

การประเมินผล
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เอกสารประเมินผล เลขที่ 509
ธันวาคม 2562

Centre For Project and Programme Evaluation
Office of Agricultural Economics
Ministry of Agricultural and Cooperatives
Agricultural Evaluation Paper No. 509
December 2019

การประเมินผล
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

โดย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปผู้บริหาร

การดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ศพก. 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่ายให้มีความพร้อมในการให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตรด้านต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และเป็นกลไกในการบูรณาการ การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

ผลการประเมิน พบว่า ศพก. ทั้ง 882 แห่ง ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน ส่วนศูนย์เครือข่ายร้อยละ 79.15 ได้รับการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของ ศพก. ให้สมบูรณ์และครอบคลุมหลากหลายสาขาทางการเกษตร และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน ซึ่ง ศพก. ทุกแห่งพัฒนาแปลงเรียนรู้เฉลี่ย ศพก. ละ 1 แปลง พัฒนาฐานเรียนรู้เฉลี่ย ศพก. ละ 5 ฐาน รองลงมาร้อยละ 75.41 มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมในการให้บริการ ได้แก่ พัฒนาต่อเติมอาคารศูนย์เรียนรู้ ปรับปรุงถนนเข้า ศพก. ติดตั้งระบบไฟฟ้า เจาะบ่อบาดาล ปรับปรุงโรงเรือนการเกษตร และต่อเติมห้องน้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 54.10 ได้รับสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ เช่น แก้ว อี โต้ะ เครื่องขยายเสียง พัดลม ตู้เก็บเอกสาร และร้อยละ 32.79 ได้รับการปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ได้แก่ แผ่นป้ายองค์ความรู้ต่าง ๆ และป้ายฐานเรียนรู้ โดยการให้บริการของ ศพก. ในปี 2561 ให้บริการเกษตรกรเข้ารับการอบรม/ดูงาน จำนวน 287,707 ราย ให้บริการข้อมูลข่าวสาร/วิชาการ จำนวน 11,442 ครั้ง ให้บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ แก่เกษตรกร จำนวน 48,089 ราย

ผลการประเมินการพัฒนาเกษตรกรผู้นำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.70 สามารถยกระดับตนเองเป็นเกษตรกรกลุ่ม Existing Smart Farmer และร้อยละ 19.30 ยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบ ส่วนเกษตรกรในกลุ่มที่เป็น Existing Smart Farmer อยู่แล้ว ร้อยละ 55.56 สามารถยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบได้

สำหรับการนำความรู้ไปใช้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต เกษตรกรร้อยละ 80.84 มีค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง การผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อกำจัดแมลง และการลดจำนวนเมล็ดพันธุ์ปลูก นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 30.24 ได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับปรุงบำรุงดินก่อนการเพาะปลูก และการใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้องตามค่าวิเคราะห์ดิน ในภาพรวมส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยครัวเรือนละ 42,755 บาทต่อปี

ข้อค้นพบ การอบรมความรู้มีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการในช่วงเวลาที่ต่างกัน และตรงกับช่วงฤดูการเพาะปลูก ส่งผลให้บางหลักสูตรมีผู้เข้าอบรมจำนวนน้อยและเป็นผู้แทน ทำให้ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในบางพื้นที่ หน่วยงานเป็นผู้ดำเนินการ โดยเกษตรกรต้นแบบหรือคณะกรรมการ ศพก.

(ค)

ไม่มีส่วนร่วมในการประชุมหารือ และด้วยข้อจำกัดในการจัดซื้อวัสดุ ทำให้ได้วัสดุที่ไม่ตรงต่อความต้องการใช้ ส่วนสถานที่ตั้ง ศพก. บางแห่งไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรต้นแบบ ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม พื้นที่น้อย และถนนแคบ การเข้าออกค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้ ศพก. ไม่มีระบบการบันทึกการเข้าใช้ประโยชน์ของเกษตรกร และบางแห่งไม่มีแผนหรือแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป หลังครบกำหนดสัญญาให้ใช้อาคาร ศพก. 5 ปี

ข้อเสนอแนะ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานของ ศพก. ควรบูรณาการวางแผนร่วมกันในการเข้าพื้นที่ กำหนดช่วงเวลาให้สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของเกษตรกร และให้เกษตรกรต้นแบบหรือคณะกรรมการได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาศักยภาพของ ศพก. ทั้งในเรื่อง การจัดทำหลักสูตร การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งแนะนำให้ ศพก. มีการจดบันทึกการเข้าใช้ประโยชน์ของเกษตรกร อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ควรติดตาม สอบถามปัญหา และความพร้อมในการดำเนินงานของ เกษตรกรต้นแบบ เพื่อจัดทำแผนหรือแนวทางการพัฒนาหลังจากสิ้นสุดสัญญา การใช้อาคาร ศพก.

Executive Summary

The operation of the Agricultural Learning Center (ALC) project aims to develop the ALC and the Agricultural Network Learning Center (ANLC) to be ready for the knowledge of production technology, management, and marketing as well as disseminating information and being a source of learning about agriculture in the community. Under the project, Smart Farmer Model plays an important role as a trainer and being a mechanism for the integration of various departments in problem solving and development of agriculture in the community.

Evaluation results showed that all ALCs were developed to be agricultural learning resources in the community. About 79.15 percents of the ANLC were developed, sponsored, and promoted to support the ALCs learning process for completeness and covering a wide range of agricultural fields that meet the needs of farmers in the community. On average, ALCs developed 1 demonstration plot and 5 learning bases per ALC. There were 75.41 percent of ALCs that developed the infrastructure to be ready for service, including the development of a new learning center building and refurbishing of buildings, road improvements, electrical installation, drilling of ground water wells, agricultural farm renovations and building more toilets. About 54.10 percent of ALCs were provided such facilities as chairs, tables, amplifiers, fans, filing cabinets. There were 32.79 percent of ALCs that updated the information such as knowledge sheets and knowledge base labels. In 2018, the output could be concluded at 287,707 trainings/ visits, 11,442 academic information services, and 48,089 agricultural services.

The development of farmer leaders found that 80.70 percent could up level themselves to the Existing Smart Farmer Tier, while the rests could be up level to Smart Farmer Model (SFM) Tier. Farmers who are already in the Existing Smart Farmer Tier around 55.56 percents can up level to SFM.

For the outcome aspect, this evaluation found that 80.84 percents of farmers could lower production costs by using precise fertilizer according to soil analysis values, producing organic fertilizer, producing biological production for insect elimination and seed reduction. In addition, around 30.24 percents of farmers could get higher productivity, resulted from improving soil quality before planting, according to soil analysis values. In general, the average income of the farmers is 42,755 baht per household per year.

This evaluation found the facts that knowledge training activity has many departments that operated at different times, and coincides with the planting season. As the result, some courses have a small number of participants and some are representatives of the target groups.

In some areas, Smart Farmer Model or ALC Committees do not participate in discussions. With the restrictions of government procurement, some materials are not suitable for using. Some ALC locations are not owned by the Smart Farmer Model, resulting in inadequate care and make those discontinue. Some locations are not favorable for the activities, such as too small area and too narrow roads, resulting in difficult access. In addition, the ALC does not have a system to record the usage of farmers. Also, some ALSs do not have implementation plan in the next phase after the end of the contract of using the ALC building in the fifth year.

This study suggests as follows: (1) Agencies responsible for development, support, and operation of the ALC should integrate the joint planning into the area (2) Time periods should be set to be in line with farmers' livelihoods and allow the Smart Farmer Model or the ALC Committee to participate in the funeral development process including course preparation and procurement of equipment (3) a ALC should have systematic and up-to-date record system for the usage of farmers, and (4) ALC should follow up to inquire about the problems and operational readiness of the Smart Farmer Model in order to prepare a plan or development guidelines after the end of the ALC building contract.

(จ)

คำนำ

รายงานการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561 ฉบับนี้ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานโครงการฯ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ทำการประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานโครงการฯ ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทำให้การประเมินผลในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารการประเมินผลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบุคคลที่สนใจศึกษาต่อไป

ศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ธันวาคม 2562

สารบัญ

		หน้า
บทสรุปผู้บริหาร		(๒)
Executive Summary		(๓)
คำนำ		(๔)
สารบัญตาราง		(๕)
สารบัญภาพ		(๖)
บทที่ 1	สาระสำคัญของโครงการ	1
	1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
	1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ	2
	1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ	2
	1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	6
	1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ	7
บทที่ 2	ระเบียบวิธีการประเมินผล	9
	2.1 ความสำคัญของการประเมินผล	9
	2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	9
	2.3 ขอบเขตวิธีการประเมินผล	9
	2.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	10
	2.5 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	11
	2.6 วิธีการประเมินผล	18
	2.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล	23
บทที่ 3	สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ	25
	3.1 สภาพทั่วไปของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	25
	3.2 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย	25
	3.3 การทำการเกษตรของกลุ่มเป้าหมาย	26
	3.4 การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของภาครัฐของกลุ่มเป้าหมาย	28
บทที่ 4	ผลการประเมินผล	31
	4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	31
	4.2 กิจกรรม (Activities)	34
	4.3 ผลผลิต (Outputs)	38
	4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)	49

(ช)

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 5	สรุป และข้อเสนอแนะ	59
	5.1 สรุป	59
	5.2 ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม		65
ภาคผนวก		66
ภาคผนวกที่ 1	ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2560	67
ภาคผนวกที่ 2	คำสั่งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์	75
ภาคผนวกที่ 3	แบบสอบถาม	80

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ	19
ตารางที่ 2.2	ภาพรวมการจัดเก็บตัวอย่าง	23
ตารางที่ 3.1	การจัดกลุ่ม ศพก. ตามประเภทสินค้าหลัก	25
ตารางที่ 3.2	สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย	26
ตารางที่ 3.3	การทำการเกษตรของกลุ่มเป้าหมาย	28
ตารางที่ 3.4	การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของภาครัฐของกลุ่มเป้าหมาย	29
ตารางที่ 4.1	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปี 2561	32
ตารางที่ 4.2	การเข้ารับจัดกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรผู้นำ	38
ตารางที่ 4.3	การพัฒนาสนับสนุน ส่งเสริมเพื่อการดำเนินงานของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย ของหน่วยงาน	39
ตารางที่ 4.4	การได้รับการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อการดำเนินงานของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย	40
ตารางที่ 4.5	การใช้จ่ายงบประมาณของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย	40
ตารางที่ 4.6	ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ที่ ศพก. และศูนย์เครือข่ายได้รับสนับสนุน	41
ตารางที่ 4.7	หลักสูตรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ของ ศพก.	42
ตารางที่ 4.8	หลักสูตรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เครือข่าย	43
ตารางที่ 4.9	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของ ศพก.	43
ตารางที่ 4.10	สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ที่ ศพก. ได้รับ	44
ตารางที่ 4.11	การปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์	44
ตารางที่ 4.12	การให้บริการของ ศพก.	45
ตารางที่ 4.13	การเข้ารับบริการใน ศพก. และศูนย์เครือข่ายของเกษตรกร	46
ตารางที่ 4.14	หลักสูตรที่เกษตรกรเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้	46
ตารางที่ 4.15	การเข้ารับการอบรมของเกษตรกรผู้นำ	48
ตารางที่ 4.16	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ	50
ตารางที่ 4.17	ผลการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.18	การลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ	53
ตารางที่ 4.19	การลดรายจ่ายค่าสารเคมีของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ	53
ตารางที่ 4.20	การลดรายจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ	54
ตารางที่ 4.21	การเพิ่มขึ้นของผลผลิตของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ	54
ตารางที่ 4.22	รายได้ครัวเรือนเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรผู้ใช้บริการ	55
ตารางที่ 4.23	การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ศพก. และศูนย์เครือข่าย	55
ตารางที่ 4.24	การยกระดับของเกษตรกรผู้นำ	57
ตารางที่ 4.25	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก. และศูนย์เครือข่าย	57
ตารางที่ 4.26	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	58

(๘)

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	รูปแบบเชิงตรรกะ (Logic Model)	15
ภาพที่ 2.2	กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561	18
ภาพที่ 4.1	การเข้ารับบริการจาก ศพก. และเครือข่ายของเกษตรกร	45
ภาพที่ 4.2	การประเมินคุณสมบัติของ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบของ เกษตรกรผู้นำ	49
ภาพที่ 4.3	การทำหน้าที่ต่อไปของเกษตรกรต้นแบบ	56

บทที่ 1

สาระสำคัญของโครงการ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรที่ค่อนข้างสูง มีโรคและแมลงรบกวน และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตที่ได้จึงมีปริมาณน้อยและคุณภาพต่ำ ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดทุน มีหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตร ในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน ที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเกษตร เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ฯลฯ) โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม พร้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร ตลอดจนเป็นจุดพบปะพูดคุยระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการพัฒนา ศพก. ภายใต้หลักคิด “เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเอง จึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน” ดังนั้น ศพก. จึงเป็นศูนย์เรียนรู้ของเกษตรกรและชุมชนในระดับอำเภอ มีการดำเนินงานที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การให้บริการต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และ 3) การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของเกษตรกรตามแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการ และสถานการณ์ในพื้นที่ โดยมี ศพก. เป็นหลักในการดำเนินงาน และมีศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้อื่นๆ ที่เป็นจุดเรียนรู้เฉพาะทาง เช่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ฯลฯ เป็นเครือข่ายในการเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์และครอบคลุมหลากหลายสาขาทางการเกษตร และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน ซึ่งภาคราชการจะต้องเข้าไปร่วมดำเนินการในลักษณะการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ ศพก. สามารถปฏิบัติงานได้ และมีความเข้มแข็ง รวมถึงการประสานเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชน ตามแนวทางประชารัฐ ดังนั้น การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. จึงต้องมีการพัฒนาและสนับสนุนทั้งศูนย์หลัก และศูนย์เครือข่ายให้มีความพร้อมในการดำเนินงาน สามารถให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริง มีการประสานงาน

ระหว่าง ศพก. เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ เป็นเอกภาพ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. ร่วมกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ศพก. 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่าย ให้มีความพร้อมในการให้บริการ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการ ทางการเกษตรด้านต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่

1.2.2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

1.2.3 เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและพัฒนา การเกษตรในพื้นที่

1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ

1.3.1 เป้าหมายของโครงการ ดำเนินการใน 77 จังหวัด 882 อำเภอ ประกอบด้วย

1) ศูนย์หลัก ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอละ 1 ศูนย์ รวม 882 ศูนย์

2) ศูนย์เครือข่าย 10,523 ศูนย์ เช่น ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์เครือข่ายด้านปศุสัตว์ ศูนย์เครือข่ายด้านประมง เป็นต้น

1.3.2 งบประมาณของโครงการ 562.207 ล้านบาท

1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรมการดำเนินงานของ ศพก. ประกอบด้วย 6 กิจกรรมหลัก ดังนี้

1.4.1 การพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นการพัฒนาศักยภาพ ศพก.ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ ให้บริการข่าวสาร บริการด้านการเกษตร รวมทั้งเป็นสถานที่รับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกรในชุมชน ดำเนินการ ดังนี้

1) วิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. และจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา โดยคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกับเกษตรกรอำเภอดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. และจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา

2) พัฒนาฐานเรียนรู้ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ พัฒนาฐานเรียนรู้ เพื่อที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นจุดสาธิตที่สอดคล้อง และสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้ โดยให้มีองค์ความรู้ ของฐานการเรียนรู้ นั้น ๆ ประจำไว้ที่ฐานการเรียนรู้ด้วย เพื่อให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ทั้งนี้ สามารถประสานงาน และบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนาฐานเรียนรู้ ตามบทบาท ของแต่ละหน่วยงาน

3) **พัฒนาแปลงเรียนรู้** โดยสำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรกรتنแบบ ปรับปรุงและพัฒนาแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรใหม่มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจัดทำป้ายแปลงเรียนรู้ให้เห็นได้ชัดเจน

4) **กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้** โดยเกษตรอำเภอและเกษตรกรتنแบบ ร่วมกันกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และจัดทำแผนการเรียนรู้ของเกษตรกร ที่จะเข้ามาเรียนรู้ที่ ศพก. ให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนา และความต้องการของชุมชน โดยเน้นประเด็นหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต) ประกอบไปด้วย หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม ดังนี้

4.1) หลักสูตรหลัก ได้แก่ การลดต้นทุน มาตรฐานสินค้าเกษตร การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) บัญชีครัวเรือน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลักของ ศพก. ทางเลือกในการผลิตตามความต้องการของชุมชน และการผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่

4.2) หลักสูตรบังคับ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรแบบผสมผสาน

4.3) หลักสูตรเสริม เช่น การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน แผนธุรกิจ หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการ และบริบทของชุมชน

5) **พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์** โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดทำหรือปรับปรุงขมุลประจำศูนย์ให้มีความพร้อมในการให้บริการ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ และเกษตรกรต้นแบบประสานงาน และบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนา

6) **การเชื่อมโยงเครือข่ายและจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในอำเภอ** เพื่อให้มีการสนับสนุน ศพก. และสนับสนุนเครือข่ายด้วยตนเอง ในการถ่ายทอดความรู้ และการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน

1.4.2 การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

1) การประชุมคณะกรรมการและคณะทำงาน

1.1) การประชุมคณะทำงาน ศพก. โดยกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร จัดประชุมคณะทำงาน ศพก. เพื่อการบริหารโครงการ

1.2) การประชุมคณะกรรมการ ศพก. อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยเกษตรกรتنแบบ (ประธานคณะกรรมการ ศพก.) และเกษตรอำเภอจัดประชุม เพื่อให้คณะกรรมการได้ร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงานของ ศพก. การรับรองศูนย์เครือข่าย การสรุปผลการดำเนินงาน และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2) **เวทีเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร** เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. จำเป็นต้องมีเวทีสำหรับการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงการดำเนินงานทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ ระดับเขต และระดับจังหวัด ประกอบด้วย

2.1) ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นผู้จัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด เพื่อเป็นการประสานเชื่อมโยงการขับเคลื่อน ศพก. ของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง

2.2) ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากฎการเกษตรที่ 1-9 เป็นผู้จัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต เพื่อเป็นการประสานเชื่อมโยงการขับเคลื่อน ศพก. ของจังหวัดต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง

2.3) ประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ โดยกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร จัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ เพื่อประสานเชื่อมโยง วางแผน และขับเคลื่อนการดำเนินการ ศพก. อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เพื่อให้เกิดการประสานเชื่อมโยง การทำงานเครือข่ายด้านการผลิต ดานการตลาด รวมทั้งองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ ศพก. เป็นฐานเรียนรู้และเป็นแหล่งองค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรแปลงใหญ่ ตลอดจนเป็นที่บ่มเพาะเกษตรกร ที่จะเขาเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ต่อไป เนื้อหาสาระในการประชุม ประกอบด้วย 1) การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. และเครือข่ายในการสนับสนุนนโยบายรัฐ 2) การพัฒนา ศพก. และเครือข่าย ให้ความสำคัญเข้มแข็ง 3) การบริหารจัดการด้านบริการของ ศพก. 4) การเชื่อมโยง ศพก. กับแปลงใหญ่ 5) การแก้ไขปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานของ ศพก. และ 6) เรื่องอื่น ๆ

3) การถอดบทเรียน ศพก.

3.1) หน่วยงานสวนกลาง โดยกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการจัดประชุมปีละ 2 ครั้ง

- ครั้งที่ 1 จัดประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจการคัดเลือก ศพก. ต้นแบบ ประเด็นและกระบวนการในการถอดบทเรียน เพื่อให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากฎการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ถอดบทเรียน ศพก. ต้นแบบ เขตละ 1 จุด

- ครั้งที่ 2 จัดประชุมเพื่อสรุปผลการถอดบทเรียนร่วมกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนากฎการเกษตร ที่ 1 - 9 กรมส่งเสริมการเกษตร

3.2) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากฎการเกษตร ที่ 1 - 9 กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการถอดบทเรียนใน ศพก. ต้นแบบ และส่งรายงานผลการถอดบทเรียน ศพก. ต้นแบบ ให้หน่วยงานสวนกลาง

4) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัดเพื่อขับเคลื่อน ศพก. ประกอบด้วย

4.1) หน่วยงานสวนกลาง โดยกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อระดมความคิดเห็นในการขับเคลื่อน และพัฒนากฎการดำเนินงาน ศพก.

4.2) สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามระบบส่งเสริมการเกษตร โดยอาจแบ่งสายรวมอำเภอใดตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้อำเภอหมุนเวียนในการเป็นเจ้าภาพ โดยจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเขารวมทุกครั้ง โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ ร่วมกันกำหนดประเด็น

และแนวทางการจัดเวที โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ การขับเคลื่อน ศพก. และเครือข่าย รวมทั้งการสรุปผลการดำเนินงาน และการถอดองค์ความรู้ที่ได้ เพื่อการพัฒนาคน พัฒนางานถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการตามสถานการณ์ หรือตามความจำเป็น และเหมาะสมกับพื้นที่ ประเด็นปัญหาเร่งด่วนในพื้นที่ (Hot Issue) หรือประเด็นอื่น ๆ โดยอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานวิชาการ หรือผู้ในพื้นที่ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร และเป็นกลไกในการขับเคลื่อน เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

5) **จัดระบบและประสานเชื่อมโยงงานวิจัยสู่พื้นที่ ผาน ศพก.** โดยกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร จัดการประชุมกับหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อประสานงาน คัดเลือกผลงานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ และจัดประชุมคัดเลือกผลงานวิจัย เพื่อจัดทำเมนูทางเลือกขยายผลแก่เกษตรกร

1.4.3 การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก.

1) **การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day) ศพก.** จัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย กำหนดแผนการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) ที่สอดคล้องกับชนิดสินค้า และบันทึกแผนการจัดงานในระบบรายงาน ศพก. ในเว็บไซต์ <http://learningpoints.doe.go.th/login> ซึ่งงาน Field Day ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก ได้แก่ การจัดสถานีเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมรอง ได้แก่ การให้บริการด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ การจัดนิทรรศการประกอบที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมเสริม เช่น การแสดง และจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ โดยเกษตรกรเข้าร่วมงานอย่างน้อย ศพก. ละ 200 ราย ทั้งนี้เมื่อจัดงาน Field Day เสร็จสิ้นแล้ว ให้บันทึกผลการจัดงานในระบบรายงาน ศพก.

2) **การสนับสนุนการให้บริการวิชาการ และข้อมูลข่าวสารแก่ ศพก.** โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำเอกสารวิชาการ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. และเครือข่ายในอำเภอ และรายงานผลการดำเนินการของ ศพก. ในระบบรายงาน ศพก.

1.4.4 **การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ** จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย ตามหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ที่กำหนด โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และจะต้องจัดการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

1) ก่อนการอบรมครั้งที่ 1 และหลังการจากอบรมครั้งที่ 3 ให้ดำเนินการสำรวจ และประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยบันทึกการประเมินในเว็บไซต์ <http://www.thaismartfarmer.net/index.php/login>

2) การอบรมครั้งที่ 1 ให้อบรมหลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน ฯลฯ โดยสามารถบูรณาการโครงการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก กรมส่งเสริมการเกษตรเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน

3) เมื่ออบรมเกษตรกรในแต่ละครั้งเสร็จสิ้นแล้ว ให้อัปโหลดข้อมูลการพัฒนาเกษตรกรผู้นำในระบบรายงาน ศพก.

1.4.5 การพัฒนาศูนย์เครือข่าย ดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ หรือจุดเรียนรู้ในพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของ ศพก. ที่เสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ใน ศพก. ให้สมบูรณ์ และครอบคลุมหลากหลายสาขาทางการเกษตร และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน เช่น ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เป็นต้น

1.4.6 การติดตาม ประเมินผล และรายงาน

1) การติดตาม ประเมินผล

1.1) หน่วยงานสวนกลาง เขต และจังหวัด ติดตามผลการดำเนินงานของ ศพก.

1.2) หน่วยงานสวนกลาง โดยกองแผนงานร่วมกับกองวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ประเมินผลการดำเนินงานของ ศพก. (ประเมินการจัดระดับชั้นของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการจัดระดับชั้นศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน)

1.3) สำนักงานเกษตรอำเภอ ติดตาม สนับสนุน ประเมินผลเกษตรกรที่มาใช้บริการ และผลการนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

2) การสำรวจพื้นที่ และติดตามการนำผลงานวิจัยขยายผลสู่พื้นที่ ศพก. โดยหน่วยงานสวนกลางเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้มีการนำผลงานวิจัยขยายสู่พื้นที่

3) การรายงานผลการดำเนินงานตามลำดับชั้น โดยหน่วยงานระดับอำเภอ และระดับจังหวัด รายงานแผน และผลการดำเนินงาน ในระบบรายงานแบบ Online ในเว็บไซต์ <http://alc.doae.go.th> ตามประเด็น ดังนี้

- ผลการจัดอบรมเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย
- แผนและผลการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูการผลิตใหม่ (Field Day)
- จำนวนศูนย์เครือข่าย
- การให้บริการของ ศพก.
- ต้นทุน และผลผลิตของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมใน ศพก.

1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับ กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมชลประทาน กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

1.6.1 เกษตรกรที่มาเรียนรู้ที่ ศพก. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

1.6.2 เกษตรกร องค์กรเกษตรกร สามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสินค้าเกษตร ส่งผลให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

บทที่ 2 ระเบียบวิธีการประเมินผล

2.1 ความสำคัญของการประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยศูนย์ประเมินผล เห็นว่าโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นโครงการตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ ภายใต้หลักคิด “เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเอง จึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน” ซึ่งภาคราชการจะต้องเข้าไปร่วมดำเนินการ ในลักษณะการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ ศพก. สามารถปฏิบัติงานได้และมีความเข้มแข็ง รวมถึงประสานงานเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชนตามแนวทางการประชารัฐ จึงเห็นสมควรประเมินผลโครงการ เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อไป

2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

2.3 ขอบเขตวิธีการประเมินผล

2.3.1 ขอบเขตของการประเมินผล

1) พื้นที่เป้าหมาย ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่าย 10,523 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชผัก ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น ศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม ศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร และศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจการเกษตร

2) ประชากรเป้าหมาย

- 2.1) เกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก.
- 2.2) เกษตรกรผู้นำ
- 2.3) ประธานศูนย์เครือข่าย ศพก.
- 2.4) เกษตรกรผู้มาใช้บริการของ ศพก.
- 2.5) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

3) ระยะเวลาของข้อมูล

- 3.1) ข้อมูลโครงการฯ เดือนตุลาคม 2560 – กันยายน 2561
- 3.2) ข้อมูลเกษตรกรก่อนการพัฒนาตามโครงการฯ ใช้ข้อมูลปีเพาะปลูก 2559/60
- 3.3) ข้อมูลเกษตรกรหลังได้รับการพัฒนาตามโครงการฯ ใช้ข้อมูลปีเพาะปลูก 2561/62

2.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

2.4.1 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หมายความว่า สถานที่ของเกษตรกรต้นแบบ ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน เป็นศูนย์กลางการบริการ แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน

2.4.2 คณะกรรมการ ศพก. หมายความว่า คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่จังหวัด และระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2.4.3 คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจากประธานกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอของแต่ละจังหวัด และระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2.4.4 คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับเขต ซึ่งมาจากประธานกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ของแต่ละเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

2.4.5 คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับประเทศ ซึ่งมาจากประธานคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

2.4.6 ศูนย์เครือข่ายของ ศพก. หมายความว่า ศูนย์หรือจุดเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรที่ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ และ/หรือ มีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. ในอำเภอ และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

2.4.7 เกษตรกรผู้นำ หมายความว่า เกษตรกรที่ทำการเกษตรอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอที่ ศพก. ตั้งอยู่และเข้ารับการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำ

2.4.8 เกษตรกรที่ใช้บริการ ศพก. หมายความว่า เกษตรกรที่ทำการเกษตรอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอที่ ศพก. ตั้งอยู่ และเคยเข้าใช้บริการของ ศพก.

2.4.9 เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer : SF หรือ Existing Smart Farmer : ESF) หมายถึง เกษตรกรที่ได้รับการคัดกรองความสามารถ และผ่านคุณสมบัติพื้นฐานครบทั้ง 6 ข้อ ได้แก่

- 1) มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่
- 2) มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

- 3) มีการบริหารจัดการผลผลิตและการตลาด
- 4) มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้า และความปลอดภัยของผู้บริโภค
- 5) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม
- 6) มีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

2.4.10 Developing Smart Farmer (DSF) หมายถึง เกษตรกรที่ยังไม่เป็น Smart Farmer เนื่องจากผลจากการคัดกรองยังไม่สามารถผ่านคุณสมบัติพื้นฐานครบทั้ง 6 ข้อ ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมตามความต้องการของเกษตรกรแต่ละราย

2.4.11 Smart Farmer ต้นแบบ (Smart Farmer Model : SFM) หมายถึง เกษตรกรที่ผ่านการพิจารณาเป็น Existing Smart Farmer แล้ว และผ่านคุณสมบัติของ Smart Farmer ต้นแบบ ในแต่ละสาขา จำนวน 10 สาขาหลัก ได้แก่ ข้าว ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน Young Smart Farmer และสาขาอื่น ๆ ได้แก่ หม่อนไหม และบัญชี มีความโดดเด่นในการทำ การเกษตรในสาขานั้นของแต่ละพื้นที่ และสามารถเป็นต้นแบบและเป็นบทเรียนให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้

2.5 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.5.1 การตรวจเอกสาร

1) การประเมินผลศูนย์เรียนรู้

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) ได้ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2559 พบว่า ศักยภาพ ศพก. อยู่ในระดับดี ร้อยละ 40.00 ระดับปานกลาง ร้อยละ 50.43 และระดับพอใช้ร้อยละ 9.57 การกำหนดแนวทาง/แผนการดำเนินงานของ ศพก. ทุกจังหวัดได้จัดทำแผนครบแล้ว แต่มีเกษตรกรที่รับทราบแผนเพียงร้อยละ 30.77 ศพก. แต่ละแห่งมีฐานเรียนรู้เฉลี่ย 5 ฐาน เกษตรกรที่ใช้บริการร้อยละ 74.90 ต้องการให้ปรับปรุง ศพก. ให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น เกษตรกรเข้ารับบริการใน ศพก. เฉลี่ยปีละ 617 รายต่อศูนย์ สำหรับเกษตรกรที่เข้าอบรม ร้อยละ 86.85 นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ เช่น การใช้สารอินทรีย์แทนสารเคมี การลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร การผลิตตามมาตรฐาน GAP และการทำอาชีพเสริม/ปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคและขาย เป็นรายได้เสริม ซึ่งผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 58.26 เริ่มเห็นผลแล้ว ในการดำเนินการ ศพก. ยังมีความต้องการเพิ่มเติมในหลายด้าน เช่น เกษตรกรต้นแบบต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา/ดำเนินงานใน ศพก. ของตนเอง และบูรณาการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ยังเป็นการบูรณาการในเชิงพื้นที่ ทำให้การสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานอยู่ในลักษณะงานประจำของตนเอง และเกษตรกรต้นแบบหลายราย มองว่า ศพก. ไม่จำเป็นต้องทำการเกษตรทุกด้าน (พืช ประมง ปศุสัตว์) ดังนั้น การขยายเครือข่าย ศพก. เพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษา ดูงาน ฝึกปฏิบัติให้เกษตรกรต้องครอบคลุมด้านการเกษตรสาขาอื่น ๆ เช่น เครือข่าย ด้านการแปรรูป เครือข่ายด้านการตลาด เป็นต้น

ประเด็นที่ค้นพบจากการประเมินผล คือ เกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์เรียนรู้ฯ ทุกแห่ง มีจิตอาสาพร้อมที่จะเป็นฐานในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนเกษตรกรด้วยกัน เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม

มีความตื่นตัวต่อการอบรมในครั้งนี้น่ามาก เนื่องจากทั้งเนื้อหาในหลักสูตร และวิทยากรมีความหลากหลาย ทำให้บรรยากาศในการฝึกอบรมได้รับความสนใจ และตั้งใจฟังจากเกษตรกรเป็นอย่างดี การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองระหว่างวิทยากรและเกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรมีความกล้าที่จะซักถามปัญหาต่อวิทยากร นำมาซึ่งความร่วมมือต่าง ๆ ระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบการฝึกปฏิบัติมากกว่าการเรียนภาคทฤษฎี และให้ความสนใจเป็นพิเศษกับวิทยากรที่ให้ความรู้โดยใช้ภาษาท้องถิ่น

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ปัญญา จันทโคตร และกุลธิดา ท้วมสุข (2558) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชนในประเทศไทยมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยทั้งสองมีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ซึ่งสูงสุดเป็นปัจจัยภายใน มีค่าเฉลี่ย 3.76 และรองลงมาเป็นปัจจัยภายนอก มีค่าเฉลี่ย 3.65 เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยภายในศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) อาคารสถานที่ สามารถเข้าถึงได้สะดวก มีอาคารเหมาะสมสอดคล้องกับชุมชน พื้นที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม บรรยากาศสะอาดและปลอดภัย 2) โครงสร้างและการบริหารจัดการ มีการวางแผนการดำเนินงานระยะสั้นและยาว มีการประเมินผลการดำเนินงาน มีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ บริหารในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีวาระดำรงตำแหน่ง มีภาคีเครือข่ายในการให้คำปรึกษา 3) บุคลากร เป็นผู้ที่ชุมชนรู้จักและให้ความไว้วางใจ มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4) กิจกรรมและการบริการ การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชน กิจกรรมที่จัดเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน 5) ทรัพยากรสารสนเทศและความรู้ โดยมีฐานข้อมูลชุมชนที่เป็นปัจจุบัน มีสารสนเทศและความรู้ต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ 6) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ สนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างเพียงพอ และ 7) งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและจากชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ผู้นำมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์ฯ ผู้นำให้ความสำคัญเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ 2) คนในชุมชนให้ความสำคัญ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดตั้งศูนย์ฯ และ 3) หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายสนับสนุน และมีภาคร่วมพัฒนาและให้การสนับสนุน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561) ได้ดำเนินการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ที่มีองค์ความรู้ในด้านการฟื้นฟูสวนทุเรียนเมืองนนท์ เพื่อนำบทเรียนที่ได้จากการสกัดความรู้ในเรื่องการฟื้นฟูสวนทุเรียนเมืองนนท์ไปเผยแพร่ให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการปลูกทุเรียนและพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ มีดังนี้ 1) เกษตรกรต้นแบบมีที่ดิน และเงินทุนเป็นของตนเอง 2) เกษตรกรต้นแบบเป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจศึกษาหาความรู้ที่จะพัฒนาตนเอง สืบสานอาชีพการทำสวนทุเรียน และอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองของจังหวัดนนทบุรี 3) มีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยกำหนดเป้าหมายทำงานร่วมกันเป็นทีม และ 4) มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน โดยบูรณาการหน่วยงานสังกัดกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังได้ถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้การผลิตสับปะรดคุณภาพจากประสบการณ์การปลูกสับปะรดมากกว่า 40 ปี ของเกษตรกรต้นแบบ ด้วยความเป็นคนช่างสังเกต เป็นนักคิด นักทดลอง และนักประดิษฐ์ มีความรอบรู้เกี่ยวกับสับปะรดทั้งระบบการผลิต การจำหน่าย สามารถบริหารจัดการที่ดีทำให้สับปะรดมีผลผลิตออกอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ประกอบกับมีความรู้และประสบการณ์ด้านช่างยนต์ ได้ทดลองการปลูกสับปะรดหลากหลายวิธี จนค้นพบวิธีที่ให้ผลผลิตดีมีคุณภาพ ด้วยหลักคิดทำน้อยได้มาก เน้นทำสับปะรดผลสด ที่มีราคาดีตามที่ตลาดต้องการ จนสามารถผลิตสับปะรดให้ตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังได้รวมกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่สับปะรดผลสด หมู่ 10 ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเริ่มต้น จำนวน 65 ราย มีพื้นที่ 1,000 ไร่ โดยร่วมกันวางแผนการผลิตให้มีผลผลิตออกสม่ำเสมอทั้งปี ใช้เทคโนโลยีการผลิตในรูปแบบเดียวกัน ผลิตสับปะรดผลสดให้มีคุณภาพ บูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวบรวมผลผลิตสับปะรดผลสดจำหน่ายภายในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งผลสำเร็จเหล่านี้มาจากเกษตรกรต้นแบบที่มีคุณลักษณะ คือ 1) อดทน มุ่งมั่น ตั้งใจ ใส่ใจ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา 2) นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษ โดยศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ จากผู้รู้ 3) ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และ 4) สร้างเครือข่ายทางวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน และเกษตรกร เพื่อขอรับการสนับสนุน และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ปฏิบัติ

3) แนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้

ปราโมทย์ น้อยวันและคณะ (2554) ศึกษาแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักศึกษา ข้าราชการ พระสงฆ์ และประชาชน ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 11 ตำบล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 404 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบหาค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก โดยด้านบุคลากร ควรจัดบุคลากรให้เพียงพอและมีคุณภาพ จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้น ด้านงบประมาณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณทั้งจากภาครัฐ และองค์การบริหารส่วนตำบล ในสัดส่วนที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ควรจัดให้เพียงพอต่อความต้องการ ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดทำโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นคณะผู้บริหารกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่หรือครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินงานและจัดกิจกรรม ส่วนวิธีการบริหารงาน ประกอบด้วย

การวางแผนดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การบริหารงาน การวินิจฉัยสั่งการ การจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ การกำกับดูแล การประสานงาน การรายงาน การจัดทำงบประมาณ และการประเมินผล

จากการตรวจสอบเอกสาร ทำให้ผู้ประเมินผลได้ทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาของศูนย์เรียนรู้ที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นในด้านองค์ความรู้ ด้านความพร้อมของสถานที่ ด้านความต้องการของเกษตรกรต้นแบบเจ้าของศูนย์ฯ และความต้องการของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม ปัจจัยที่มีผลกับความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งแนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ ซึ่งผู้ประเมินผลจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัด ที่มีผลกับความสำเร็จของการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ ศพก. มีศักยภาพสามารถเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และเป็นกลไกบูรณาการหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ต่อไป

2.5.2 แนวคิดและทฤษฎี

1) แนวคิดการประเมินผล

การประเมินผลโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระยะเวลาของโครงการ ดังนี้ (บรรเทิง มาแสง, 2546)

1.1) การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ (Ex-ante or Pre-Project Evaluation) เป็นการประเมินผลก่อนการดำเนินงานตามโครงการ วัตถุประสงค์ในการประเมินผลนี้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยการวิเคราะห์ว่าผลที่จะได้ตามโครงการนั้น จะคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ เป็นการวิเคราะห์เสนอผู้ที่มีหน้าที่ในการอนุมัติโครงการ

1.2) การประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ (Ongoing or Concurrent Evaluation) เป็นการประเมินผลในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่ได้กับผลกระทบในระยะสั้นของโครงการ การประเมินผลในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้โครงการล้มเหลว นอกจากนี้บทเรียนที่ได้จากการประเมินผลยังสามารถนำไปใช้ในการจัดทำโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันได้

1.3) การประเมินผลหลังจากที่โครงการสิ้นสุดแล้ว (Ex-post Evaluation) เป็นการประเมินผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินงานตามโครงการ โดยการเปรียบเทียบผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน เป็นการวิเคราะห์ว่าผลการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้บทเรียนซึ่งไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการจะได้นำไปประกอบการพิจารณาเป็นแนวทางในการวางโครงการอื่น ๆ ต่อไป

2) แนวคิดการประเมินผลเชิงตรรกะ

รูปแบบการประเมินผลเชิงตรรกะ (Logic Model) เป็นวิธีการสื่อที่เป็นระบบและเห็นภาพได้ชัดเจน ที่สามารถนำเสนอความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานของแผนงานหรือโครงการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และผลงานที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ (W.K. Kellogg Foundation, 2004)

รูปแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) มี 5 องค์ประกอบ คือ

2.1) ทรัพยากรต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า ปัจจัยนำเข้า (Resource/Inputs) เช่น คน งบประมาณ การจัดองค์กร และชุมชน ที่แผนงานสามารถจัดหาได้เพื่อดำเนินงาน

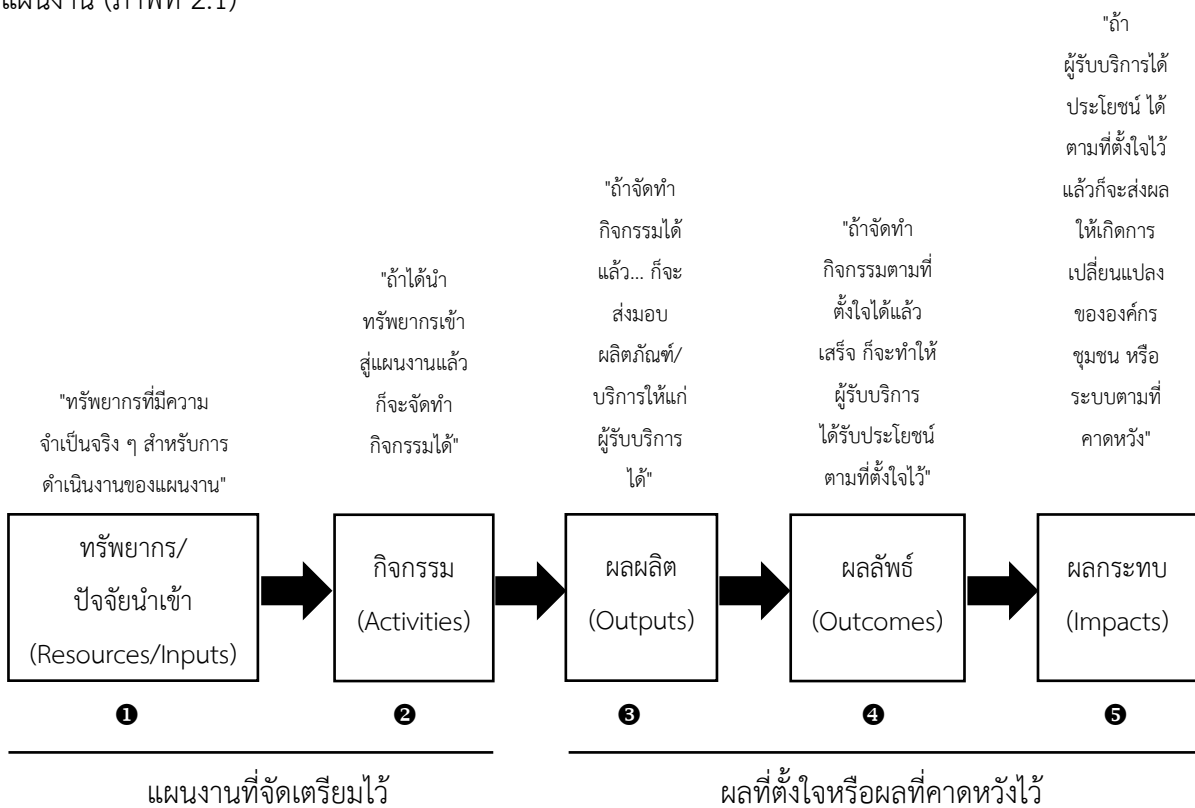
2.2) กิจกรรมของแผนงาน (Activities) เป็นสิ่งที่แผนงานจัดทำโดยใช้ทรัพยากร กิจกรรมทั้งกระบวนการ เครื่องมือ เหตุการณ์ เทคโนโลยี และการกระทำที่เป็นส่วนที่แผนงานตั้งใจจะทำ กิจกรรมการพัฒนานี้ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง หรือแผนงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

2.3) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรง จากการจัดกิจกรรมของแผนงาน และอาจครอบคลุมถึงประเภท ระดับ และเป้าหมาย ของการให้บริการที่ส่งมอบของแผนงาน

2.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ สถานภาพ และระดับของหน้าที่การงานของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน

2.5) ผลกระทบ (Impact) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจ ที่เกิดขึ้นในองค์กร ชุมชน หรือระบบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมของแผนงาน ซึ่งโดยปกติจะทำการประเมินผลกระทบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนงาน

นักประเมินผลบางท่านเห็นว่ารูปแบบเชิงตรรกะ เป็นทฤษฎีแผนงาน (Program Theory) เพราะเน้นการอธิบายกระบวนการทำงานของแผนงานที่เป็นปัจจัย ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนงาน (ภาพที่ 2.1)

ที่มา : W.K. Kellogg Foundation, 2004

ภาพที่ 2.1 รูปแบบเชิงตรรกะ (Logic Model)

3) การวัดทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 321) ได้บัญญัติศัพท์ว่า เจตคติ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Attitude มาจากภาษาลาตินคำว่า Aptus หมายถึง ทำที่หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้คำว่า เจตคติ หรือนักวิชาการบางคนใช้คำว่า ทัศนคติ นั้น ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมายรวมถึงบริบทของการประเมินค่า ดังนี้

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง การประเมินหรือการตัดสินเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบในวัตถุ หรือเหตุการณ์ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคนคนหนึ่ง เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง หรือเป็นท่าทีหรือแนวโน้มส่วนบุคคลที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มคน ความคิด และสิ่งของที่ได้รับ

วิภาส ทองสุข (2552) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า คือการประเมินหรือตัดสินเพื่อสะท้อนความรู้สึกของคนเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบในวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ อันเนื่องมาจากความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พอใจ ไม่พอใจ ต่อสิ่งใด ๆ ในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งทั้งทางบวกและทางลบ

การวัดทัศนคติโดยตรงทำได้ยากเนื่องจากการวัดความรู้สึก นึกคิด ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลตามความหมายข้างต้น ดังนั้นการประเมินค่าทัศนคติของบุคคลในเรื่องต่างๆจึงเป็นการวัดทางอ้อม เช่น การถามสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการวัดโดยให้บุคคลเป้าหมายเป็นผู้ตอบ ให้คะแนน หรือประเมินค่าจากคำตอบตามความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มี (เกษฎา อังกาบสี, 2554) อย่างไรก็ตามการวัดเจตคติมีความสำคัญ 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 การวัดทัศนคติเพื่อทำนาย เป็นการวัดทัศนคติที่ทำนายว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึก นึกคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และกระทำไปอย่างไร

ประการที่ 2 การวัดทัศนคติเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เป็นการวัดทัศนคติจากการกระทำว่าทำไมบุคคลนั้นถึงทำเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุผลใด

ประการที่ 3 การวัดทัศนคติเพื่อหาทางป้องกัน เป็นการวัดทัศนคติเพื่อประเมินความคิดเห็นของคนคนหนึ่ง เช่น การรับบุคคลเข้าเป็นแพทย์ พยาบาล นักบิน อาจารย์ จำเป็นต้องได้ทัศนคติที่ดีและเหมาะสมต่ออาชีพนั้น มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้

ประการที่ 4 การวัดทัศนคติเพื่อหาทางแก้ไข เนื่องจากแต่ละคนมีทัศนคติที่แตกต่างกัน คนในสังคมจึงอาจมีทัศนคติที่สอดคล้อง ไม่สอดคล้องในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นการวัดทัศนคติจะช่วยแก้ไขให้บุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดี/ไม่สอดคล้องกับจริยธรรม คุณธรรมของสังคม

วิธีการวัดทัศนคติมีหลายวิธี แต่ที่นิยมมี ดังนี้

(1) การวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นการวิเคราะห์ค่าความคิดเห็นหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว การวัดทัศนคติของลิเคิร์ตแบ่งระดับการวัดเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ โดยสเกลแต่ละระดับมี

ความต่อเนื่องจากการเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ละระดับ กำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ การวัดแบบนี้นิยมใช้กันทั่วไป เพราะสร้างได้ง่าย และใช้ได้ผลดี

(2) การวัดทัศนคติตามวิธีของออสกู๊ด (Osgood) การวัดแบบนี้ใช้คำคุณศัพท์อธิบายคุณลักษณะของสิ่งที่วัดออกเป็นคำตรงกันข้ามกัน เช่น ดี-เลว ชอบ-ไม่ชอบ เป็นต้น การวัดแบบนี้ประกอบด้วยข้อที่ให้เลือก 7 ข้อ จากการประเมินค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง

(3) การศึกษาของ Cummins, R.A. and Gullone, E. (2000) ได้ศึกษาการวัดระดับความพึงพอใจของบุคคลในเรื่องคุณภาพชีวิตโดยขยายการวัดจาก 5 ระดับ หรือ 7 ระดับ พบว่า ไม่ส่งผลเสียหายต่อความเที่ยงของข้อมูล (Reliability) ในทางตรงกันข้ามกลับยิ่งเพิ่มความรับรู้ความพึงพอใจ หรือความคิดเห็นได้กว้างขึ้น ละเอียดขึ้น ซึ่งการวัดความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตควรใช้ระดับการวัด 10 ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับ กำหนดคะแนนเป็น 10 9 8 7 6 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ

ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีนักวิจัยได้วัดทัศนคติเป็นมาตรฐาน 5 ระดับ 7 ระดับ 10 ระดับ ซึ่งในการประเมินผลครั้งนี้ ผู้ประเมินเห็นว่าควรใช้การวัด 10 ระดับ ตามวิธีการของ Cummins, R.A. and Gullone เพราะเป็นการวัดทัศนคติที่ออกมาในรูปของระดับการรับรู้ ระดับความพึงพอใจได้ละเอียด ใกล้เคียงกับความรู้อีกมากที่สุด

4) กรอบแนวคิดในการประเมินผล จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินผลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561 ได้ดังนี้ (ภาพที่ 2.2)

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

2.6 วิธีการประเมินผล

2.6.1 รูปแบบการประเมินผล จากแนวคิดการประเมินผลแบบเชิงตรรกะดังกล่าวข้างต้น นำมาประกอบในการกำหนดประเด็นที่ต้องการประเมินผล ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes)

2.6.2 ประเภทการประเมินผล การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) เนื่องจากโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่สิ้นสุด โครงการยังดำเนินต่อไปโดยมุ่งเน้นพิจารณาผลได้ ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม การตอบสนองของชุมชน รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

2.6.3 แผนแบบการประเมินผล การประเมินครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายของโครงการ และเปรียบเทียบก่อนและหลังมีโครงการ

2.6.4 ประเด็นและตัวชี้วัด จากรูปแบบการประเมินผลดังกล่าว นำมาสร้างเป็นประเด็นและตัวชี้วัดของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) ปี 2561 โดยใช้ในการเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือเกณฑ์ที่กำหนด (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่ใช้จ่ายจริง เปรียบเทียบกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร - ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ - ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	- ร้อยละ 96 ของงบประมาณที่ได้รับ
1.2 หน่วยงาน/บุคลากร	- จำนวนหน่วยงานในสังกัด กษ. และนอกสังกัด กษ. ที่เข้าร่วมดำเนินงาน - จำนวนคณะกรรมการ/คณะทำงานโครงการ	- อย่างน้อย 6 หน่วยงานในสังกัด กษ. และอย่างน้อย 1 หน่วยงานนอกสังกัด กษ. - อย่างน้อย 2 คณะ
1.3 ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	- ประเภทปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุน ศพก.	- อย่างน้อย 4 ประเภท
1.4 หลักสูตรการเรียนรู้	- จำนวนหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก. ที่มีการถ่ายทอด	- ไม่น้อยกว่า 3 ประเภท (หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม)
2. กิจกรรม (Activities)		
2.1 การพัฒนาศักยภาพ ศพก.	- จำนวนครั้งที่วิเคราะห์แผนและแนวทางการพัฒนา - จำนวนฐานเรียนรู้ที่สมบูรณ์เป็นจุดถ่ายทอดเพื่อเรียนรู้ - จำนวนแปลงเรียนรู้ที่พร้อมเป็นจุดเรียนรู้ - ร้อยละของ ศพก. ที่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน - ร้อยละของ ศพก. ที่ได้รับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาด - จำนวนเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงกับ ศพก.	- อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี - อย่างน้อย 5 ฐาน - อย่างน้อย 1 แปลง - ไม่น้อยกว่า 10 เครือข่ายต่อ 1 ศพก.

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
2. กิจกรรม (Activities)		
2.2 การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนครั้งที่มีการประชุมของคณะกรรมการ ศพก. - มีการเชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ทุกระดับ - จำนวนครั้งที่มีการจัดเวทีเชื่อมโยงคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ในทุกระดับ - มีการถอดบทเรียน ศพก. - จำนวนครั้งที่จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง - ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง - อย่างน้อย 1 ครั้ง - ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง
2.3 การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก.	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัดงาน Field Day - จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมในงาน Field Day - จำนวนกิจกรรมที่จัดแสดงในงาน Field Day 	<ul style="list-style-type: none"> - อย่างน้อย 6 หน่วยงาน - เฉลี่ย 200 รายต่อ ศพก. - อย่างน้อย 3 กิจกรรม
2.4 การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเกษตรกรผู้นำที่ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ครบ 3 ครั้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละ 90 ของเป้าหมาย
2.5 การพัฒนาศูนย์เครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนหน่วยงานที่ให้การพัฒนาศูนย์เครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - อย่างน้อย 2 หน่วยงานในสังกัด กษ. และอย่างน้อย 1 หน่วยงานนอกสังกัด กษ.
2.6 การติดตามประเมินผลและรายงาน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนครั้งในการติดตาม ประเมินผล รายงานผล 	<ul style="list-style-type: none"> - อย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี
3. ผลผลิต (Outputs)		
3.1 การพัฒนา ศพก. และศูนย์เครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> - ศพก. และศูนย์เครือข่ายได้รับการพัฒนาทุกอำเภอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละ 100 ตามเป้าหมาย 882 แห่ง

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัดของการประเมินผลโครงการ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
3. ผลผลิต (Outputs)		
3.2 ความพร้อมในการให้บริการของ ศพก. และเครือข่าย	- ร้อยละของ ศพก. และศูนย์เครือข่ายที่มีความพร้อมในการให้บริการ	- ร้อยละ 100 ตามเป้าหมาย 882 แห่ง
3.3 เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่มาเรียนรู้และใช้บริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	- ไม่น้อยกว่า 300 รายต่อปีต่อ ศพก.
3.4 เกษตรกรผู้นำ	- ร้อยละของเกษตรกรผู้นำที่ได้รับการพัฒนา - ร้อยละของเกษตรกรผู้นำที่ได้รับการประเมินคุณสมบัติ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ	- ร้อยละ 100 ตามเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)		
4.1 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้จาก ศพก. ไปใช้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเกษตรกรที่เข้าใช้บริการ
4.2 การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่การประกอบอาชีพของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น (ผลผลิต/ ต้นทุนการผลิต) - ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น และไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้มีรายจ่ายในการผลิตลดลง
4.3 การเป็นกลไกในการบูรณาการของศูนย์เครือข่าย	- ร้อยละของศูนย์เครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงกับ ศพก.	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.4 การยกระดับของเกษตรกรผู้นำ	- ร้อยละของเกษตรกรผู้นำที่สามารถยกระดับเป็น Smart Farmer หรือ Smart Farmer ต้นแบบ	
4.5 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการฯ	- ระดับ 8 ขึ้นไป - ระดับ 8 ขึ้นไป

ที่มา : จากการศึกษา

2.6.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม/ แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close – Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open – Ended Question) โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ เจ้าของ ศพก. เกษตรกรผู้นำ ประธานศูนย์เครือข่าย ศพก. เกษตรกรที่ใช้บริการ ศพก. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับภูมิภาค

2) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรายละเอียด ดังนี้

2.1.1) เกษตรกรต้นแบบ

(1) กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจาก ศพก. ทั้งหมดในปี 2561 จำนวน 882 ศูนย์ ใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ได้ ศพก. ตัวอย่าง จำนวน 133 ศูนย์

(2) จัดสรรตัวอย่างตามพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1-9 (สสก.) ของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยการจัดสรรแบบเป็นสัดส่วน (Proportional Allocation)

(3) สุ่ม ศพก. ในแต่ละ สสก. ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบไม่ใส่ทดแทน (Simple Random Sampling without Replacement) ได้ ศพก. ที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวน 133 ศูนย์ ได้เกษตรกรต้นแบบ จำนวน 133 ราย

2.1.2) เกษตรกรผู้นำ จาก ศพก. ที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวน 133 ศูนย์ สุ่มเกษตรกรผู้นำใน ศพก. ที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวน 3 รายต่อ ศพก. โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบไม่ใส่ทดแทน (Simple Random Sampling without Replacement) ได้เกษตรกรผู้นำ จำนวน 399 ราย

2.1.3) ประธานศูนย์เครือข่าย ศพก. สุ่มตัวอย่างศูนย์เครือข่าย ศพก. จาก ศพก. ตัวอย่าง 133 ศูนย์ แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ศพก. ละ 2 เครือข่าย สัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย ศูนย์ละ 1 ราย รวม 266 ราย

2.1.4) เกษตรกรผู้มาใช้บริการของ ศพก. สุ่มตัวอย่างเกษตรกรจาก ศพก. ที่ตกเป็นตัวอย่างในการจัดเก็บเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 2 ราย จำนวน 133 ศูนย์ โดยวิธีการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Selection) ได้เกษตรกรผู้มาใช้บริการ จำนวน 266 ราย

2.1.5) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 รายจากเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1-9 เขตละ 2-3 จังหวัด จำนวน 19 ราย

ภาพรวมการจัดเก็บตัวอย่าง ดังนี้ (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 ภาพรวมการจัดเก็บตัวอย่าง

หน่วย : ราย

เขตพื้นที่พัฒนา ศพก.	เกษตรกรต้นแบบ	เกษตรกรผู้นำ	ประธานศูนย์เครือข่าย ศพก.	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เจ้าหน้าที่	รวม
1. สสก. 1	12	36	24	24	2	98
2. สสก. 2	9	27	18	18	2	74
3. สสก. 3	11	33	22	22	2	90
4. สสก. 4	26	78	52	52	3	211
5. สสก. 5	12	36	24	24	2	98
6. สสก. 6	15	45	30	30	2	122
7. สสก. 7	23	69	46	46	2	186
8. สสก. 8	11	33	22	22	2	90
9. สสก. 9	14	42	28	28	2	114
รวม	133	399	266	266	19	1,083

ที่มา : จากการศึกษา

ผลการจัดเก็บตัวอย่างในพื้นที่ 19 จังหวัด แบ่งเป็น ภาคเหนือ 4 จังหวัด ภาคกลาง 4 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด และภาคใต้ 4 จังหวัด และภาคตะวันออก 2 จังหวัด ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 951 ราย

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมจากเอกสารโครงการ รายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ และรายงานการประชุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6.6 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ในเชิงตัวเลขโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) จำแนกการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมได้แก่ ผลรวม ค่าร้อยละ สัดส่วน และค่าเฉลี่ย โดยการแจกแจงความถี่ จัดกลุ่ม จัดประเภทของข้อมูลแล้วนำมาเสนอในรูปตารางและแผนภูมิ เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่เป็นตัวเลขหรืออธิบายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในแต่ละตัวชี้วัดของการประเมินผล เช่น เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับแผนหรือเป้าหมายหรือเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นระหว่างก่อนและหลังมีโครงการฯ

2) วิเคราะห์ทัศนคติ และความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยใช้การวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (Likert Scale)

2.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

2.7.1 ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาส่งเสริม สนับสนุน หรือปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.7.2 เพื่อให้โครงการมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์กับเกษตรกรต่อไป

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

3.1 สภาพทั่วไปของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ศพก. ในปีงบประมาณ 2561 จำนวน 882 ศูนย์ เมื่อจัดกลุ่มโดยจำแนกตามประเภทสินค้าหลักที่ ศพก. ดำเนินการผลิต ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.20 เป็น ศพก. ด้านข้าว รองลงมาร้อยละ 15.76 ด้านไม้ผล เช่น ทุเรียน มังคุด มะม่วง เป็นต้น และด้านพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน เป็นต้น ด้านไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 8.84 ส่วนที่เหลือเป็น ศพก. ด้านยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชผัก เป็นต้น (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การจัดกลุ่ม ศพก. ตามประเภทสินค้าหลัก

รายการ	จำนวน (ศูนย์)	ร้อยละ
1. ข้าว	450	51.02
2. ไม้ผล	139	15.76
3. พืชไร่	78	8.84
4. ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน	78	8.84
5. ยางพารา	52	5.90
6. ปาล์มน้ำมัน	44	4.99
7. พืชผัก	31	3.52
8. อื่น ๆ	10	1.13
รวม	882	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2561)

3.2 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ ประธานศูนย์เครือข่ายเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรที่มาใช้บริการจาก ศพก. ในภาพรวมเกษตรกรร้อยละ 60.74 เป็นเพศชาย และร้อยละ 39.26 เป็นเพศหญิง เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53 ปี ซึ่งอายุเฉลี่ยมากที่สุด คือ 78 ปี และอายุเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 30 ปี โดยเกษตรกรที่มีอายุมากที่สุด คือ เกษตรกรต้นแบบ ส่วนอายุน้อยที่สุด คือ เกษตรกรผู้นำ

ด้านการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 30.98 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งเกษตรกรทุกกลุ่มจบการศึกษาในระดับนี้มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 20.41 จบประถมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 20.08 จบประถมศึกษาตอนปลาย ส่วนที่เหลือจบปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนต้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นต้น (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย

รายการ	หน่วย	เกษตรกร ต้นแบบ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ผู้นำ	เกษตรกร ผู้ให้บริการ	เฉลี่ย
1. อายุเฉลี่ย	ปี	55	55	53	52	53
1.1 อายุมากที่สุด	ปี	81	80	74	80	78
1.2 อายุน้อยที่สุด	ปี	34	28	27	32	30
2. เพศ						
2.1 ชาย	ร้อยละ	83.20	79.15	53.08	44.63	60.74
2.2 หญิง	ร้อยละ	16.80	20.85	46.92	55.37	39.26
3. ระดับการศึกษา						
3.1 ไม่ได้รับการศึกษา	ร้อยละ	0.85	0.00	0.00	1.64	0.56
3.2 ประถมศึกษาตอนต้น	ร้อยละ	18.64	16.19	21.41	23.46	20.41
3.3 ประถมศึกษาตอนปลาย	ร้อยละ	17.80	13.81	21.99	23.87	20.08
3.4 มัธยมศึกษาตอนต้น	ร้อยละ	10.17	9.53	13.78	10.29	11.39
3.5 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	ร้อยละ	25.42	36.67	30.21	30.04	30.98
3.6 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง (ปวส.)	ร้อยละ	6.78	5.71	3.81	2.47	4.28
3.7ปริญญาตรี	ร้อยละ	18.64	15.71	8.80	8.23	11.53
3.8ปริญญาโท	ร้อยละ	0.85	2.38	0.00	0.00	0.65
3.9ปริญญาเอก	ร้อยละ	0.85	0.00	0.00	0.00	0.12

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3 การทำการเกษตรของกลุ่มเป้าหมาย

3.3.1 ประสบการณ์ เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 26 ปี โดยกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ มีประสบการณ์เฉลี่ยมากที่สุด คือ 30 ปี ส่วนในกลุ่มเกษตรกรผู้นำ และผู้ให้บริการ มีประสบการณ์เฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน คือ 25 ปี (ตารางที่ 3.3)

3.3.2 กิจกรรมทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 66.56 ทำนา รองลงมาร้อยละ 40.57 ปลูกผลไม้/ไม้ยืนต้น และร้อยละ 24.50 ปลูกพืชไร่ ส่วนที่เหลือทำประมง เลี้ยงปศุสัตว์ ปลูกพืชผัก/สมุนไพร เป็นต้น เมื่อพิจารณากิจกรรมทางการเกษตรของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า เกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการ มีการทำเกษตรที่หลากหลายเหมือนกัน โดยกิจกรรมที่เกษตรกรต้นแบบทำส่วนใหญ่ คือ ทำนา ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น และเลี้ยงปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 70.45 51.14 และ 38.64 ตามลำดับ ขณะที่เกษตรกรผู้นำและผู้ให้บริการจะทำนา ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น และปลูกพืชไร่เป็นหลัก (ตารางที่ 3.3)

3.3.3 พื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 26 ไร่ มีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 27 ไร่ และมีพื้นที่ที่ได้ทำฟรีเฉลี่ย 18 ไร่ โดยเกษตรกรต้นแบบมีพื้นที่เป็นของตนเอง พื้นที่เช่า และพื้นที่ทำฟรีมากที่สุด รองลงมา คือ ประธานศูนย์เครือข่าย (ตารางที่ 3.3)

3.3.4 แรงงานภาคเกษตร ในครัวเรือนเกษตรกรมีแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2 ราย โดยครัวเรือนเกษตรกรต้นแบบมีแรงงานภาคการเกษตรมากที่สุด คือ 3 ราย ส่วนประธานศูนย์เครือข่าย เกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการมีแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเท่ากัน คือ 2 ราย (ตารางที่ 3.3)

3.3.5 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 66.87 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่อยู่นอกเขตชลประทาน และร้อยละ 33.13 อยู่ในเขตชลประทาน ซึ่งเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่นอกเขตชลประทานทุกรายอาศัยน้ำฝนเพื่อทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ 40.40 ใช้น้ำจากบ่อ/สระของตนเอง และร้อยละ 18.49 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ สำหรับเกษตรกรที่ใช้น้ำจากบ่อ/สระของตนเอง และสูบน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมากที่สุด คือ เกษตรกรต้นแบบ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรต้นแบบ ที่เป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกร และเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ มีความพร้อมในด้านแหล่งน้ำเพื่อที่จะใช้ทำการเกษตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 การทำการเกษตรของกลุ่มเป้าหมาย

รายการ	หน่วย	เกษตรกร ต้นแบบ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ผู้นำ	เกษตรกร ผู้ให้บริการ	เฉลี่ย
1. ประสบการณ์	ปี	30	26	25	25	26
2. กิจกรรมทางการเกษตร ^{1/}						
2.1 ทำนา	ร้อยละ	70.45	67.37	63.95	67.52	66.56
2.2 ปลูกไม้/ไม้ยืนต้น	ร้อยละ	51.14	45.26	40.41	31.62	40.57
2.3 พืชไร่	ร้อยละ	25.00	26.32	22.38	25.64	24.50
2.4 ประมง	ร้อยละ	37.50	11.58	18.02	8.12	16.50
2.5 ปศุสัตว์	ร้อยละ	38.64	10.00	15.41	8.12	15.33
2.6 พืชผัก/สมุนไพร	ร้อยละ	30.68	17.89	9.88	10.68	14.70
2.7 หลัากล้าเลี้ยงสัตว์	ร้อยละ	10.23	0.00	5.81	3.85	4.56
2.8 ไม้ดอกไม้ประดับ	ร้อยละ	2.27	0.00	1.45	0.43	0.96
3. ที่ดินในภาคการเกษตร ^{1/}						
3.1 ตนเอง	ไร่	42	26	25	21	26
3.2 เช่า	ไร่	42	26	24	25	27
3.3 ทำฟรี	ไร่	27	18	18	15	18
4. แรงงานภาคการเกษตร	คน	3	2	2	2	2
5. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร						
5.1 ในเขตชลประทาน	ร้อยละ	39.83	30.30	33.43	31.76	33.13
5.2 นอกเขตชลประทาน ^{1/}	ร้อยละ	60.17	69.70	66.57	68.24	66.87
1) น้ำฝน	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2) บ่อ/สระของตนเอง	ร้อยละ	55.26	50.00	35.76	32.92	40.40
3) แหล่งน้ำธรรมชาติ	ร้อยละ	28.95	18.18	17.15	16.25	18.49

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.4 การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของภาครัฐของกลุ่มเป้าหมาย

การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของภาครัฐของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.62 มีส่วนร่วมในโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รองลงมา ร้อยละ 68.87 มีส่วนร่วมในโครงการมาตรฐานสินค้าเกษตร/การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และร้อยละ 68.39 มีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งหากพิจารณาในแต่ละกลุ่ม พบว่า เกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการ ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มากกว่าโครงการอื่น ๆ ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อทำการผลิต การบริหารจัดการ และการร่วมกันจำหน่าย

ในขณะที่ประธานศูนย์เครือข่ายให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมในโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง พออยู่พอกิน เป็นการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของภาครัฐของกลุ่มเป้าหมาย

หน่วย : ไร่/ละ

รายการ	เกษตรกร ต้นแบบ	ประธานศูนย์ เครือข่าย	เกษตรกร ผู้นำ	เกษตรกร ผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย
1. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบ แปลงใหญ่	88.03	57.69	71.80	67.50	69.62
2. โครงการมาตรฐานสินค้าเกษตร / การพัฒนาเกษตรอินทรีย์	78.63	65.38	71.22	63.75	68.87
3. โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่และ เกษตรกรรมยั่งยืน	80.34	71.63	70.35	57.08	68.39
4. โครงการบริหารจัดการพื้นที่ เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)	58.12	35.10	34.01	25.00	35.05
5. โครงการบริหารจัดการน้ำ	48.72	24.04	26.74	20.83	27.48
6. โครงการแผนการผลิตและการตลาด ข้าวครบวงจร	41.03	11.06	15.70	12.08	17.07
7. โครงการธนาคารสินค้าเกษตร	25.64	13.46	12.21	11.67	14.15

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรมีส่วนร่วมมากกว่า 1 โครงการ

บทที่ 4

ผลการประเมินผล

การประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561 เป็นการประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินผลเชิงตรรกะ (Logic Model) ประกอบด้วย การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า กิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ ผลการประเมิน มีดังนี้

4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

4.1.1 งบประมาณ การดำเนินโครงการในปี 2561 แบ่งการดำเนินงานเป็น 6 กิจกรรม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพ ศพก. การบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน การสนับสนุน การให้บริการ ศพก. การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ การพัฒนาศูนย์เครือข่าย และการติดตามประเมินผล และรายงาน การดำเนินงาน โครงการเป็นการบูรณาการระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ร่วมกับกรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมชลประทาน กรมฝนหลวงและการบินเกษตรกร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวม 13 หน่วยงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ศพก. 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่าย ให้มีความพร้อมในการให้บริการการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการบริการทางการเกษตรด้านต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตร ของชุมชน โดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นกลไกการบูรณาการการทำงาน ของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ ในภาพรวมได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานทั้งสิ้น 562.207 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณ 556.761 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.03 ของงบที่ได้รับจัดสรร (รายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 30 กันยายน 2561) รายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายหน่วยงาน พบว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีการเบิกจ่าย งบประมาณน้อยที่สุดร้อยละ 80.87 ส่วนหน่วยงานที่เบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนร้อยละ 100.00 ได้แก่ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ด้านความเพียงพอและความทันเวลา จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด พบว่า ร้อยละ 84.21 เพียงพอต่อการนำไปใช้พัฒนา ส่วนที่เหลือร้อยละ 15.79 ไม่เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณ ในส่วนที่จะพัฒนาศูนย์เครือข่าย ใช้พัฒนาได้เพียงบางเครือข่ายเท่านั้น ซึ่งในปีงบประมาณ 2561 ได้มีนโยบาย สร้างเครือข่าย การดำเนินงานในพื้นที่อย่างน้อยอำเภอละ 10 เครือข่าย เพื่อเชื่อมโยงกับ ศพก. และทำให้ ในพื้นที่มีกิจกรรมการเกษตรที่ครอบคลุม เช่น ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ และอื่น ๆ ในส่วนของความทันเวลา ของงบประมาณที่ได้รับ พบว่า ทุกจังหวัดได้รับจัดสรรทันเวลาต่อการนำไปใช้พัฒนา ศพก. และเครือข่าย

ตารางที่ 4.1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ ศพก. ปี 2561

หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)		
	ได้รับจัดสรร	เบิกจ่าย	ร้อยละ
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	364,622,100	363,860,551	99.79
2. กรมการข้าว	18,385,000	16,991,218	92.42
3. กรมประมง	34,839,000	34,839,000	100.00
4. กรมปศุสัตว์	19,857,200	18,693,566	94.14
5. กรมวิชาการเกษตร	36,833,600	36,592,765	99.35
6. กรมหม่อนไหม	6,800,000	6,800,000	100.00
7. กรมชลประทาน	8,800,000	8,534,249	96.98
8. กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	500,000	495,000	99.00
9. กรมพัฒนาที่ดิน	9,613,800	9,613,800	100.00
10. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	7,475,000	6,044,925	80.87
11. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	31,000,000	31,000,000	100.00
12. กรมส่งเสริมสหกรณ์	9,267,100	9,082,076	98.00
13. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	14,214,139	14,214,139	100.00
รวม	562,206,939	556,761,289	99.03

ที่มา : จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

4.1.2 หน่วยงาน/บุคลากร การขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. ให้มีความพร้อมในการให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริงนั้น มีการประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการสนับสนุนการพัฒนาตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้ามาร่วมพัฒนา ศพก. จำนวน 22 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ศูนย์ขยายพันธุ์พืช และศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจเกษตร) กรมการข้าว (ศูนย์วิจัยข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) กรมประมง (สำนักงานประมงจังหวัด และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด) กรมปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด) กรมวิชาการเกษตร (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร และสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร) กรมหม่อนไหม (ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ) กรมชลประทาน (โครงการชลประทาน และสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร (ศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวง) กรมพัฒนาที่ดิน (สำนักงานพัฒนาที่ดิน และสถานีพัฒนาที่ดิน) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด) กรมส่งเสริมสหกรณ์ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด) และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และมีหน่วยงาน

นอกจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เข้าร่วมบูรณาการในการพัฒนา ศพก. จำนวน 1 หน่วยงาน คือ กระทรวงพลังงาน (สำนักงานพลังงานจังหวัด) โดยมีหน่วยงานร่วมบูรณาการเฉลี่ย จังหวัดละ 9 หน่วยงาน

นอกจากนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกระเบียบ ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. 2560 ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 20 มิถุนายน 2560 ประกอบด้วย หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หมวดที่ 4 บทเฉพาะกาล (ภาคผนวกที่ 1) ซึ่งในการขับเคลื่อน ศพก. ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นคำสั่งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นประธาน ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รองอธิบดีหน่วยงานต่าง ๆ เป็นคณะทำงาน และมีรองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรฝ่ายบริหารเป็นฝ่ายเลขานุการคณะทำงาน (ภาคผนวกที่ 2) โดยในจังหวัดมีคณะกรรมการ/คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงาน จำนวน 5 คณะ ประกอบด้วย คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคเกษตรระดับจังหวัด (Chief of Operation : CoO) คณะทำงานปฏิบัติการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาการเกษตรระดับอำเภอ (Operation Team : OT) คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัด และคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอ

4.1.3 ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานที่ร่วมบูรณาการให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ศพก. ซึ่งจำแนกได้ 12 ประเภท ดังนี้

- 1) ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับใช้ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เช่น สารเร่ง พด. กากน้ำตาล มูลสัตว์ ผลไม้ ถังหมัก เป็นต้น
- 2) ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับใช้ในการเลี้ยงปลุสัตว์ เช่น ตาข่ายพลาสติก อุปกรณ์สำหรับให้น้ำและอาหาร พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ยารักษาโรค และวัคซีน เป็นต้น
- 3) ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการทำประมง เช่น กระชังเลี้ยงปลา ตาข่ายฟ้า พันธุ์ปลา พันธุ์กบ อาหารปลา เชือกสำหรับเลี้ยงหอย เป็นต้น
- 4) ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการผลิตสารชีวภัณฑ์ เช่น หัวเชื้อ ข้าวสาร เป็นต้น
- 5) วัสดุอุปกรณ์ในการวางระบบน้ำ เช่น ท่อน้ำ หัวสปริงเกอร์ ระบบน้ำหยด เป็นต้น
- 6) พันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์ข้าว และเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 7) สารปรับสภาพดิน
- 8) ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน
- 9) แก้ว
- 10) บอร์ด โปสเตอร์ เอกสารแผ่นพับองค์ความรู้ต่าง ๆ
- 11) ระบบพลังงานทดแทน

12) กล่องรับสัญญาณอินเทอร์เน็ต (Smart Box)

4.1.4 หลักสูตรการเรียนรู้ ศพก. ได้กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาและความต้องการของชุมชน โดยเน้นประเด็นหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต) ประกอบด้วย หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม รายละเอียดดังนี้

1) หลักสูตรหลัก ประกอบด้วย

1.1) การลดต้นทุน เช่นการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ การปรับปรุงบำรุงดิน เป็นต้น

1.2) มาตรฐานสินค้าเกษตร เช่น มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) มาตรฐานผักปลอดภัย เป็นต้น

1.3) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

1.4) การทำบัญชี เช่น บัญชีครัวเรือน บัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ เป็นต้น

1.5) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลักของ ศพก. เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ทูเรียน และมังคุด เป็นต้น

1.6) ทางเลือกในการผลิตตามความต้องการของชุมชน เช่น การเพาะเห็ด และการเลี้ยงจิ้งหรีด เป็นต้น

1.7) การผลิตตามกิจกรรมระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

2) หลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน

3) หลักสูตรเสริม เช่น การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า พลังงานทดแทน องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน แผนธุรกิจ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ เป็นต้น

4.2 กิจกรรม (Activities)

4.2.1 การพัฒนาศักยภาพ ศพก. ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการข่าวสาร บริการด้านการเกษตร รวมทั้งเป็นสถานที่รับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกรในชุมชน มีการดำเนินการ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. จัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา โดยคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ มีการวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. เฉลี่ย ศพก. ละ 3 ครั้ง และนำผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพมาจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก. ละ 1 แผน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์และทำแผนพัฒนาศักยภาพของ ศพก. แล้วสำนักงานเกษตรอำเภอจะเป็นผู้เก็บแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก. ไว้

2) การพัฒนาฐานเรียนรู้ เพื่อที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี และเป็นจุดสาธิตของ ศพก. ที่สอดคล้องและสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้ โดยให้มืองค์ความรู้ของฐานการเรียนรู้ นั้น ๆ ประจำไว้ที่ฐานเรียนรู้ด้วย โดยได้รับการพัฒนาเฉลี่ย ศพก. ละ 5 ฐาน เช่น ฐานเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย ฐานเรียนรู้ด้านการผลิตสารชีวภัณฑ์ ฐานเรียนรู้ด้านการผลิตน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยหมัก ฐานเรียนรู้ด้านการทำประมง และฐานเรียนรู้

ด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น โดยมีหน่วยงานร่วมบูรณาการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ตามบทบาทของหน่วยงาน เฉลี่ย ศพก. ละ 6 หน่วยงาน

3) การพัฒนาแปลงเรียนรู้ ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบ ให้มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ ในเรื่องของการลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตามประเภทสินค้าหลักของ ศพก. โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เฉลี่ย ศพก. ละ 1 แปลง เช่น แปลงเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิตข้าว แปลงเรียนรู้การปลูกอ้อยโรงงานโดยใช้ระบบน้ำหยด และแปลงเรียนรู้การผลิตมังคุดคุณภาพดี เป็นต้น รวมทั้งได้จัดทำป้ายแปลงเรียนรู้ให้เห็นได้ชัดเจน

4) การกำหนดหลักสูตรเรียนรู้ เกษตรอำเภอร่วมกับเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ดำเนินการ ให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาและความต้องการของชุมชน โดยเน้นประเด็นหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตามประเภทสินค้าหลักของ ศพก. และแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม ซึ่งในแต่ละหลักสูตรจะมีหัวข้อวิชาที่เป็นวิชาหลัก เช่น การลดต้นทุนการผลิต การทำบัญชีครัวเรือน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เป็นต้น

5) การพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ให้มีความพร้อมในการให้บริการ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอ และเกษตรกรต้นแบบ ประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนา ซึ่ง ศพก. ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.41 ได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ต่อเติมหลังคา ปรับปรุงโรงเรือน ติดตั้งระบบไฟฟ้า เทพื้นอาคาร และปรับปรุงถนนทางเข้า ศพก. รองลงมาร้อยละ 60.66 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ โปรเจคเตอร์ เครื่องขยายเสียง พัดลม ตู้เก็บเอกสาร และโทรทัศน์ และร้อยละ 32.79 ได้รับการจัดทำหรือปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ให้มีความพร้อมในการบริการ เช่น สื่อประกอบการเรียนรู้ต่าง ๆ แผ่นป้ายองค์ความรู้ และร้อยละ 8.20 ได้รับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้แก่ ได้รับแผ่นป้ายประจำฐานเรียนรู้ แผ่นป้ายศูนย์เรียนรู้ และกระดานไวท์บอร์ด

6) การเชื่อมโยงศูนย์เครือข่าย และจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในอำเภอ มีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. และสนับสนุนระหว่างเครือข่ายด้วยตนเอง ในการถ่ายทอดความรู้ และการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน ซึ่งในปีงบประมาณ 2561 มีศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายทั้งสิ้น 10,523 เครือข่าย เฉลี่ย ศพก. ละ 12 เครือข่าย จำแนกศูนย์เครือข่ายเป็น 21 ประเภท ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/ศูนย์ข้าวชุมชน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชผัก ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่ ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ยืนต้น ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจการเกษตร ศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์เรียนรู้ด้านแมลงเศรษฐกิจ ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์ ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม

ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี และศูนย์เรียนรู้ด้านชลประทาน/การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า (กรมส่งเสริมการเกษตร, 30 กันยายน 2561)

ทั้งนี้จากการสอบถามศูนย์เครือข่าย พบว่า ร้อยละ 54.98 เคยเป็นศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่มาก่อน ในจำนวนนี้ร้อยละ 31.03 เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ร้อยละ 25.87 เป็นศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ร้อยละ 22.41 เป็นศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ร้อยละ 17.24 เป็นศูนย์ข้าวชุมชน และร้อยละ 3.45 ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนศูนย์เครือข่ายที่เหลือร้อยละ 45.02 ไม่เคยเป็นศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ในพื้นที่มาก่อน

4.2.2 การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการ คณะทำงาน เวทีเชื่อมโยงเครือข่าย การถอดบทเรียน ศพก. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด โดยดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด ดังนี้

1) การประชุมคณะกรรมการและคณะทำงาน เกษตรกรต้นแบบเป็นประธานคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกับเกษตรอำเภอจัดประชุมคณะกรรมการ ศพก. เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินงานของ ศพก. รวมถึงการรับรองศูนย์เครือข่าย การสรุปผลการดำเนินงาน และอื่น ๆ ตามความเหมาะสมโดยจัดประชุมคณะกรรมการ ศพก. เฉลี่ย ศพก. ละ 3 ครั้งต่อปี มีคณะกรรมการ ศพก. เข้าร่วมประชุมเฉลี่ย 7 ราย

2) เวทีเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การดำเนินงานในระดับจังหวัดโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด ระดับเขตโดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 9 และระดับประเทศโดยกองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. เกิดผลเป็นรูปธรรม มีเวทีสำหรับการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงการดำเนินงานกันทุกระดับ ซึ่งในแต่ละระดับได้ดำเนินการจัดเวทีเชื่อมโยงเฉลี่ยระดับละ 4 ครั้งต่อปี ทั้งนี้จากการสอบถามเกษตรกรต้นแบบหรือประธาน ศพก. ถึงการมีส่วนร่วมในเวทิดังกล่าว พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.40 ได้เข้าร่วมเวทีเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. ซึ่งในจำนวนนี้ร้อยละ 98.31 เข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด ร้อยละ 50.00 เข้าร่วมประชุมระดับเขต และร้อยละ 89.83 เข้าร่วมประชุมระดับประเทศ ส่วนร้อยละ 5.60 ไม่ได้เข้าร่วมในระดับใดเลยเนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพ และติดภารกิจส่วนตัว แต่ได้ส่งตัวแทนหรือคณะกรรมการ ศพก. เข้าร่วมประชุมแทน

3) การถอดบทเรียน ศพก. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 9 มีการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจและสรุปผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ จำนวน 1 ครั้ง เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลองค์ความรู้ และวิธีการปฏิบัติของเกษตรกรต้นแบบที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

4) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัดเพื่อขับเคลื่อน ศพก. สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกันจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับจังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ การขับเคลื่อนการดำเนินการ ศพก. และเครือข่าย รวมทั้งการสรุปผลการดำเนินงานและการถอดองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานเป็นเวทีเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาคน และพัฒนางาน การถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการตามสถานการณ์

หรือตามความจำเป็นและเหมาะสมกับพื้นที่ หรือประเด็นปัญหาเร่งด่วนในพื้นที่ (Hot Issue) หรือประเด็นอื่น ๆ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอหมื่นเวียนกันเป็นเจ้าภาพเฉลี่ยปีละ 4 ครั้ง

4.2.3 การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก.

1) การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูการผลิตใหม่ (Field Day) ศพก. และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมชลประทาน กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร บูรณาการร่วมกันจัดงาน Field Day ที่สอดคล้องกับชนิดสินค้า ซึ่งงาน Field Day จะประกอบด้วย กิจกรรมหลัก ได้แก่ สถานีเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมรอง ได้แก่ การให้บริการด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ นิทรรศการประกอบที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมเสริม เช่น การแสดงและจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน ฯลฯ ซึ่งทุก ศพก. ดำเนินการจัดงาน Field Day ศพก. ละ 1 ครั้งต่อปี และมีเกษตรกรเข้าร่วมงานเฉลี่ย ศพก. ละ 202 ราย

2) การสนับสนุนการให้บริการวิชาการและข้อมูลข่าวสารแก่ ศพก. สำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการจัดทำเอกสารวิชาการ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการให้บริการวิชาการ และข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรของ ศพก. ครบทุก ศพก. โดยมีหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมให้การสนับสนุน

4.2.4 การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย จำนวน 3 ครั้ง ครบตามเป้าหมาย จากการสอบถามเกษตรกรผู้นำ ที่เข้ารับการจัดกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.12 เข้ารับการจัดกระบวนการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ครั้ง ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.88 เข้ารับการจัดกระบวนการเรียนรู้ไม่ครบ 3 ครั้ง ในจำนวนนี้ร้อยละ 55.88 เข้ารับ 1 ครั้ง และร้อยละ 44.12 เข้ารับ 2 ครั้ง (ตารางที่ 4.2)

ทั้งนี้ก่อนและหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงการฯ กำหนดให้มีการสำรวจและประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรผู้นำตามแบบฟอร์ม Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัด พบว่า เกษตรกรจะได้รับการประเมินคุณสมบัติ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์ (Smart Farmer) และเข้ารับการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำภายใต้โครงการ ศพก.

ตารางที่ 4.2 การเข้ารับการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกรผู้นำ

รายการ	ร้อยละ
1. ครบ 3 ครั้ง	90.12
2. ไม่ครบ 3 ครั้ง	9.88
2.1 เข้ารับ 1 ครั้ง	55.88
2.2 เข้ารับ 2 ครั้ง	44.12

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2.5 การพัฒนาศูนย์เครือข่าย ในปีงบประมาณ 2561 มีการพัฒนาศูนย์เครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงกับ ศพก. ให้เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เสริมการเรียนรู้ใน ศพก. และให้บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ เช่น ดินและปุ๋ย การจัดการศัตรูพืช ประมง ปศุสัตว์ บัญชี เป็นต้น ซึ่งมีหน่วยงานภายใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล) กรมพัฒนาชุมชน กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้การพัฒนาศูนย์เครือข่ายต่าง ๆ ตามบทบาท และภารกิจของหน่วยงาน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ให้การพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน(ศจช.) และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) กรมประมงให้การพัฒนาศูนย์เครือข่ายด้านประมง และกรมปศุสัตว์ให้การพัฒนาเครือข่ายด้านปศุสัตว์ เป็นต้น

4.2.6 การติดตาม ประเมินผล และรายงาน ภายหลังจากการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย สำนักงานเกษตรจังหวัดได้ลงพื้นที่เพื่อติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน โดยเฉลี่ย ศพก. ละ 1 ครั้ง

4.3 ผลผลิต (Outputs)

4.3.1 การพัฒนา ศพก. และศูนย์เครือข่าย

ในการพัฒนา ศพก. 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่าย 10,523 ศูนย์ ในปีงบประมาณ 2561 ศพก. ทุกแห่ง และเครือข่ายร้อยละ 83.22 ได้รับการพัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมเพื่อการดำเนินงาน ซึ่งหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมบูรณาการที่ให้การพัฒนา ศพก. ครบทั้ง 882 ศูนย์ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมชลประทาน กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในส่วนของการพัฒนาศูนย์เครือข่าย มีหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ให้การพัฒนา ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยหน่วยงานที่ให้การพัฒนาศูนย์เครือข่ายมากที่สุด คือ กรมประมงให้การพัฒนาเครือข่าย 3,528 ศูนย์ รองลงมา คือ กรมส่งเสริมการเกษตรให้การพัฒนา 2,646 ศูนย์ และกรมการข้าว ให้การพัฒนา 1,251 ศูนย์ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 การพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อการดำเนินงานของ ศพก. และศูนย์เครือข่ายของหน่วยงาน

หน่วยงาน	การพัฒนา ศพก. (ศูนย์)			การพัฒนา ศูนย์เครือข่าย (ศูนย์)		
	แผน	ผล	ร้อยละ	แผน	ผล	ร้อยละ
	1. กรมส่งเสริมการเกษตร	882	882	100.00	2,646	2,646
2. กรมการข้าว	882	882	100.00	1,251	1,251	100.00
3. กรมประมง	882	882	100.00	3,528	3,528	100.00
4. กรมปศุสัตว์	882	882	100.00	882	882	100.00
5. กรมวิชาการเกษตร	490	490	100.00	19	19	100.00
6. กรมหม่อนไหม	110	110	100.00	3	3	100.00
7. กรมชลประทาน	882	882	100.00	-	-	-
8. กรมฝนหลวงและการบินเกษตร	882	882	100.00	-	-	-
9. กรมพัฒนาที่ดิน	882	882	100.00	-	-	-
10. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	115	115	100.00	140	140	100.00
11. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	882	882	100.00	-	-	-
12. กรมส่งเสริมสหกรณ์	882	882	100.00	288	288	100.00
13. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	286	286	100.00	-	-	-

ที่มา : จากรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

นอกจากนี้ได้สอบถามเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบหรือประธาน ศพก และประธานศูนย์เครือข่าย พบว่า ศูนย์เรียนรู้ร้อยละ 86.91 ได้รับการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อการดำเนินงาน ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.60 ได้รับปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ รองลงมาร้อยละ 80.82 ได้รับการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ และร้อยละ 50.23 ได้รับเอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และแผ่นป้ายองค์ความรู้ นอกจากนี้ได้รับสนับสนุนงบประมาณ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ และปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า สิ่งที่ถูก ศพก. ได้รับการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อการดำเนินงาน คือ งบประมาณ ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ และเอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และแผ่นป้ายองค์ความรู้ ในขณะที่สิ่งทีศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 85.03 ได้รับ คือ ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ (ตารางที่ 4.4) รายละเอียด มีดังนี้

ตารางที่ 4.4 การได้รับการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมเพื่อการดำเนินงานของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ศพก.	ศูนย์เครือข่าย	เฉลี่ย
1. ได้รับการสนับสนุน^{1/}	100.00	79.15	86.91
1.1 ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	100.00	85.03	90.60
1.2 การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้	100.00	69.46	80.82
1.3 เอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และ แผ่นป้ายองค์ความรู้	100.00	20.74	50.23
1.4 งบประมาณ	100.00	19.76	49.61
1.5 โครงสร้างพื้นฐาน	75.41	-	28.05
1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศพก.	54.10	-	20.13
1.7 ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์	32.79	-	12.20
2. ไม่ได้รับการสนับสนุน	-	20.85	13.09

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}ได้รับการสนับสนุนมากกว่า 1 รายการ

1) การใช้จ่ายงบประมาณ ศูนย์เรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณร้อยละ 63.24 ใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงฐานเรียนรู้/จุดเรียนรู้ รองลงมาร้อยละ 45.24 ใช้ในการจัดทำแปลงเรียนรู้ และร้อยละ 39.71 ใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้ง ศพก. และศูนย์เครือข่ายให้ความสำคัญกับการพัฒนาปรับปรุงฐานเรียนรู้หรือจุดเรียนรู้เป็นอันดับแรกเหมือนกัน ในขณะที่ลำดับต่อมา ศพก. จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ แต่ศูนย์เครือข่ายจะให้ความสำคัญกับการจัดทำแปลงเรียนรู้ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 การใช้จ่ายงบประมาณของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ศพก.	เครือข่าย	เฉลี่ย
1. พัฒนาปรับปรุงฐานเรียนรู้/จุดเรียนรู้	77.91	54.55	63.24
2. จัดทำแปลงเรียนรู้	50.00	42.42	45.24
3. พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์	70.93	21.21	39.71
4. พัฒนาศูนย์เครือข่าย	11.63	-	4.33

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อพัฒนามากกว่า 1 รายการ

2) **ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์** ศูนย์เรียนรู้ร้อยละ 50.00 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 36.96 ได้รับปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงปลุ่สัตว์ และร้อยละ 32.17 ได้รับพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์พืช ส่วนที่เหลือได้รับปุ๋ยและสารปรับสภาพดิน เครื่องจักรกล/เครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่ง ศพก. ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงปลุ่สัตว์ ขณะที่ศูนย์เครือข่ายส่วนใหญ่จะได้รับปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ที่ ศพก. และศูนย์เครือข่ายได้รับการสนับสนุน

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ศพก.	เครือข่าย	เฉลี่ย
1. ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตปุ๋ยอินทรีย์	61.36	42.96	50.00
2. ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับเลี้ยงปลุ่สัตว์	73.86	14.08	36.96
3. พันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์พืช	35.23	30.28	32.17
4. ปุ๋ยและสารปรับสภาพดิน	25.00	27.46	26.52
5. เครื่องจักรกล/เครื่องมือทางการเกษตร	13.64	12.68	13.04
6. ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตสารชีวภัณฑ์	9.09	15.49	13.04
7. ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำประมง	3.41	1.41	2.17

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ได้รับปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์มากกว่า 1 รายการ

3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย

3.1) **ศพก.** การอบรมถ่ายทอดความรู้ของ ศพก. ทุกแห่ง ได้จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม โดยเฉลี่ยมีการอบรมปีละ 13 ครั้ง รายละเอียดหลักสูตรที่จัดอบรม มีดังนี้ (ตารางที่ 4.7)

หลักสูตรหลัก ศพก. ทุกแห่งจัดอบรมถ่ายทอดความรู้การลดต้นทุนการผลิต รองลงมาร้อยละ 92.47 จัดอบรมการทำบัญชี ร้อยละ 77.42 มาตรฐานสินค้าเกษตร ร้อยละ 50.54 การผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่ และร้อยละ 43.01 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

หลักสูตรบังคับ ศพก. ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.22 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาร้อยละ 71.11 เกษตรทฤษฎีใหม่ และร้อยละ 52.22 การทำเกษตรแบบผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

หลักสูตรเสริม ศพก. ร้อยละ 78.48 จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า รองลงมา คือ การรวมกลุ่มเกษตรกร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 60.76 นอกจากนี้ร้อยละ 55.70 จัดอบรมการตลาดสินค้าเกษตร และร้อยละ 41.77 วิชาทฤษฎีชุมชน

ตารางที่ 4.7 หลักสูตรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ของ ศพก.

รายการ	ร้อยละ
1. หลักสูตรหลัก	100.00
1.1 ลดต้นทุนการผลิต	100.00
1.2 บัญชีครัวเรือน	92.47
1.3 มาตรฐานสินค้าเกษตร	77.42
1.4 การผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่	50.54
1.5 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)	43.01
2. หลักสูตรบังคับ	100.00
2.1 เศรษฐกิจพอเพียง	92.22
2.2 เกษตรทฤษฎีใหม่	71.11
2.3 เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	52.22
3. หลักสูตรเสริม	100.00
3.1 การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	78.48
3.2 องค์กร/กลุ่มเกษตรกร	60.76
3.3 การแปรรูป	60.76
3.4 การตลาด	55.70
3.5 วิสาหกิจชุมชน	41.77

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : มีการจัดอบรมมากกว่า 1 หลักสูตร

3.2) ศูนย์เครือข่าย การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ของเครือข่ายไม่ได้กำหนดเป็นหลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริมเหมือนกับทาง ศพก. ซึ่งจากการสอบถามประธานศูนย์เครือข่าย พบว่า หลักสูตรที่เครือข่ายจัดอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ 79.31 เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับการผลิตพืช ได้แก่ การลดต้นทุน การผลิต การจัดการดินและปุ๋ย ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การผลิตฮอร์โมน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การผลิต สารชีวภัณฑ์ การขยายพันธุ์พืช การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การตรวจวิเคราะห์ดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ การเพาะเห็ด การปลูกพืชปุ๋ยสด การผลิตเมล็ดพันธุ์ การผลิตผักปลอดสาร การทำเกษตรอินทรีย์ แมลงตัวดีและตัวร้าย และการปลูกผักไฮโดรโปนิก รองลงมาร้อยละ 12.07 หลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่ การทำบัญชี และอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 6.90 นอกจากนี้ร้อยละ 6.03 จัดอบรม หลักสูตรเกี่ยวกับการทำประมง ได้แก่ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงปลาสวยงาม การเพาะเลี้ยงกุ้ง การเลี้ยง กบและการดูแลรักษาโรคสัตว์น้ำ ร้อยละ 4.31 การรวมกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 2.59 หลักสูตรเกี่ยวกับการเลี้ยง ปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงโคแม่พันธุ์ และการป้องกันโรคระบาด ร้อยละ 1.72 การทำแผนธุรกิจ/การตลาด และร้อยละ 0.86 การแก้ปัญหาภัยแล้ง (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 หลักสูตรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ของศูนย์เครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. ด้านการผลิตพืช	79.31
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่	12.07
3. การทำบัญชี	6.90
4. อาชีพเสริมเพิ่มรายได้	6.90
5. ด้านการทำประมง	6.03
6. การรวมกลุ่มเกษตรกร	4.31
7. ด้านการเลี้ยงปศุสัตว์	2.59
8. การทำแผนธุรกิจ/การตลาด	1.72
9. การแก้ปัญหาภัยแล้ง	0.86

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : มีการจัดอบรมมากกว่า 1 หลักสูตร

4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ศพก. ร้อยละ 75.41 ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมในการบริการ พบว่า ศพก. ร้อยละ 52.17 พัฒนาต่อเติมอาคารศูนย์เรียนรู้ รองลงมาร้อยละ 15.22 ปรับปรุงถนนเข้า ศพก. ติดตั้งระบบไฟฟ้าและปรับปรุงพื้นอาคาร ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 13.04 ส่วน ศพก. ร้อยละ 10.87 เจาะบ่อบาดาล ร้อยละ 8.70 ปรับปรุงโรงเรียนการเกษตร และร้อยละ 2.17 ต่อเติมห้องน้ำ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของ ศพก.

รายการ	ร้อยละ
1. ต่อเติมอาคาร	52.17
2. ปรับปรุงถนนเข้า ศพก.	15.22
3. ติดตั้งระบบไฟฟ้า	13.04
4. ปรับปรุงพื้นอาคาร	13.04
5. เจาะบ่อบาดาล	10.87
6. ปรับปรุงโรงเรียน	8.70
7. ต่อเติมห้องน้ำ	2.17

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ศพก. มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่า 1 รายการ

5) **สิ่งอำนวยความสะดวก ศพก.** ร้อยละ 54.10 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 81.82 ได้รับเก้าอี้ รองลงมาร้อยละ 36.36 ได้รับโต๊ะ ร้อยละ 12.12 ได้รับเครื่องขยายเสียง และร้อยละ 18.18 ได้รับสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ได้แก่ โปรเจคเตอร์ โทรทัศน์ พัดลม ตู้เก็บเอกสาร เต้าแก๊ส และกระติกน้ำร้อน (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ที่ ศพก. ได้รับ

รายการ	ร้อยละ
1. เก้าอี้	81.82
2. โต๊ะ	36.36
3. เครื่องขยายเสียง	12.12
4. อื่น ๆ	18.18

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ศพก. ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า 1 รายการ

6) **ข้อมูลประจำศูนย์ ศพก.** ร้อยละ 32.79 ได้รับการปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ซึ่งในจำนวนนี้ทุกศูนย์ได้รับการปรับปรุงแผ่นป้ายองค์ความรู้ต่าง ๆ รองลงมาร้อยละ 20.00 ได้รับการปรับปรุงป้ายฐานเรียนรู้ และร้อยละ 5.00 ได้รับการปรับปรุงป้ายศูนย์เรียนรู้ (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 การปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์

รายการ	ร้อยละ
1. แผ่นป้ายองค์ความรู้	100.00
2. ป้ายฐานเรียนรู้	20.00
3. ป้ายศูนย์เรียนรู้	5.00

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ศพก. ได้รับการปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์มากกว่า 1 รายการ

4.3.2 ความพร้อมในการให้บริการของ ศพก.

ผลจากการพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมในการเป็นจุดให้บริการตามบทบาทหน้าที่ของ ศพก. เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของ ศพก. และการทำหน้าที่ของเกษตรกรต้นแบบ ซึ่ง ศพก. ทุกแห่งมีครบทุกองค์ประกอบของ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ และศูนย์เครือข่าย ที่มาช่วยเสริมการเรียนรู้ใน ศพก. ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ในภาพรวมการให้บริการของ ศพก. พบว่า มีผู้เข้ารับการอบรม/ดูงาน จำนวน 287,707 ราย ให้บริการข้อมูลข่าวสาร/วิชาการ จำนวน 11,442 ครั้ง ให้บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ แก่เกษตรกร จำนวน 48,089 ราย ส่วนการบริการแก้ปัญหาหรือรับเรื่องร้องเรียนในปี 2561 ไม่ปรากฏการเข้าใช้บริการดังกล่าว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการให้บริการของ ศพก. ปี 2560 กับปี 2561 พบว่าการให้บริการในปี 2561 มีการให้บริการที่น้อยกว่าในทุกด้าน (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 การให้บริการของ ศพก.

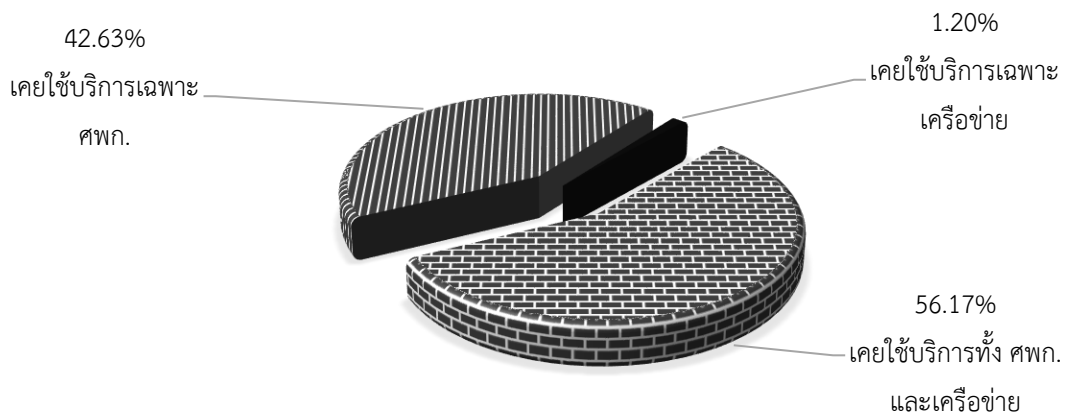
การให้บริการ	หน่วย	ปี 2560 ^{1/}	ปี 2561 ^{2/}
1. อบรม/ศึกษาดูงาน	ราย	774,919	287,707
2. บริการข้อมูลข่าวสาร/วิชาการ	ครั้ง	32,769	11,442
3. ให้บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ	ราย	117,401	48,089
4. แก้ไขปัญหา/รับเรื่องร้องเรียน	เรื่อง	4,529	N/A

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

หมายเหตุ : ^{1/} ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2560

^{2/} ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

นอกจากนี้จากการสำรวจเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในการเข้าใช้บริการ ศพก. และศูนย์เครือข่าย พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ ศพก. และศูนย์เครือข่ายร้อยละ 56.17 เคยใช้บริการทั้ง ศพก. และศูนย์เครือข่าย รองลงมาร้อยละ 42.63 เคยใช้บริการเฉพาะศพก. และร้อยละ 1.20 เคยใช้บริการเฉพาะเครือข่าย (ภาพที่ 4.1) ซึ่งจากการสอบถามเกษตรกรที่เข้ารับบริการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.21 เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ รองลงมาร้อยละ 48.21 ขอรับปัจจัยการผลิต ร้อยละ 43.03 เข้าร่วมงาน Field Day ร้อยละ 31.08 ขอคำแนะนำ/ข้อมูลการเกษตร และร้อยละ 8.37 ให้ช่วยแก้ปัญหาการเกษตร/ร้องเรียน (ตารางที่ 4.13)

ภาพที่ 4.1 การเข้ารับบริการจาก ศพก. และเครือข่ายของเกษตรกร

ตารางที่ 4.13 การเข้ารับบริการใน ศพก. และศูนย์เครือข่ายของเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. อบรมถ่ายทอดความรู้	97.21
2. ขอรับปัจจัยการผลิต	48.21
3. เข้าร่วมงาน Field Day	43.03
4. ขอคำแนะนำ/ข้อมูลการเกษตร	31.08
5. ให้ช่วยแก้ปัญหาการเกษตร/ร้องเรียน	8.37

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เข้ารับบริการมากกว่า 1 รายการ

อย่างไรก็ตามการเข้ารับบริการอบรมถ่ายทอดความรู้ของเกษตรกร เมื่อพิจารณาหลักสูตรที่เกษตรกรเข้ารับการอบรมส่วนใหญ่สนใจเป็นหลักสูตรที่เน้นการผลิตสินค้าเกษตร ได้แก่ หลักสูตรการลดต้นทุนการผลิตร้อยละ 76.64. และการผลิตพืช ร้อยละ 32.38 ส่วนหลักสูตรรองลงมาที่เกษตรกรให้ความสนใจ คือ ปรัญญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 18.03 ในขณะที่หลักสูตรมาตรฐานสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาด ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้เกษตรกรสร้างมูลค่าของผลผลิต และเป็นผู้จำหน่ายสินค้าการเกษตรด้วยตนเองมีผู้ให้ความสนใจเข้ารับการอบรมน้อย (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 หลักสูตรที่เกษตรกรเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ	ร้อยละ
1. การลดต้นทุนการผลิต	76.64
2. ด้านการผลิตพืช	32.38
3. ปรัญญาของเศรษฐกิจพอเพียง	18.03
4. อาชีพเสริมเพิ่มรายได้	15.57
5. มาตรฐานสินค้าเกษตร	9.43
6. การทำบัญชี	9.43
7. การเกษตรแบบแปลงใหญ่	6.56
8. การแปรรูปผลิตภัณฑ์	5.74
9. ด้านการทำประมง	4.51
10. ด้านการเลี้ยงปศุสัตว์	3.28
11. การตลาด	0.82

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรเข้ารับการอบรมมากกว่า 1 หลักสูตร

4.3.3 เกษตรกรผู้นำ

การพัฒนาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย ตามหลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับและหลักสูตรเสริม โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต และจะต้องจัดการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต นอกจากนี้ก่อนการอบรมครั้งที่ 1 และหลังการจากอบรมครั้งที่ 3 ให้ดำเนินการสำรวจและประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ

1) การเข้ารับการพัฒนา เกษตรกรทุกรายเข้ารับการอบรมในหลักสูตรหลัก รองลงมาร้อยละ 95.64 อบรมในหลักสูตรบังคับ และร้อยละ 91.57 เข้ารับการอบรมในหลักสูตรเสริม รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.15)

1.1) หลักสูตรหลัก พบว่า เกษตรกรทุกรายเข้ารับการอบรมในหลักสูตรการลดต้นทุน การผลิต รองลงมาร้อยละ 95.06 การทำบัญชีครัวเรือน ร้อยละ 79.94 มาตรฐานสินค้าเกษตร ร้อยละ 71.51 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) และร้อยละ 70.93 การผลิตสินค้าเกษตร ตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

1.2) หลักสูตรบังคับ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.90 เข้ารับการอบรมในหลักสูตรหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาร้อยละ 91.28 เกษตรทฤษฎีใหม่ และร้อยละ 89.83 เกษตรแบบผสมผสาน

1.3) หลักสูตรเสริม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.10 เข้ารับการอบรมในหลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ รองลงมาร้อยละ 74.71 การตลาดสินค้าเกษตร ร้อยละ 71.51 การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ร้อยละ 70.06 การรวมกลุ่มเกษตรกร และร้อยละ 68.90 วิชาหกิจชุมชน

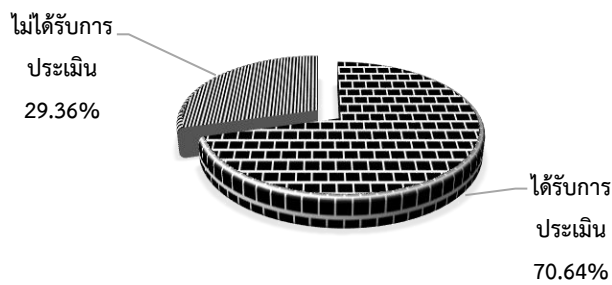
ตารางที่ 4.15 การเข้ารับการอบรมของเกษตรกรผู้นำ

รายการ	ร้อยละ
1. หลักสูตรหลัก	100.00
1.1 การลดต้นทุน	100.00
1.2 บัญชีครัวเรือน	95.06
1.3 มาตรฐานสินค้าเกษตร	79.94
1.4 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)	71.51
1.5 การผลิตตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	70.93
2. หลักสูตรบังคับ	95.64
2.1 เศรษฐกิจพอเพียง	93.90
2.2 เกษตรทฤษฎีใหม่	91.28
2.3 เกษตรผสมผสาน	89.83
3. หลักสูตรเสริม	91.57
3.1 การแปรรูป	81.10
3.2 การตลาด	74.71
3.3 การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	71.51
3.4 การรวมกลุ่มเกษตรกร	70.06
3.5 วิสาหกิจชุมชน	68.90

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรผู้นำเข้ารับการอบรมมากกว่า 1 หลักสูตร

2) การประเมินคุณสมบัติของ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ ในขั้นตอนของการพัฒนาเกษตรกรผู้นำจะได้รับการประเมิน จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเป็นการประเมินก่อนเข้ารับการ พัฒนา และครั้งที่ 2 หลังจากได้รับการพัฒนาแล้ว โดยผลการประเมินจะจำแนกเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ Developing Smart Farmer Existing Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ จากการสอบถามเกษตรกรผู้นำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.64 ได้รับการประเมิน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 29.36 ไม่ได้รับการประเมิน (ภาพที่ 4.2)

ภาพที่ 4.2 การประเมินคุณสมบัติของ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบของเกษตรกรผู้นำ

4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.4.1 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การนำความรู้ไปใช้ของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย เกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการ ในภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.00 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว สำหรับความรู้ที่นำไปใช้ส่วนใหญ่ เป็นความรู้ที่อยู่ในกลุ่มหลักสูตรหลักของ ศพก. คือ ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งมีเกษตรกรนำไปใช้ ร้อยละ 81.38 รองลงมาเป็นความรู้ที่อยู่ในกลุ่มหลักสูตรบังคับของ ศพก. คือ ความรู้ด้านหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน มีเกษตรกรนำไปใช้ร้อยละ 21.81 ส่วนความรู้ในกลุ่ม หลักสูตรเสริม เช่น การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า การรวมกลุ่มเกษตรกร การตลาด การแปรรูป เป็นต้น จะมีเกษตรกร นำไปใช้น้อย และจะเห็นได้ว่าทั้งเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการให้ความสำคัญกับการลดต้นทุน การผลิตเหมือนกัน นอกจากนี้ความรู้ที่เกษตรกรผู้นำได้นำไปใช้มากกว่าเกษตรกรผู้ให้บริการเพียง 3 ด้าน คือ ด้านการลดต้นทุนการผลิต การทำบัญชี และการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ขณะที่ด้านอื่น ๆ เกษตรกรผู้ให้บริการมี การนำไปใช้ที่มากกว่า (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ

หน่วย : ไร่/ระยะ

รายการ	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย
1. นำความรู้ไปใช้	98.26	92.62	96.00
1.1 การลดต้นทุนการผลิต	83.73	77.88	81.38
1.2 การทำบัญชี	10.06	8.85	9.57
1.3 มาตรฐานสินค้าเกษตร	1.78	8.41	4.43
1.4 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	16.86	29.20	21.81
1.5 การแปรรูป	7.99	8.85	8.33
1.6 ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด	1.48	7.96	4.08
1.7 การรวมกลุ่มเกษตรกร	1.48	4.42	2.66
1.8 การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	2.66	1.33	1.60
1.9 การตลาด	0.89	2.21	1.42
1.10 การเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ	0.00	1.77	0.71
2. ไม่ได้นำความรู้ไปใช้	1.74	7.38	4.00

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : นำความรู้ที่ได้รับไปใช้มากกว่า 1 เรื่อง

4.4.2 ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจาก ศพก. ไปใช้ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ได้นำความรู้ด้านการลดต้นทุนไปใช้ เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เองภายในฟาร์ม การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน รวมถึงการลดจำนวนเมล็ดพันธุ์ ส่งผลให้เกษตรกรร้อยละ 80.84 มีค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลง รองลงมาร้อยละ 30.24 มีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และร้อยละ 29.00 ผลผลิตมีตลาดรองรับมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เช่น การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช และราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นต้น อีกทั้งยังช่วยให้รายจ่ายในครัวเรือนลดลง และมีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ซึ่งเกษตรกรเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการได้รับผลจากการนำความรู้ไปใช้ในทิศทางเดียวกัน แต่ในกลุ่มเกษตรกรผู้นำมีผู้ที่ได้รับผลในแต่ละด้านมากกว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ใช้บริการ (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการ

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย
1. ค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลง	83.28	77.52	80.84
2. ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น	32.24	27.52	30.24
3. ผลผลิตมีตลาดรองรับมากขึ้น	30.75	26.61	29.00
4. ลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น	29.25	22.94	26.58
5. รายจ่ายในครัวเรือนลดลง	24.78	19.72	22.64
6. รายได้เพิ่มขึ้น	15.82	8.73	12.82

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรได้รับผลมากกว่า 1 รายการ

4.4.3 การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่การประกอบอาชีพของเกษตรกร

1) การลดรายจ่ายในการผลิต เกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ และสามารถลดรายจ่ายในการผลิตได้ ซึ่งเป็นรายจ่ายที่เกิดจากค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมี และค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) ค่าปุ๋ยเคมี ในภาพรวมเกษตรกรสามารถลดค่าปุ๋ยเคมีในพืชมันสำปะหลังได้มากที่สุด โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 52.48 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 538 บาทต่อปี รองลงมา คือ ยางพารา มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 51.66 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 442 บาทต่อปี และในพืชปาล์มน้ำมันมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 51.01 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 446 บาทต่อปี หากพิจารณาในกลุ่มของเกษตรกรผู้นำจะพบว่า สามารถลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมีในพืชข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และผลไม้ได้มากกว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ให้บริการ ทั้งนี้ในพืชอ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง เกษตรกรผู้ให้บริการสามารถลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมีได้มากกว่าเกษตรกรผู้นำ (ตารางที่ 4.18)

1.2) ค่าสารเคมี ในภาพรวมเกษตรกรสามารถลดรายจ่ายค่าสารเคมีในข้าวได้มากที่สุด มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 77.64 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 97 บาทต่อปี รองลงมาสามารถลดค่าสารเคมีในผลไม้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 62.02 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 877 บาทต่อปี และลดค่าสารเคมีในปาล์มน้ำมันมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 54.55 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 30 บาทต่อปี โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรผู้นำสามารถลดรายจ่ายค่าสารเคมีได้มากกว่าเกษตรกรผู้ให้บริการในทุกชนิดพืชที่กล่าวข้างต้น (ตารางที่ 4.19)

1.3) ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว ในภาพรวมเกษตรกรสามารถลดรายจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 32.83 หรือลดลงเฉลี่ยไร่ละ 153 บาทต่อปี โดยพบว่าเกษตรกรในกลุ่มผู้ให้บริการสามารถลดรายจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวได้มากกว่ากลุ่มเกษตรกรผู้นำ ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยละ 32.90 ขณะที่เกษตรกรผู้นำมีอัตราการเปลี่ยนแปลงค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยละ 32.77 (ตารางที่ 4.20)

2) การเพิ่มขึ้นของผลผลิต เกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้และได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจาก การปรับปรุงบำรุงดินก่อนการเพาะปลูก และการใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้องตามค่าวิเคราะห์ดิน ในภาพรวมส่งผลให้เกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นมากที่สุดโดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 42.86 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1,500 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาพืชที่ได้รับผลผลิตเพิ่ม คือ ปาล์มน้ำมัน มีอัตราการเปลี่ยนแปลงผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.45 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 657 กิโลกรัมต่อไร่ และข้าวมีอัตราการเปลี่ยนแปลงผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.26 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 150 กิโลกรัมต่อไร่ โดยในพืชมันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน พบว่า ในกลุ่มเกษตรกรผู้นำจะได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการ ส่วนในข้าว เกษตรกรผู้ใช้บริการจะได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่า นอกจากนี้เกษตรกรผู้นำยังได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นในพืช ยางพารา และอ้อยโรงงาน ในขณะที่เกษตรกรผู้ใช้บริการไม่ได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นในชนิดพืชดังกล่าว (ตารางที่ 4.21)

3) การเพิ่มขึ้นของรายได้ เกษตรกรที่นำความรู้ด้านการลดต้นทุนไปใช้ โดยการผลิตปัจจัย การผลิตใช้เอง เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ และสารชีวภัณฑ์ เป็นต้น รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรม ทางเกษตร ที่เหมาะสม ส่งผลให้ในภาพรวมเกษตรกรมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.87 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 42,756 บาทต่อปี โดยในกลุ่มเกษตรกรผู้นำมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 35.56 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 50,469 บาทต่อปี และเกษตรกรผู้ใช้บริการมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้ ครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.21 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 24,172 บาทต่อปี (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.18 การลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการ

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	ข้าว			ยางพารา			ปาล์มน้ำมัน			อ้อยโรงงาน			มันสำปะหลัง			ผลไม้		
	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	786	607	728	970	718	856	854	930	875	1,636	1,323	1,564	1,153	773	1,026	1,533	1,541	1,537
2. หลังเข้ารับการอบรม	381	325	363	441	381	414	379	558	429	949	433	830	580	303	488	846	862	854
ผลต่าง (+เพิ่ม,-ลด)	-405	-282	-365	-529	-337	-442	-475	-372	-446	-687	-890	-734	-573	-470	-538	-687	-679	-683
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	51.53	46.46	50.15	54.54	46.94	51.66	55.62	40.00	51.01	41.99	67.27	46.93	49.70	60.80	52.48	44.81	44.06	44.44

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.19 การลดรายจ่ายค่าสารเคมีของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ให้บริการ

53

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	ข้าว			ปาล์มน้ำมัน			ผลไม้		
	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ให้บริการ	เฉลี่ย
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	104	189	125	55	-	55	1,654	1,174	1,414
2. หลังเข้ารับการอบรม	15	67	28	25	-	25	591	483	537
ผลต่าง (+เพิ่ม,-ลด)	-89	-122	-97	-30	-	-30	-1,063	-691	-877
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	85.58	64.55	77.64	54.55	-	54.55	64.27	58.86	62.02

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.20 การลดรายจ่ายค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	470	462	466
2. หลังเข้ารับการอบรม	316	310	313
ผลต่าง (+เพิ่ม,-ลด)	-154	-152	-153
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	32.77	32.90	32.83

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.21 การเพิ่มขึ้นของผลผลิตของเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ

หน่วย : กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ข้าว			ยางพารา			ปาล์มน้ำมัน			อ้อยโรงงาน			มันสำปะหลัง		
	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	501	421	463	103	-	103	1,950	1,850	1,907	13,333	-	13,333	3,409	3,643	3,500
2. หลังเข้ารับการอบรม	642	580	613	134	-	134	2,625	2,483	2,564	17,000	-	17,000	5,000	5,000	5,000
ผลต่าง (+เพิ่ม,-ลด)	+141	+159	+150	+31	-	+31	+675	+633	+657	+3,667	-	+3,667	+1,591	+1,357	+1,500
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	28.14	37.77	32.26	30.10	-	30.10	34.62	34.22	34.45	27.50	-	27.50	46.67	37.25	42.86

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.22 รายได้ครัวเรือนเกษตรกรผู้นำ และเกษตรกรผู้ใช้บริการ

หน่วย : บาท/ปี

รายการ	เกษตรกรผู้นำ	เกษตรกรผู้ใช้บริการ	เฉลี่ย
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	141,924	72,779	121,641
2. หลังเข้ารับการอบรม	192,393	96,951	164,397
ผลต่าง (+เพิ่ม,-ลด)	+50,469	+24,172	+42,756
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	35.56	33.21	34.87

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.4 การเป็นกลไกในการบูรณาการของศูนย์เครือข่าย

ศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เข้าร่วมเป็นศูนย์เครือข่ายของ ศพก. เพื่อเป็นกลไกในการเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานในพื้นที่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.94 ได้บูรณาการการทำงานร่วมกันแล้ว ซึ่งเครือข่ายร้อยละ 47.94 ได้อบรมเกษตรกรร่วมกัน รองลงมาร้อยละ 37.11 ประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน และร้อยละ 32.99 เชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ได้ร่วมกันจัดงาน Field Day ร่วมเป็นคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกันพัฒนา ศพก. และรวมกลุ่มระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นต้น ส่วนร้อยละ 8.06 ยังไม่ได้ทำงานร่วมกันเนื่องจากเพิ่งเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์ตนเองเลยไม่มีเวลาเข้าร่วม และเพิ่งทราบว่าได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับ ศพก. (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ศพก. และศูนย์เครือข่าย

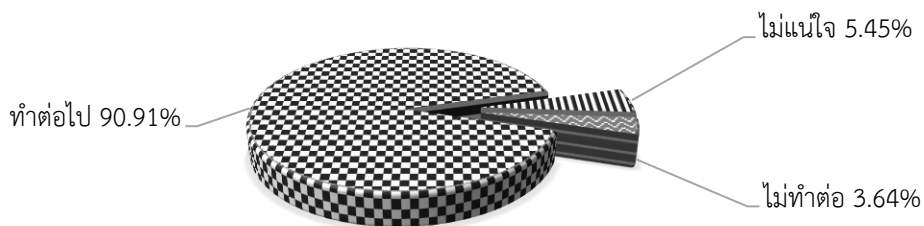
รายการ	ร้อยละ
1. ร่วมงานแล้ว^{1/}	91.94
1.1. อบรมเกษตรกร	47.94
1.2. ประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน	37.11
1.3. วิทยากร	32.99
1.4. จัดงาน Field Day	11.86
1.5. คณะกรรมการ ศพก.	5.67
1.6. พัฒนา ศพก.	2.06
1.7. รวมกลุ่มระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	1.03
2. ยังไม่เคยร่วมงาน	8.06

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}ดำเนินงานร่วมกันมากกว่า 1 รายการ

4.4.5 ความยั่งยืนของ ศพก.

ปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้การสนับสนุนในการพัฒนาให้ ศพก. สามารถให้บริการได้เต็มที่ อีกทั้งยังมีศูนย์เครือข่ายที่เข้ามาร่วมเชื่อมโยงการทำงานกับ ศพก. แล้ว แต่ในระยะยาวหาก ศพก. ไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางหน่วยงานภาครัฐ เพื่อที่เป็นศูนย์กลาง การให้บริการด้านต่าง ๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ การให้ข้อมูลข่าวสาร หรือเป็นจุดเชื่อมโยงประสานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานภาครัฐแล้ว ศพก. ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของเกษตรกรต้นแบบ ยังคงจะทำหน้าที่ต่อไปหรือไม่ จากการสอบถามเกษตรกรต้นแบบ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.91 ยังคงจะทำหน้าที่ต่อไป มีเพียงบางส่วนร้อยละ 5.45 ยังไม่แน่ใจว่าจะทำหน้าที่ต่อไปหรือไม่เนื่องจากมีอายุมากขึ้น ต้องดูความชัดเจนของนโยบายภาครัฐก่อนพิจารณาครอบครัว สอบถามเจ้าของพื้นที่ที่ ศพก. ตั้งอยู่ และต้องปรึกษาคณะกรรมการก่อนว่าจะดำเนินการต่อหรือไม่ นอกจากนี้พื้นที่ตั้งของบาง ศพก. เป็นของผู้อื่นที่ไม่ใช่เกษตรกรต้นแบบ หรืออยู่ในพื้นที่เข้างจึงไม่แน่ใจว่าจะสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้ต่อไปหรือไม่ ส่วนเกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก. ร้อยละ 3.64 ไม่ต้องการทำต่อไปเนื่องจากตนเองไม่มีบทบาทในการพัฒนา ศพก. อีกทั้งเห็นว่าตนเองมีความรู้จำเป็นต้องเสียเวลาในการทำการเกษตรของตนเอง ต้องใช้เงินส่วนตัวในการทำกิจกรรมกับ ศพก. และหน่วยงานทำให้เป็นภาระของครอบครัว และไม่มีความพร้อมเมื่อต้องเดินทางไปประชุมในระยะทางไกล (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 การทำหน้าที่ต่อไปของเกษตรกรต้นแบบ

4.4.6 การยกระดับของเกษตรกรผู้นำ

การพัฒนาตนเองไปสู่ Smart farmer หรือ Smart Farmer ต้นแบบ (Smart Farmer Model : SFM) ของเกษตรกรผู้นำหลังจากได้รับการพัฒนา พบว่า เกษตรกรผู้นำสามารถยกระดับเป็น Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ (SFM) ได้ จะเห็นได้จากการประเมินครั้งที่ 1 เกษตรกรร้อยละ 54.47 อยู่ในกลุ่ม Developing Smart Farmer (DSF) ร้อยละ 36.59 อยู่ในกลุ่ม Existing Smart Farmer (ESF) และร้อยละ 8.94 กลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบ (SFM) และเมื่อทำการประเมินในครั้งที่ 2 เกษตรกรร้อยละ 8.13 อยู่ในกลุ่ม Developing Smart Farmer (DSF) ร้อยละ 53.66 อยู่ในกลุ่ม Existing Smart Farmer (ESF) และร้อยละ 38.21 อยู่ในกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบ (SFM) (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 การยกระดับของเกษตรกรผู้นำ

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	DSF	ESF	SFM	รวม
1. ประเมินครั้งที่ 1	54.47	36.59	8.94	100.00
2. ประเมินครั้งที่ 2	8.13	53.66	38.21	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.7 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ

1) ความพึงพอใจที่มีต่อ ศพก. และเครือข่าย เกษตรกรที่เข้ารับบริการจาก ศพก. และเครือข่ายมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุดคะแนนเฉลี่ย 8.87 โดยมีความพึงพอใจในทุกด้านในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบและทีมงานค่าคะแนนเฉลี่ย 9.17 ด้านวิทยากรถ่ายทอดความรู้ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.15 ด้านหลักสูตรที่กำหนดตรงกับความต้องการค่าคะแนนเฉลี่ย 9.13 และด้านเนื้อหาวิชาที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.13 โดยความพึงพอใจที่มีต่อ ศพก. จะมีค่าคะแนนมากกว่าเครือข่ายในทุกด้าน นอกจากนี้เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อห้องน้ำของศูนย์เครือข่ายในระดับมากเนื่องจากห้องน้ำของเครือข่ายส่วนใหญ่เป็นห้องน้ำภายในบ้านของประธานศูนย์เครือข่าย และมีเพียงห้องเดียว (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก. และศูนย์เครือข่าย

รายการ	ศพก.		เครือข่าย		เฉลี่ย	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. องค์ความรู้ของต้นแบบและทีมงาน	9.27	มากที่สุด	8.99	มากที่สุด	9.17	มากที่สุด
2. วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้	9.29	มากที่สุด	8.88	มากที่สุด	9.15	มากที่สุด
3. หลักสูตรที่กำหนดตรงกับความต้องการ	9.23	มากที่สุด	8.94	มากที่สุด	9.13	มากที่สุด
4. เนื้อหาวิชา	9.27	มากที่สุด	8.87	มากที่สุด	9.13	มากที่สุด
5. รูปแบบการถ่ายทอดความรู้	9.19	มากที่สุด	8.90	มากที่สุด	9.09	มากที่สุด
6. แปลงเรียนรู้	9.00	มากที่สุด	8.64	มากที่สุด	8.87	มากที่สุด
7. ฐานเรียนรู้	8.94	มากที่สุด	8.51	มากที่สุด	8.79	มากที่สุด
8. อาคารเรียนรู้	8.94	มากที่สุด	8.24	มากที่สุด	8.70	มากที่สุด
9. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	8.49	มากที่สุด	8.26	มากที่สุด	8.41	มากที่สุด
10. ห้องน้ำ	8.50	มากที่สุด	7.87	มาก	8.28	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.01	มากที่สุด	8.61	มากที่สุด	8.87	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในจังหวัดมีความพึงพอใจต่อโครงการ ในภาพรวมที่ระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 7.98 โดยมีความพึงพอใจต่อด้านการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.47 รองลงมา มีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/ คณะทำงานในการบริหารโครงการระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.26 และมีความพึงพอใจต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.21 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. การถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงาน	8.47	มากที่สุด
2. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/คณะทำงานในการบริหารโครงการ	8.26	มากที่สุด
3. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้	8.21	มาก
4. ความเหมาะสมของกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพของ ศพก.	7.84	มาก
5. การประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงาน		
5.1 หน่วยงานส่วนกลางกับหน่วยงานในพื้นที่	7.58	มาก
5.2 หน่วยงานในพื้นที่กับหน่วยงานในพื้นที่	7.53	มาก
เฉลี่ย	7.98	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่ 19 จังหวัด แบ่งเป็นภาคเหนือ 4 จังหวัด ภาคกลาง 4 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด และภาคใต้ 4 จังหวัด และภาคตะวันออก 2 จังหวัด จำนวนเกษตรกร 932 ราย และเจ้าหน้าที่จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด จำนวน 19 ราย สรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 ด้านปัจจัยนำเข้า จากแนวทางการพัฒนาศักยภาพของ ศพก. เพื่อให้การดำเนินงานของ ศพก. มีความพร้อมในการให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกร มีการประสานงาน และบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 22 หน่วยงาน และหน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 1 หน่วยงาน ให้การสนับสนุนและพัฒนาตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ จำแนกได้ 12 ประเภท คือ ปุ๋ยและวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ย อินทรีย์ พันธุ์สัตว์และวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงปศุสัตว์ พันธุ์สัตว์น้ำและวัสดุอุปกรณ์ในการทำประมง วัสดุอุปกรณ์ในการวางระบบน้ำ สารชีวภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสารชีวภัณฑ์ พันธุ์และเมล็ดพันธุ์พืช สารปรับสภาพดิน ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน แก้ว อี เอกสารแผ่นพับองค์ความรู้ ระบบพลังงานทดแทน และกล่องรับสัญญาณอินเทอร์เน็ต (Smart Box)

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการ / คณะทำงานช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานในจังหวัด ร่วมกันกำหนดหลักสูตรเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาและความต้องการของชุมชน และกำหนดเป็นหลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม ให้เกษตรกรสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดฤดูการผลิต ซึ่งได้เน้นให้การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในส่วนงบประมาณจากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการฯ ในปี 2561 พบว่า ได้รับจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้น 562,206,939 บาท มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 556,761,290 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.03

5.1.2 ด้านกิจกรรม ในการพัฒนาศักยภาพ ศพก. ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการข่าวสาร บริการด้านการเกษตร รวมทั้งเป็นสถานที่รับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกรในชุมชนมีการดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. เฉลี่ยจังหวัดละ 3 ครั้ง และนำผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพมาจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก. ให้การพัฒนาฐานเรียนรู้เฉลี่ย ศพก. ละ 5 ฐาน ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรให้มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ย ศพก. ละ 1 แปลง ให้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ให้มีความพร้อมในการให้บริการ ซึ่ง ศพก. ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.41 ได้รับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาร้อยละ 60.66

ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ และร้อยละ 32.79 ได้รับการจัดทำหรือปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ นอกจากนี้ยังได้เชื่อมโยง และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้มีการสนับสนุน ศพก. และสนับสนุนซึ่งกันและกันในการถ่ายทอดความรู้ และการให้บริการด้านการเกษตรของชุมชน ซึ่งในปีงบประมาณ 2561 มีศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายทั้งสิ้น 10,523 เครือข่าย เฉลี่ย ศพก. ละ 12 เครือข่าย ซึ่งมีหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมพัฒนาที่ดิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล) กรมพัฒนาชุมชน กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้การพัฒนาศูนย์เครือข่ายต่าง ๆ ตามบทบาท และภารกิจของหน่วยงาน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตรให้การพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) กรมประมงให้การพัฒนาศูนย์เครือข่ายด้านประมง กรมปศุสัตว์ให้การพัฒนาเครือข่ายด้านปศุสัตว์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย จำนวน 3 ครั้ง ครอบคลุมเป้าหมาย และได้ประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ โดยเกษตรกรจะได้รับการประเมินคุณสมบัติ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และเข้ารับการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำภายใต้โครงการ ศพก.

5.1.3 ด้านผลผลิต การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อการดำเนินงานของ ศพก. ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการข่าวสาร บริการด้านการเกษตร รวมทั้งเป็นสถานที่รับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกรในชุมชน พบว่า ศพก. ทุกแห่ง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ เอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และแผ่นป้ายองค์ความรู้ รองลงมาร้อยละ 75.41 ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 54.10 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ ร้อยละ 32.79 ได้รับการปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ส่วนการพัฒนาศูนย์เครือข่าย พบว่า ศูนย์เครือข่ายร้อยละ 79.15 ได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาศักยภาพ ส่วนร้อยละ 20.85 ไม่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งเครือข่ายที่ได้รับการสนับสนุน ร้อยละ 85.03 ได้รับปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ รองลงมาร้อยละ 69.46 ได้รับการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 20.74 ได้รับเอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร และแผ่นป้ายองค์ความรู้ และร้อยละ 19.76 ได้รับสนับสนุนงบประมาณ

การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ ศพก. ละ 30 ราย ตามหลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต และจะต้องจัดการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต พบว่า เกษตรกรทุกรายเข้ารับการอบรมในหลักสูตรหลัก รองลงมาร้อยละ 95.64 อบรมในหลักสูตรบังคับ และร้อยละ 91.57 เข้ารับการอบรมในหลักสูตรเสริม ซึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาเกษตรกรผู้นำจะได้รับการประเมินคุณสมบัติของ Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้ง

แรกเป็นการประเมินก่อนเข้ารับการพัฒนา และครั้งที่ 2 หลังจากได้รับการพัฒนาแล้ว โดยผลการประเมินจะจำแนกเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ Developing Smart Farmer Existing Smart Farmer และ Smart Farmer ต้นแบบ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.64 ได้รับการประเมิน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 29.36 ไม่ได้รับการประเมิน

สำหรับเกษตรกรผู้ให้บริการทั่วไปร้อยละ 56.17 เคยใช้บริการทั้งศพก. และศูนย์เครือข่าย รองลงมาร้อยละ 42.63 เคยใช้บริการเฉพาะ ศพก. และร้อยละ 1.20 เคยใช้บริการเฉพาะเครือข่าย ซึ่งการเข้าใช้บริการส่วนใหญ่ร้อยละ 97.21 เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ รองลงมาร้อยละ 48.21 ขอรับปัจจัยการผลิต ร้อยละ 43.03 เข้าร่วมงาน Field Day ร้อยละ 31.08 ขอคำแนะนำ/ข้อมูลการเกษตร และร้อยละ 8.37 ให้ช่วยแก้ปัญหาการเกษตร/ร้องเรียน

5.1.4 ด้านผลลัพธ์ ความพร้อมในการให้บริการของ ศพก. ตามบทบาทหน้าที่ของ ศพก. เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของ ศพก. และการทำหน้าที่ของเกษตรกรต้นแบบ ซึ่ง ศพก. ทุกแห่งมีครบทุกองค์ประกอบคือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ อีกทั้งมีศูนย์เครือข่ายที่มาช่วยเสริมการเรียนรู้ใน ศพก. ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ซึ่งมีเกษตรกรเข้ารับการอบรม/ศึกษาดูงาน จำนวน 287,707 ราย ให้บริการข้อมูลข่าวสารจำนวน 11,442 ครั้ง และให้บริการด้านการเกษตรอื่น ๆ แก่เกษตรกร จำนวน 48,089 ราย ส่วนการแก้ปัญหาหรือรับเรื่องร้องเรียนในปี 2561 ไม่ปรากฏการขอให้ช่วยแก้ปัญหาหรือรับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกร

สำหรับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เกษตรกรผู้นำร้อยละ 98.26 และเกษตรกรที่มารับบริการร้อยละ 92.62 นำความรู้ที่ได้รับไปใช้แล้ว ส่งผลให้เกษตรกรผู้นำร้อยละ 83.28 และเกษตรกรผู้ให้บริการร้อยละ 77.52 มีค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลง โดยเฉพาะค่าปุ๋ยเคมี ซึ่งเป็นผลจากการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรผู้นำมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 50,468 บาท และครัวเรือนผู้ให้บริการมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 24,173 บาท นอกจากนี้เกษตรกรผู้นำยังสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ Smart farmer หรือ Smart Farmer ต้นแบบ ซึ่งหลังจากได้รับการพัฒนา พบว่า เกษตรกรกลุ่ม Developing Smart Farmer ร้อยละ 85.07 สามารถยกระดับตนเองได้ ซึ่งในจำนวนนี้เกษตรกรร้อยละ 80.70 ยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Existing Smart Farmer และร้อยละ 19.30 ยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบ ส่วนเกษตรกรในกลุ่มที่เป็น Existing Smart Farmer อยู่แล้วร้อยละ 55.56 สามารถยกระดับเป็นเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer ต้นแบบได้

5.1.5 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก. และศูนย์เครือข่าย ภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดที่คะแนน 8.87 โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน และมีค่าคะแนนในด้านองค์ความรู้ของต้นแบบและทีมงานมากที่สุดที่คะแนน 9.17 รองลงมาด้านวิทยากรถ่ายทอดความรู้ที่คะแนน 9.15 ด้านหลักสูตรที่กำหนดตรงกับความต้องการที่คะแนน 9.13 ด้านเนื้อหาวิชาที่คะแนน 9.13 ด้านรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่คะแนน 9.09 ด้านแปลงเรียนรู้ที่คะแนน 8.87 ด้านฐานเรียนรู้ที่คะแนน 8.79 ด้านอาคารเรียนรู้ที่คะแนน 8.70 ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ที่คะแนน 8.41 และด้านห้องน้ำที่คะแนน 8.28

5.16 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. มีการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานทั้งศูนย์หลัก และศูนย์เครือข่าย ให้มีความพร้อมในการดำเนินงาน สามารถให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริง อีกทั้งมีการประสานงาน และบูรณาการกันระหว่าง ศพก. เป็นเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ เพื่อความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. รวมกัน ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1) **วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ศพก. 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่าย ให้มีความพร้อมในการให้บริการ** จากการดำเนินงานให้การพัฒนาศักยภาพ ศพก. ในปี 2561 สามารถดำเนินการได้ครบทุกแห่ง และมีความพร้อมในทุกองค์ประกอบของ ศพก. ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรเรียนรู้ เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้ด้านการเกษตร ส่วนศูนย์เครือข่ายได้รับการพัฒนาศักยภาพร้อยละ 83.22 หากพิจารณาองค์ประกอบของศูนย์เครือข่ายในทำนองเดียวกับ ศพก. พบว่า ประธานศูนย์เครือข่ายทุกศูนย์ ทำหน้าที่เป็นเกษตรกรต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ของศูนย์ ร้อยละ 78.20 มีแปลงเรียนรู้ ร้อยละ 48.82 มีฐานเรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ของศูนย์ ส่วนหลักสูตรเรียนรู้ ยังไม่มีการกำหนด หรือจัดทำเป็นหลักสูตรเรียนรู้ประจำศูนย์เหมือนกับทาง ศพก.

2) **วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้** การดำเนินงานให้บริการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร โดยเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในปี 2561 เกษตรกรต้นแบบทำหน้าที่ในการอบรมถ่ายทอดความรู้เฉลี่ยปีละ 13 ครั้ง โดยมีผู้เข้ารับการอบรมเฉลี่ยปีละ 326 ราย ให้บริการข้อมูลข่าวสารเฉลี่ยปีละ 13 ครั้ง และการบริการด้านการเกษตรอื่น ๆ เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การผลิตปุ๋ยสั่งตัด เป็นต้น แก่เกษตรกรเฉลี่ยปีละ 55 ราย

3) **วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่** สำหรับการบูรณาการของหน่วยงานในพื้นที่ พบว่ามีหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 22 หน่วยงาน ให้การแก้ไขและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยใช้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 1 หน่วยงานที่ร่วมให้การพัฒนา คือ สำนักงานพลังงานจังหวัด กระทรวงพลังงาน

5.1.7 ข้อค้นพบ

1) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการจัดอบรมปีละหลายครั้ง โดยแต่ละหน่วยงานจะเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรมเอง ทำให้บางช่วงเวลามีการอบรมถี่เกินไป หรือมีการจัดอบรมในช่วงเพาะปลูกทำให้บางหลักสูตรมีผู้เข้ารับการอบรมน้อย หรือผู้เข้ารับการอบรมไม่ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งเกษตรกรต้นแบบมีภาระหน้าที่อื่น ๆ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะถ่ายทอดความรู้ได้ และ ศพก. บางแห่งไม่มีทีมงานในการถ่ายทอดความรู้

2) การพัฒนาศักยภาพ ศพก. โดยสนับสนุนงบประมาณให้กับ ศพก. บางพื้นที่หน่วยงานราชการเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เอง โดยไม่ได้ประชุมหารือร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ หรือคณะกรรมการของ ศพก. ก่อน จึงได้รับวัสดุอุปกรณ์หรือปัจจัยการผลิตที่ไม่ตรงกับความต้องการของ ศพก.

3) การสนับสนุนงบประมาณให้ ศพก. ปี 2561 กำหนดให้เบิกจ่ายในงบรายจ่ายอื่น ลักษณะค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ ทำให้การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ต้องดำเนินการโดยสร้างจากวัสดุที่ไม่คงทนถาวร ส่งผลให้ฐานเรียนรู้เป็นแบบชั่วคราวเสียหายได้ง่าย ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

4) ศพก. บางแห่งที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรต้นแบบ ส่งผลต่อความยั่งยืนของศูนย์ อาจทำให้มีการดูแลไม่ทั่วถึง และขาดความต่อเนื่อง

5) ศพก. บางแห่งมีพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม เช่น การอบรม การจัดงาน Field Day และทางเข้าพื้นที่แคบทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางเข้าไปศึกษาเรียนรู้

6) เกษตรกรต้นแบบบางรายไม่มีแผนหรือแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป หลังครบกำหนดสัญญา 5 ปี

7) ศพก. บางแห่งไม่มีระบบการบันทึกการเข้าใช้ประโยชน์/ใช้บริการของเกษตรกร

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 หน่วยงานในพื้นที่ที่จะจัดอบรมที่ ศพก. ควรมีการวางแผนการจัดอบรมร่วมกัน รวมทั้งกำหนดแผนปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาอบรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเกษตรกร และหน่วยงาน ควรสนับสนุนให้เกษตรกรผู้นำ ที่เข้ารับการอบรมแล้วมาร่วมเป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้นำที่จะอบรมในรุ่นต่อ ๆ ไป

5.2.2 การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับ ศพก. ควรมีการประชุมหารือเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่ ศพก. ต้องการให้สนับสนุน ร่วมกับเกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ทุกครั้ง ทั้งนี้ควรมีการบันทึกผลการประชุมหารือเพื่อทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

5.2.3 หน่วยงานควรพิจารณางบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการก่อสร้างที่คงทนถาวร โดยวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการเบิกจ่ายงบประมาณเฉพาะงบรายจ่ายอื่น ลักษณะค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ

5.2.4 คณะทำงาน/คณะกรรมการควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไปร่วมกับ ศพก. และจัดทำเป็นแผนหรือแนวทางการดำเนินงานไว้ที่ ศพก.

5.2.5 การดำเนินงานในระยะต่อไปหน่วยงานควรวิเคราะห์ความพร้อม และสอบถามปัญหาในการดำเนินงานของเกษตรกรต้นแบบ หากเกษตรกรต้นแบบไม่มีความพร้อม และประสบปัญหาในการดำเนินงาน ควรพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อมทำหน้าที่เป็นเกษตรกรต้นแบบ หรือพิจารณาคัดเลือก ศูนย์เครือข่ายเข้ามาทำหน้าที่ ศพก. ทดแทน ศพก. เดิม ซึ่งจะส่งผลให้โครงการสำเร็จและบรรลุตาม วัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

5.2.6 ควรมีการทำฐานข้อมูลเกษตรกรที่ใช้บริการของ ศพก.

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เจษฎา อังกาบสี. (2554). *การพัฒนาแบบวัดเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บรรเทิง มาแสง. (2546). *คู่มือการติดตามและประเมินผลโครงการ*. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- ปัญญา จันทโคตร และกุลธิดา ท้วมสุข. (2558). *ปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ชุมชน*. สาขาวิชาสารสนเทศการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปราโมทย์ น้อยวันและคณะ (2554) *แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสาร จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- วิภาส ทองสุข. (2552). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อาร์ต โปรเกส.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556) *คู่มือการประเมินผล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *คู่มือการจัดทำเอกสารวิจัยและเอกสารประเมินผลสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *สรุปผลการประเมินการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Cummins, R.A. & Gullone, E. (2000). *Why we should not use 5-point Likert scales: The case for subjective quality of life measurement*. Proceedings, Second International Conference on Quality of Life in Cities (pp.74-93). National University of Singapore.
- W.K. Kellogg Foundation. (2004). *Logic Model Development Guide*. Michigan, MI: W.K. Kellogg Foundation.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ

การผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. 2560

ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ จึงมีนโยบายจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้เพื่อให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่ชุมชน และให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะเกษตรกรสอนเกษตรกร มีหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการ ศพก. ในรูปแบบคณะกรรมการภาคเกษตรกร โดยรัฐบาลสนับสนุนวิชาการ ปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร เพื่อการสาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับ และหนังสือสั่งการอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วตามระเบียบนี้ ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)” หมายความว่า สถานที่ของเกษตรกรต้นแบบที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางการบริการ และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน

“สินค้าเกษตร” หมายความว่า ผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปสินค้าเกษตร

“คณะกรรมการ ศพก.” หมายความว่า คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอในพื้นที่จังหวัด และระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาจาก

ประธานกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอของแต่ละจังหวัด และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต” หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับเขต ซึ่งมาจากประธานกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานครของแต่ละเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

“คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ” หมายความว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับประเทศ ซึ่งมาจากประธานกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร

“ศูนย์เครือข่ายของ ศพก.” หมายความว่า ศูนย์ หรือจุดเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ด้านต่างๆ ของเกษตรกรที่ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จและ/หรือมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. ในอำเภอและเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

“หัวหน้างาน” หมายความว่า อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๒๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร และขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และตามระเบียบนี้

“เขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร” หมายความว่า เขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานครที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ข้อ ๕ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจวินิจฉัยตีความเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๖ ศพก. มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ดังนี้

(๑) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่

(๒) เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

ข้อ ๗ ศพก. มีเป้าหมายการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้ในการผลิตสินค้าเกษตร และปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ สภาพการผลิตของตนเอง และความต้องการของตลาด ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

(๒) จัดตั้ง ศพก. ในพื้นที่อำเภอและเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานครแห่งละหนึ่ง ศพก.

ข้อ ๘ ศพก. ประกอบด้วย

(๑) เกษตรกรต้นแบบ เป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในอาชีพการเกษตรตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาดที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน ทั้งนี้ หากมี

เหตุจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนตัวเกษตรกรต้นแบบ หรือจุดที่ตั้ง ศพก. ให้อยู่ในดุลยพินิจ หรืออำนาจพิจารณาของคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command)

(๒) แปลงเรียนรู้ เป็นแปลงผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตวิธีดำเนินการและผลสำเร็จให้แก่เกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้

(๓) หลักสูตรการเรียนรู้ เป็นชุดเนื้อหาวิชาที่ตอบโจทย์และประเด็นปัญหาทางการเกษตรของชุมชนที่ร่วมกันกำหนดขึ้นโดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๔) ฐานเรียนรู้ เป็นจุดเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เพื่อใช้แสดงของจริง และใช้ในการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติต่อเองได้

ข้อ ๙ ศพก. มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

(๑) ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับชุมชน

(๒) ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในชุมชน

(๓) ให้บริการด้านการเกษตรอื่นๆ

(๔) ให้บริการแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกร

(๕) เป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะของอาสาสมัครเกษตรกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ โดยได้รับความยินยอมจากเกษตรกรต้นแบบที่เป็นเจ้าของ ศพก. นั้นๆ

(๖) ดำเนินการร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ภาคเอกชน ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

หมวด ๒

คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ข้อ ๑๐ ให้มีคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร แต่งตั้ง ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ เป็นประธาน เกษตรกรผู้นำหรืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หรืออาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ในตำบล หรือแขวงแห่งละหนึ่งคน เกษตรกรเครือข่ายของ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่ กรุงเทพมหานครแห่งละหนึ่งคน ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคน ในกรณีที่ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนมีจำนวนไม่ถึงสามคน ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิเท่าจำนวนที่มีอยู่เป็นกรรมการ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่ ๑ - ๔ ของกรุงเทพมหานคร หนึ่งคน เป็นผู้ประสานงาน

ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนให้เกษตรอำเภอ หรือหัวหน้าสำนักงานเกษตรพื้นที่ เสนอชื่อผู้ที่ได้รับความเชื่อถือ ยอมรับ ทางด้านการเกษตรและสหกรณ์ในชุมชน และมีจิตอาสาในการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร

ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. เสนอคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร พิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๑ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.

(๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงาน ศพก. ระดับอำเภอ หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

(๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของ ศพก. ระดับอำเภอ หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

(๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นรายไตรมาส

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๒ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่จังหวัดใด หรือกรุงเทพมหานคร มีประธานกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอของจังหวัด หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มากกว่า ๓ คน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้คัดเลือกจากประธานกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอของจังหวัด หรือระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร เสนอหัวหน้างานพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๓ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.

(๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

(๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

(๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นรายไตรมาส

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่เขตของกรมส่งเสริมการเกษตร มีประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร มากกว่า ๓ คน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ รวมจำนวนทั้งหมดไม่เกินจำนวนของประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ในเขตนั้นๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต เสนอหัวหน้างานพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.

- (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับเขต
- (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับเขต
- (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑-๙ เป็นรายไตรมาส
- (๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๖ ให้มีคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ ซึ่งหัวหน้างานแต่งตั้ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ ในกรณีที่มีประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต มากกว่า ๓ คน ให้แต่งตั้งกรรมการอื่นๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ รวมจำนวนทั้งหมดไม่เกินจำนวนของ ประธานกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับเขต

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ตรวจสอบและจัดทำ ร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ เสนอหัวหน้างานพิจารณาแต่งตั้ง

ข้อ ๑๗ ให้คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้าน ศพก.
- (๒) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๓) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของเครือข่าย ศพก. ระดับประเทศ
- (๔) รายงานผลการดำเนินงานต่อกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นรายไตรมาส
- (๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๘ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ มีวาระ การดำรงตำแหน่งคราวละสองปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

กรรมการตามวรรคหนึ่งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

เมื่อครบกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการ ขึ้นใหม่ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่ากรรมการที่ได้รับการ แต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ดำเนินการให้ได้มาซึ่งรายชื่อคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ

ให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการที่หัวหน้างานแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ดำเนินการให้ได้มา ซึ่งรายชื่อคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ ชุดใหม่ เสนอต่อผู้มีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันครบกำหนดตามวาระ

ข้อ ๑๙ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการในคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ แต่ละคณะที่ตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ นั้นๆ มีมติให้ออกด้วย คະแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และถูกจำคุก

เมื่อมีกรรมการในคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ คณะใด พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ที่ประชุมซึ่งมีอำนาจเสนอชื่อหรือคัดเลือก หรือผู้มีอำนาจเสนอแต่งตั้งกรรมการ นั้นๆ เป็นผู้เสนอชื่อหรือคัดเลือก หรือเสนอแต่งตั้งกรรมการทดแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่แล้วแต่กรณี

ให้กรรมการที่ได้รับการเสนอชื่อหรือคัดเลือกหรือเสนอแต่งตั้งตามวรรคสองอยู่ในตำแหน่ง เท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนแทน

ข้อ ๒๐ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด ๓

การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

ข้อ ๒๑ การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่าย ในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๒๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รายละเอียดตามตารางเทียบตำแหน่ง แนนบท้ายระเบียบ

หมวด ๔

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๒ ให้คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ และเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่แต่งตั้งโดย คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด หรือของกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการ

เครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด ระดับเขต และระดับประเทศ ที่แต่งตั้งโดยหัวหน้างาน เป็นคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอและเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด หรือ กรุงเทพมหานคร ระดับเขต และระดับประเทศ ตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๓ ให้คณะกรรมการตามข้อ ๒๒ มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๒๔ ให้ผู้แทนคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล หรือแขวงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคนที่ได้รับมอบหมายเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับอำเภอ หรือเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ประกาศ ณ วันที่ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก

(ฉัตรชัย สารีภักดิ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนบท้ายระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พ.ศ. ๒๕๖๐

สรุปข้อเสนอและเปรียบเทียบบทบาทเพื่อพิจารณาเทียบตำแหน่งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

(ตามหนังสือกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร ที่ กษ ๑๐๐๖/๑๖๑๖ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๙ เรื่อง ขออนุมัติหลักการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ระดับจังหวัด ระดับเขต ระดับประเทศ และการเทียบตำแหน่ง)

ตำแหน่ง	เสนอเทียบเท่าข้าราชการ	กรอบการพิจารณา		วุฒิการศึกษา	หมายเหตุ
		บทบาท/ภารกิจ	ประสบการณ์ทำงาน/ที่มา		
			ที่มา		
			จากนโยบายคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)		
			และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการ		
			เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร		
			โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร		
			ในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้		
			เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน		
			และเป็นจุดให้บริการข้อมูลข่าวสารและ		
			บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ สามารถ		
			ตอบสนองความต้องการ ด้านการเกษตร		
			ของชุมชนได้รวมทั้งเป็นจุดนัดพบ		
			ในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร		
			และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง		
			โดยดำเนินการอำเภอละ ๑ ศูนย์		
			รวม ๘๘๒ ศูนย์		

ภาคผนวกที่ 2

คำสั่งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำสั่งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ที่ ๑ /๒๕๕๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
และคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีคำสั่งที่ ๒๒๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้การบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗ ของคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๒๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
องค์ประกอบ

๑. พลเอก ปิรมพงศ์ ประถมภัฏ	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๒. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	ที่ปรึกษา
เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๓. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	ประธานคณะทำงาน
๔. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๕. รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๖. รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๗. รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๘. รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๙. รองอธิบดีกรมประมง ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๐. รองอธิบดีกรมการข้าว ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๑. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน

๑๒. รองอธิบดี...

๑๒. รองอธิบดีกรมชลประทาน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๓. รองอธิบดีกรมหม่อนไหม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๔. รองอธิบดีกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๕. รองเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๖. รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๗. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๘. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายวิชาการ	คณะทำงาน และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑) ขับเคลื่อนแผนนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์

๒) กำหนดระบบการบริหารจัดการ กระบวนการ แนวทางปฏิบัติ ระบบการติดตามประเมิน และการรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

๓) บูรณาการแผนงาน งบประมาณ และบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากหน่วยงานในส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยยึดเกษตรกรในพื้นที่ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๔) อำนวยการ ช่วยเหลือ กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ให้เป็นไปตามกรอบแนวทาง เป้าหมาย ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

๕) กำหนดแผนปฏิบัติงาน ระบบการบริหารจัดการ ระบบการติดตามและประเมินผล และอื่นๆ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้การขับเคลื่อนงานตามนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการประสาน อำนวยการ กำกับ และติดตามงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหาร และขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรายงานความก้าวหน้า ต่อที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ทราบเป็นระยะ

๖) เชิญหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งจัดส่งเอกสาร ในส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
องค์ประกอบ

๑. พลเอก ปิฎมพงศ์ ประถมภักดิ์
ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ที่ปรึกษา
๒. พลเอก ประสาท สุขเกษตร
เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ที่ปรึกษา
๓. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	ประธานคณะทำงาน
๔. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๕. รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๖. รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๗. รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๘. รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๙. รองอธิบดีกรมประมง ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๐. รองอธิบดีกรมการข้าว ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๑. รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๒. รองอธิบดีกรมชลประทาน ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๓. รองอธิบดีกรมหม่อนไหม ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๔. รองอธิบดีกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๕. รองเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตร
และอาหารแห่งชาติ ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๖. รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๗. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
ที่ได้รับมอบหมาย	คณะทำงาน
๑๘. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ฝ่ายบริหาร	คณะทำงาน
และเลขานุการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- ๑) ขับเคลื่อนแนวนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์

๒) กำหนดระบบ...

๒) กำหนดระบบการบริหารจัดการ กระบวนการ แนวทางปฏิบัติ ระบบการติดตามประเมิน และการรายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน

๓) บุคลากรแผนงาน งบประมาณ และบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากหน่วยงานในส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพื่อขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยยึดเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเป็นหลัก

๔) อำนาจการ ช่วยเหลือ กำกับ และติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ให้เป็นไปตามกรอบแนวทาง เป้าหมาย ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

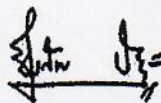
๕) กำหนดแผนปฏิบัติงาน ระบบการบริหารจัดการ ระบบการติดตามและประเมินผล และอื่นๆ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้การขับเคลื่อนงานตามนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การประสาน อำนาจการ กำกับ และติดตามงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรายงานความก้าวหน้าต่อที่ประชุมผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ทราบเป็นระยะ

๖) เชิญหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งจัดส่งเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

๗) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ)

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานกรรมการบริหารและขับเคลื่อนงานตามนโยบาย
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวกที่ 3

แบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1	ชื่อ		สกุล	
-----	------	--	------	--

1.2	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน																		
-----	---------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1.3	อายุ (ปี)	
-----	-----------	--

1.4	เพศ		หญิง = 0, ชาย = 1
-----	-----	--	-------------------

1.5	ที่อยู่	บ้านเลขที่		หมู่ที่		หมู่บ้าน	
	ตำบล				อำเภอ		
	จังหวัด				รหัสจังหวัด		
	โทร						

รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด
010	เชียงราย	180	เลย	470	นครนายก	560	สมุทรสาคร
020	พะเยา	190	หนองบัวลำภู	480	ปราจีนบุรี	570	นครปฐม
030	ลำปาง	200	อุดรธานี	490	ฉะเชิงเทรา	580	กาญจนบุรี
040	ลำพูน	210	หนองคาย	500	สระแก้ว	590	ราชบุรี
050	เชียงใหม่	220	สกลนคร	510	จันทบุรี	600	สมุทรสงคราม
060	แม่ฮ่องสอน	230	นครพนม	520	ตราด	610	เพชรบุรี
070	ตาก	770	บึงกาฬ	530	ระยอง	620	ประจวบคีรีขันธ์
090	สุโขทัย	310	มหาสารคาม	540	ชลบุรี	630	ชุมพร
100	แพร่	320	ร้อยเอ็ด	550	สมุทรปราการ	640	ระนอง
110	น่าน	330	กาฬสินธุ์	370	สระบุรี	650	สุราษฎร์ธานี
120	อุดรดิตถ์	340	ขอนแก่น	380	ลพบุรี	660	พังงา
130	พิษณุโลก	290	สุรินทร์	390	สิงห์บุรี	670	ภูเก็ต
080	กำแพงเพชร	300	บุรีรัมย์	400	ชัยนาท	680	กระบี่
140	พิจิตร	350	ชัยภูมิ	410	สุพรรณบุรี	700	นครศรีธรรมราช
150	นครสวรรค์	360	นครราชสีมา	420	อ่างทอง	690	ตรัง
160	อุทัยธานี	240	มุกดาหาร	430	พระนครศรีอยุธยา	710	พัทลุง
170	เพชรบูรณ์	250	ยโสธร	440	นนทบุรี	720	สงขลา
		260	อำนาจเจริญ	450	กรุงเทพมหานคร	730	สตูล
		270	อุบลราชธานี	460	ปทุมธานี	740	ปัตตานี
		280	ศรีสะเกษ			750	ยะลา
						760	นราธิวาส

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.6	ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่สำเร็จการศึกษา = 0, ประถมต้น = 4, ประถมปลาย = 6, มัธยมต้น = 9, มัธยมปลาย/ปวช. = 12, ปวส. = 14, ปริญญาตรี = 16, ปริญญาโท = 18, ปริญญาเอก = 22			
1.7	อาชีพหลัก	ในภาคเกษตร: เกษตรกร = 1, รับจ้างเกษตร = 2 นอกภาคเกษตร: รับจ้างนอกภาคเกษตร = 3, ทำงานประจำ = 4, ธุรกิจส่วนตัว = 5 ไม่มีงานทำ: เรียนหนังสือ = 6, ว่างาน/แม่บ้าน = 7, คนชรา/ผู้พิการ = 8			
1.8	ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี)				
1.9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)				
	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน)			
1.10	ที่ดินในการถือครอง				
	รายการ	ของตนเอง (ไร่)	เช่า (ไร่)	ทำฟรี (ไร่)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน
	ในภาคเกษตร				
	นอกภาคเกษตร				
	การใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางพืช: ที่นา = 1, ที่พืชไร่ = 2, ที่สวนผลไม้/ไม้ยืนต้น = 3, ที่สวนผัก/สมุนไพร = 4, ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ = 5 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางปศุสัตว์: ที่เลี้ยงสัตว์เป็นโรงเรือน/โรงเลี้ยง/คอกสัตว์ = 6, ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ = 7 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางประมง: ที่เพาะเลี้ยงประมง = 8 ที่ดินทางการเกษตรใช้ประโยชน์หลายอย่างและแบ่งแยกไม่ได้: ฟาร์มผสม/เกษตรผสมผสาน = 9 ที่ดินอื่น ๆ: ที่ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย = 10, ที่รกร้างว่างเปล่า = 11, ห้วย/หนอง/คลอง/บึง/สระ = 12, ป่าถือครอง = 13				
1.11	การชลประทาน	ในเขตชลประทาน = 1, นอกเขตชลประทาน = 0			
1.12	แหล่งน้ำที่ใช้	น้ำฝน = 1, ชลประทาน = 2, สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ = 3, บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง = 4, โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 5, กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 6, ชื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา = 7			
1.13	การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของรัฐ (ให้ตอบทุกข้อ)			มีส่วนร่วม = 1, ไม่มีส่วนร่วม = 0	
	1) ศพก.	3) การบริหารจัดการน้ำ	5) Zoning by Agri-Map	7) มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์	
	2) แปลงใหญ่	4) แผนการผลิตข้าวครบวงจร	6) ธนาคารสินค้าเกษตร	8) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่	

1.12 การทำการเกษตรของท่าน ประกอบด้วย (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การเกษตร	ระบุชนิดการเกษตรที่ทำ	พื้นที่หรือจำนวน (ไร่ ตัว หรือบ่อ)
☐ 1) ปลูกพืช ☐ 1.1) พืชไร่ ☐ 1.2) พืชสวน ☐ 1.3) พืชผัก ☐ 1.4) อื่น ๆ
☐ 2) ปศุสัตว์
☐ 3) ประมง
☐ 4) อื่น ๆ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงาน

2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. อย่างไรบ้าง

- 1) วิเคราะห์ศักยภาพ และจัดทำแผนแนวทางการพัฒนา จำนวน ครั้ง
- 2) ถ่ายทอดความรู้/วิทยากร จำนวน ครั้ง/เดือน
 เรื่องที่ถ่ายทอด ได้แก่ (1)
 (2)
 (3)
 (4)
 (5)
- 3) ให้บริการข้อมูลข้อมูลข่าวสาร/ วิชาการแก่เกษตรกร จำนวน ครั้ง/เดือน
- 4) ให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกร จำนวน ราย/เดือน
- 5) แก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน จำนวน เรื่อง (ระบุ)

- 6) ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานต่าง ๆ
- 7) ประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงานในระดับต่าง ๆ
 (1) ระดับประเทศ จำนวน ครั้ง
 (2) ระดับเขต จำนวน ครั้ง
 (3) ระดับจังหวัด จำนวน ครั้ง

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.2 จากการมีส่วนร่วมในข้อ 2.1 มีผลกระทบต่อท่านอย่างไรบ้าง (มีความแตกต่าง ผลที่ได้รับเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วม ศพก.)

.....

.....

.....

2.3 ท่านได้รับการส่งเสริม สนับสนุน เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับ ศพก. อย่างไรบ้าง

- 1) อบรม เรื่อง
- 2) ศึกษาดูงาน เรื่อง
- 3) ร่วมประชุม / สัมมนา ในเวทีต่าง ๆ ระบุ.....
- 4) การเข้าร่วมเครือข่ายการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- 5) อื่น ๆ ระบุ

2.4 ท่านนำการได้รับการส่งเสริม สนับสนุน ในข้อ 2.3 มาใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนา ศพก. อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 ผลจากการนำสิ่งที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนในข้อ 2.3 มาใช้ เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.6 ท่านต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนา ศพก. หรือไม่

- 1) ต้องการ เรื่อง
- 2) ไม่ต้องการ เพราะ

2.7 หาก ศพก. ของท่านไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ท่านคิดว่าจะยังคงทำหน้าที่นี้ต่อไปหรือไม่

- 1) ทำต่อไป เพราะ.....
- 2) ไม่ทำ เพราะ.....
- 3) ยังไม่แน่ใจ เพราะ.....

2.8 ปัญหาในการดำเนินงาน ศพก. ในปัจจุบันของท่าน คือ

.....

.....

2.9 ข้อเสนอแนะ/วิธีการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.10 การได้รับการสนับสนุน/ส่งเสริม เพื่อการดำเนินงานของ ศพก. ปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561)

รายการ	การนำไปใช้ประโยชน์	หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน
☐ 1) งบประมาณ จำนวน บาท	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 2) ปัจจัยการผลิต ระบุ	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 3) จัดอบรม หลักสูตร.....	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 4) เอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

☐ 5) ป้ายองค์ความรู้	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....

2.11 ผลการพัฒนาของ ศพก. ปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561)

รายการ	หน่วยงานร่วมพัฒนา	สภาพการใช้งาน		
☐ 1) ฐานเรียนรู้ จำนวน ฐาน	☐ (1) ใช้งานได้ตลอดทั้งปี	☐ (2) ใช้ได้เฉพาะฤดูกาล	☐ (3) ใช้ไม่ได้
☐ 2) แปลงเรียนรู้ จำนวน แปลง ได้แก่	☐ (1) ใช้งานได้ตลอดทั้งปี	☐ (2) ใช้ได้เฉพาะฤดูกาล	☐ (3) ใช้ไม่ได้
☐ 3) การพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ ☐ 3.1) โครงสร้างพื้นฐาน ระบุ ☐ 3.2) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ ระบุ ☐ 3.3) ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ระบุ	☐ (1) ใช้งานได้ตลอดทั้งปี ☐ (1) ใช้งานได้ตลอดทั้งปี ☐ (1) ใช้งานได้ตลอดทั้งปี	☐ (2) ใช้ได้เฉพาะฤดูกาล ☐ (2) ใช้ได้เฉพาะฤดูกาล ☐ (2) ใช้ได้เฉพาะฤดูกาล	☐ (3) ใช้ไม่ได้ ☐ (3) ใช้ไม่ได้ ☐ (3) ใช้ไม่ได้

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.12 การจัดอบรมของ ศพก. ในปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561)

โดยเฉลี่ยมีการจัดอบรม ประมาณ ครั้ง/เดือน (เฉลี่ย ครั้ง/ปี) ประกอบด้วยหลักสูตร

หลักสูตร	หน่วยงานที่จัด	วิทยากรบรรยาย		
		เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	เกษตรกร ต้นแบบ	เกษตรกร อื่น ๆ (ระบุ)
☐ 1.หลักสูตรหลัก				
☐ 1.1 ลดต้นทุน				
☐ 1.2 มาตรฐานเกษตร				
☐ 1.3 Zoning				
☐ 1.4 บัญชีครัวเรือน				
☐ 1.5 การผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่				
☐ 1.6				
☐ 2. หลักสูตรบังคับ				
☐ 2.1 เศรษฐกิจพอเพียง				
☐ 2.2 เกษตรทฤษฎีใหม่				
☐ 2.3 เกษตรผสมผสาน				
☐ 2.4				
☐ 3. หลักสูตรเสริม				
☐ 3.1 การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า				
☐ 3.2 องค์กร/กลุ่มเกษตรกร				
☐ 3.3 วิสาหกิจชุมชน				
☐ 3.4 การตลาด				
☐ 3.5 การแปรรูป				
☐ 3.6				

2.13 ศพก.ของท่านมีทีมงานทำหน้าที่เป็นวิทยากร ได้จำนวน คน

2.14 ศพก. มีศูนย์เครือข่าย จำนวน ศูนย์

 1) เคยทำงานร่วมกันแล้ว จำนวน ศูนย์ 1.1) จัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา ศพก. จำนวน ศูนย์ 1.2) จัดประชุมเครือข่าย ศพก. จำนวน ศูนย์ 1.3) เชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน จำนวน ศูนย์ 1.4) ใช้เป็นจุดศึกษาดูงาน จำนวน ศูนย์ 1.5) ส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรม จำนวน ศูนย์ 1.6) อื่น ๆ ระบุ จำนวน ศูนย์ 2) ยังไม่เคยทำงานร่วมกัน จำนวน ศูนย์

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.15 ศพก. ของท่านมีการทำงานวิจัยร่วมกับ มหาวิทยาลัย /อาจารย์/หน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน บ้างหรือไม่

 1) ไม่ได้ทำงานร่วม (ถามต่อข้อ 3.1) 2) ร่วมกัน ได้แก่ การวิจัยเรื่อง ปี(ถามต่อข้อ 2.13)

2.16 การนำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์

 1) ไม่ได้นำมาใช้ เพราะ 2) นำมาใช้แล้ว ระบุ**ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการ ศพก.**

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
3.1 การดำเนินงานโครงการฯ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้		
3.2 ศพก. มีการให้บริการครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน		
3.3 ศพก. ควรปรับปรุง/ขยาย ด้านต่าง ๆ		
3.4 ศพก. ควรส่งเสริมความรู้ด้านอื่น ๆ ให้แก่สมาชิก/เกษตรกรในชุมชน		
3.5 เกษตรกรที่มาใช้บริการ/ได้รับประโยชน์จากศพก. สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์สามารถลดรายจ่ายในการผลิต และมีรายได้เพิ่มขึ้น		

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
4.1 การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่		
4.2 ปัจจัยที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการ		
4.3 การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย		
4.4 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/คณะทำงานในการบริหารโครงการ		
4.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย และจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่		
4.6 การประสานเชื่อมโยงงานวิจัยสู่พื้นที่		
4.7 หลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก.		
4.8 ภาพรวมของโครงการ		

ชื่อ/สกุลผู้สัมภาษณ์ วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์

หน่วยงาน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร บางเขน กรุงเทพมหานคร โทร. 02-579-0614

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้นำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1	ชื่อ		สกุล	
-----	------	--	------	--

1.2	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน																		
-----	---------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1.3	อายุ (ปี)	
-----	-----------	--

1.4	เพศ		หญิง = 0, ชาย = 1
-----	-----	--	-------------------

1.5	ที่อยู่	บ้านเลขที่		หมู่ที่		หมู่บ้าน	
	ตำบล				อำเภอ		
	จังหวัด				รหัสจังหวัด		
	โทร						

รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด
010	เชียงราย	180	เลย	470	นครนายก	560	สมุทรสาคร
020	พะเยา	190	หนองบัวลำภู	480	ปราจีนบุรี	570	นครปฐม
030	ลำปาง	200	อุดรธานี	490	ฉะเชิงเทรา	580	กาญจนบุรี
040	ลำพูน	210	หนองคาย	500	สระแก้ว	590	ราชบุรี
050	เชียงใหม่	220	สกลนคร	510	จันทบุรี	600	สมุทรสงคราม
060	แม่ฮ่องสอน	230	นครพนม	520	ตราด	610	เพชรบุรี
070	ตาก	770	บึงกาฬ	530	ระยอง	620	ประจวบคีรีขันธ์
090	สุโขทัย	310	มหาสารคาม	540	ชลบุรี	630	ชุมพร
100	แพร่	320	ร้อยเอ็ด	550	สมุทรปราการ	640	ระนอง
110	น่าน	330	กาฬสินธุ์	370	สระบุรี	650	สุราษฎร์ธานี
120	อุดรดิตถ์	340	ขอนแก่น	380	ลพบุรี	660	พังงา
130	พิษณุโลก	290	สุรินทร์	390	สิงห์บุรี	670	ภูเก็ต
080	กำแพงเพชร	300	บุรีรัมย์	400	ชัยนาท	680	กระบี่
140	พิจิตร	350	ชัยภูมิ	410	สุพรรณบุรี	700	นครศรีธรรมราช
150	นครสวรรค์	360	นครราชสีมา	420	อ่างทอง	690	ตรัง
160	อุทัยธานี	240	มุกดาหาร	430	พระนครศรีอยุธยา	710	พัทลุง
170	เพชรบูรณ์	250	ยโสธร	440	นนทบุรี	720	สงขลา
		260	อำนาจเจริญ	450	กรุงเทพมหานคร	730	สตูล
		270	อุบลราชธานี	460	ปทุมธานี	740	ปัตตานี
		280	ศรีสะเกษ			750	ยะลา
						760	นราธิวาส

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้นำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.6	ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่สำเร็จการศึกษา = 0, ประถมต้น = 4, ประถมปลาย = 6, มัธยมต้น = 9, มัธยมปลาย/ปวช. = 12, ปวส. = 14, ปริญญาตรี = 16, ปริญญาโท = 18, ปริญญาเอก = 22			
1.7	อาชีพหลัก	ในภาคเกษตร: เกษตรกร = 1, รับจ้างเกษตร = 2 นอกภาคเกษตร: รับจ้างนอกภาคเกษตร = 3, ทำงานประจำ = 4, ธุรกิจส่วนตัว = 5 ไม่มีงานทำ: เรียนหนังสือ = 6, ว่างาน/แม่บ้าน = 7, คนชรา/ผู้พิการ = 8			
1.8	ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี)				
1.9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)				
	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน)			
1.10	ที่ดินในการถือครอง				
	รายการ	ของตนเอง (ไร่)	เช่า (ไร่)	ทำฟรี (ไร่)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน
	ในภาคเกษตร				
	นอกภาคเกษตร				
	การใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางพืช: ที่นา = 1, ที่พืชไร่ = 2, ที่สวนผลไม้/ไม้ยืนต้น = 3, ที่สวนผัก/สมุนไพร = 4, ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ = 5 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางปศุสัตว์: ที่เลี้ยงสัตว์เป็นโรงเรือน/โรงเลี้ยง/คอกสัตว์ = 6, ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ = 7 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางประมง: ที่เพาะเลี้ยงประมง = 8 ที่ดินทางการเกษตรใช้ประโยชน์หลายอย่างและแบ่งแยกไม่ได้: ฟาร์มผสม/เกษตรผสมผสาน = 9 ที่ดินอื่น ๆ: ที่ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย = 10, ที่รกร้างว่างเปล่า = 11, ห้วย/หนอง/คลอง/บึง/สระ = 12, ป่าถือครอง = 13				
1.11	การชลประทาน	ในเขตชลประทาน = 1, นอกเขตชลประทาน = 0			
1.12	แหล่งน้ำที่ใช้	น้ำฝน = 1, ชลประทาน = 2, สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ = 3, บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง = 4, โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 5, กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 6, ชื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา = 7			
1.13	การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของรัฐ (ให้ตอบทุกข้อ)			มีส่วนร่วม = 1, ไม่มีส่วนร่วม = 0	
	1) ศพก.	3) การบริหารจัดการน้ำ	5) Zoning by Agri-Map	7) มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์	
	2) แปลงใหญ่	4) แผนการผลิตข้าวครบวงจร	6) ธนาคารสินค้าเกษตร	8) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่	

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเข้าร่วมโครงการ

2.1 กิจกรรมทางการเกษตรของท่านประกอบด้วย (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

การเกษตร	ระบุชนิดการเกษตรที่ทำ	พื้นที่หรือจำนวน (ไร่ ตัว หรือบ่อ)
☐ 1) ปลูกพืช ☐ 1.1) พืชไร่ ☐ 1.2) พืชสวน ☐ 1.3) พืชผัก ☐ 1.4) อื่น ๆ
☐ 2) ปศุสัตว์
☐ 3) ประมง
☐ 4) อื่น ๆ

2.2 ท่านรับทราบข้อมูลการพัฒนาเกษตรกรผู้นำจากสื่อประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- 1) สื่อบุคคล
 (1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) เพื่อนบ้าน (3) ผู้นำท้องถิ่น (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อ.บ.ต.)
 (4) เกษตรกรต้นแบบ (5) อาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง (6) อื่น ๆ (ระบุ)
- 2) สื่อประชาสัมพันธ์
 (1) ป้ายโฆษณา (โปสเตอร์ วนิล) (2) เสียงตามสายในหมู่บ้าน (3) วิทยุ/โทรทัศน์ท้องถิ่น
 (4) Social Media(Line ,Facebook ..) (5) อื่น ๆ (ระบุ).....

2.3 การเข้าร่วมเป็นเกษตรกรผู้นำ

- 1) สนใจเข้าร่วมด้วยตนเอง เพราะ
- 2) หน่วยงานขอร้องให้เข้าร่วม
- 3) อื่น ๆ ระบุ

2.4 ท่านได้รับการประเมินคุณสมบัติของเกษตรกร Smart Farmer/ Smart Farmer ต้นแบบก่อนเข้ารับการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำหรือไม่

- 1) ได้รับ (1) 1 ครั้ง (2) 2 ครั้ง (ถามต่อข้อ 2.5)
- 2) ไม่ได้รับ เพราะ(ข้ามไปถามข้อ 2.6)

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้นำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.5 ท่านทราบหรือไม่ว่าเป็นเกษตรกรในกลุ่มใด

2.5.1 การประเมินคุณสมบัติ ครั้งที่ 1

 1) ทราบ เป็นเกษตรกรในกลุ่ม (1) Developing Smart Farmer (2) Smart Farmer (Existing Smart Farmer) (3) Smart Farmer Model (เกษตรกรต้นแบบ) 2) ไม่ทราบ เพราะ

2.5.2 การประเมินคุณสมบัติ ครั้งที่ 2

 1) ทราบ เป็นเกษตรกรในกลุ่ม (1) Developing Smart Farmer (2) Smart Farmer (Existing Smart Farmer) (3) Smart Farmer Model (เกษตรกรต้นแบบ) 2) ไม่ทราบ เพราะ

2.6 ท่านได้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรหลัก หลักสูตรรอง และหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำหรือไม่

 1) เข้ารับ (1) 1 ครั้ง (2) 2 ครั้ง (3) 3 ครั้ง 2) ไม่ได้เข้ารับ เพราะ

2.7 หลักสูตรที่ท่านได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำ

หลักสูตร	หน่วยงานที่จัด	วิทยากรบรรยาย		
		เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	เกษตรกร ต้นแบบ	เกษตรกร อื่น ๆ (ระบุ)
☐ 1.หลักสูตรหลัก				
☐ 1.1 ลดต้นทุน				
☐ 1.2 มาตรฐานเกษตร				
☐ 1.3 Zoning				
☐ 1.4 บัญชีครัวเรือน				
☐ 1.5 การผลิตตามกิจกรรมแปลงใหญ่				
☐ 1.6				
☐ 1.7				
☐ 2. หลักสูตรบังคับ				
☐ 2.1 เศรษฐกิจพอเพียง				
☐ 2.2 เกษตรทฤษฎีใหม่				
☐ 2.3 เกษตรผสมผสาน				
☐ 2.4				
☐ 2.5				

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้นำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หลักสูตร	หน่วยงานที่จัด	วิทยากรบรรยาย		
		เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	เกษตรกร ต้นแบบ	เกษตรกร อื่น ๆ (ระบุ)
☐ 3. หลักสูตรเสริม				
☐ 3.1 การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า				
☐ 3.2 องค์กร/กลุ่มเกษตรกร				
☐ 3.3 วิสาหกิจชุมชน				
☐ 3.4 การตลาด				
☐ 3.5 การแปรรูป				
☐ 3.6				

2.8 ท่านนำความรู้ที่ได้รับในข้อ 2.7 มาใช้ประโยชน์หรือไม่

 1) นำไปใช้ เรื่องที่นำไปใช้ คือ 2) ไม่นำไปใช้ เพราะ

2.9 ผลจากการนำวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในข้อ 2.7 มาใช้ประโยชน์

 1) ได้ผลดี ระบุ 2) ไม่ได้ผล เพราะ 3) อยู่ระหว่างรอผล

2.10 จากการที่ท่านเข้ารับการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำทำให้ท่านมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตหรือไม่ อย่างไร

 1) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะ (1) ไม่ใช่ที่ดินของตัวเอง/เช่า (2) ไม่มีทุน/อุปกรณ์
 (3) ยุ่งยากในการปรับเปลี่ยน (4) อื่น ๆ ระบุ 2) มีการเปลี่ยนแปลง คือ (ระบุรายละเอียดสิ่งที่เปลี่ยนแปลง)

2.11 หากมีการเปลี่ยนแปลงตาม ข้อ 2.10 เหตุผลที่ท่านปรับเปลี่ยนเพราะอะไร

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้นำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.12 ผลดีที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตตามข้อ 2.10 เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

 1) ลดค่าใช้จ่ายการผลิต

รายการค่าใช้จ่าย (ปุ๋ย/ยา..)	หน่วย	ค่าใช้จ่ายเดิม	ค่าใช้จ่ายใหม่

 2) เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่

รายการผลผลิตที่เพิ่ม	เดิม (ผลผลิต/หน่วยพื้นที่)	ใหม่ (ผลผลิต/หน่วยพื้นที่)	เหตุผลที่ทำให้เพิ่ม

 3) เพิ่มรายได้สุทธิทางการเกษตร (ระบุชนิดสินค้า

รายการ	หน่วย	เดิม (บาท/ปี)	ใหม่ (บาท/ปี)	เหตุผลที่ทำให้เพิ่ม
(1) ปริมาณผลผลิต				
(2) ราคาจำหน่าย				
(3) รายได้				
(4) ค่าใช้จ่ายในการผลิต				
(5) รายได้สุทธิ				

 4) มีตลาดรองรับผลผลิตมากขึ้น 5) ลดความเสี่ยงลงได้ (ระบุความเสี่ยงที่ลดลง)..... 6) ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (ระบุสิ่งที่ทำให้ลดลง อาจมากกว่า 1 อย่าง).....

จากเดิม บาท/ครัวเรือน เป็น บาท/ครัวเรือน

 7) อื่น ๆ ระบุ

2.13 ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตตามข้อ 2.10 เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2.14 ความพึงพอใจต่อวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำ คะแนน (ระดับคะแนน 1-10)

2.15 ความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำ คะแนน (ระดับคะแนน 1-10)

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้นำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาเป็นเกษตรกรผู้นำ

3.1 ข้อดี

.....
.....
.....
.....
.....

3.2 ข้อเสีย/ ข้อจำกัด

.....
.....
.....
.....
.....

3.3 สิ่งที่ต้องปรับปรุง/ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....
.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี.....

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1	ชื่อ		สกุล	
-----	------	--	------	--

1.2	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน																		
-----	---------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1.3	อายุ (ปี)	
-----	-----------	--

1.4	เพศ		หญิง = 0, ชาย = 1
-----	-----	--	-------------------

1.5	ที่อยู่	บ้านเลขที่		หมู่ที่		หมู่บ้าน	
	ตำบล				อำเภอ		
	จังหวัด				รหัสจังหวัด		
	โทร						

รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด
010	เชียงราย	180	เลย	470	นครนายก	560	สมุทรสาคร
020	พะเยา	190	หนองบัวลำภู	480	ปราจีนบุรี	570	นครปฐม
030	ลำปาง	200	อุดรธานี	490	ฉะเชิงเทรา	580	กาญจนบุรี
040	ลำพูน	210	หนองคาย	500	สระแก้ว	590	ราชบุรี
050	เชียงใหม่	220	สกลนคร	510	จันทบุรี	600	สมุทรสงคราม
060	แม่ฮ่องสอน	230	นครพนม	520	ตราด	610	เพชรบุรี
070	ตาก	770	บึงกาฬ	530	ระยอง	620	ประจวบคีรีขันธ์
090	สุโขทัย	310	มหาสารคาม	540	ชลบุรี	630	ชุมพร
100	แพร่	320	ร้อยเอ็ด	550	สมุทรปราการ	640	ระนอง
110	น่าน	330	กาฬสินธุ์	370	สระบุรี	650	สุราษฎร์ธานี
120	อุดรดิตถ์	340	ขอนแก่น	380	ลพบุรี	660	พังงา
130	พิษณุโลก	290	สุรินทร์	390	สิงห์บุรี	670	ภูเก็ต
080	กำแพงเพชร	300	บุรีรัมย์	400	ชัยนาท	680	กระบี่
140	พิจิตร	350	ชัยภูมิ	410	สุพรรณบุรี	700	นครศรีธรรมราช
150	นครสวรรค์	360	นครราชสีมา	420	อ่างทอง	690	ตรัง
160	อุทัยธานี	240	มุกดาหาร	430	พระนครศรีอยุธยา	710	พัทลุง
170	เพชรบูรณ์	250	ยโสธร	440	นนทบุรี	720	สงขลา
		260	อำนาจเจริญ	450	กรุงเทพมหานคร	730	สตูล
		270	อุบลราชธานี	460	ปทุมธานี	740	ปัตตานี
		280	ศรีสะเกษ			750	ยะลา
						760	นราธิวาส

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.6	ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่สำเร็จการศึกษา = 0, ประถมต้น = 4, ประถมปลาย = 6, มัธยมต้น = 9, มัธยมปลาย/ปวช. = 12, ปวส. = 14, ปริญญาตรี = 16, ปริญญาโท = 18, ปริญญาเอก = 22			
1.7	อาชีพหลัก	ในภาคเกษตร: เกษตรกร = 1, รับจ้างเกษตร = 2 นอกภาคเกษตร: รับจ้างนอกภาคเกษตร = 3, ทำงานประจำ = 4, ธุรกิจส่วนตัว = 5 ไม่มีงานทำ: เรียนหนังสือ = 6, ว่างาน/แม่บ้าน = 7, คนชรา/ผู้พิการ = 8			
1.8	ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี)				
1.9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)				
	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน)			
1.10	ที่ดินในการถือครอง				
	รายการ	ของตนเอง (ไร่)	เช่า (ไร่)	ทำฟรี (ไร่)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน
	ในภาคเกษตร				
	นอกภาคเกษตร				
	การใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางพืช: ที่นา = 1, ที่พืชไร่ = 2, ที่สวนผลไม้/ไม้ยืนต้น = 3, ที่สวนผัก/สมุนไพร = 4, ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ = 5 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางปศุสัตว์: ที่เลี้ยงสัตว์เป็นโรงเรือน/โรงเลี้ยง/คอกสัตว์ = 6, ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ = 7 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางประมง: ที่เพาะเลี้ยงประมง = 8 ที่ดินทางการเกษตรใช้ประโยชน์หลายอย่างและแบ่งแยกไม่ได้: ฟาร์มผสม/เกษตรผสมผสาน = 9 ที่ดินอื่น ๆ: ที่ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย = 10, ที่รกร้างว่างเปล่า = 11, ห้วย/หนอง/คลอง/บึง/สระ = 12, ป่าถือครอง = 13				
1.11	การชลประทาน	ในเขตชลประทาน = 1, นอกเขตชลประทาน = 0			
1.12	แหล่งน้ำที่ใช้	น้ำฝน = 1, ชลประทาน = 2, สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ = 3, บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง = 4, โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 5, กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 6, ชื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา = 7			
1.13	การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของรัฐ (ให้ตอบทุกข้อ)			มีส่วนร่วม = 1, ไม่มีส่วนร่วม = 0	
	1) ศพก.	3) การบริหารจัดการน้ำ	5) Zoning by Agri-Map	7) มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์	
	2) แปลงใหญ่	4) แผนการผลิตข้าวครบวงจร	6) ธนาคารสินค้าเกษตร	8) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่	

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงาน

2.1 กิจกรรมทางการเกษตรของท่าน ประกอบด้วย (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

การเกษตร	ระบุชนิดการเกษตรที่ทำ	พื้นที่หรือจำนวน (ไร่ ตัว หรือบ่อ)
☐ 1) ปลูกพืช ☐ 1.1) พืชไร่ ☐ 1.2) พืชสวน ☐ 1.3) พืชผัก ☐ 1.4) อื่น ๆ
☐ 2) ปศุสัตว์
☐ 3) ประมง
☐ 4) อื่น ๆ

2.2 ศูนย์ของท่านเดิมเป็นที่รู้จักในนาม

- 1) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)
 2) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)
 3) ศูนย์ข้าวชุมชน
 4) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน
 5) ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน
 6) อื่น ๆ ระบุ

2.3 ท่านได้รับทราบ/เข้าร่วมเป็นเครือข่ายของ ศพก. เมื่อใด (เดือน /ปี) ผู้แจ้งข่าวคือ

2.4 พื้นที่ ศูนย์เครือข่าย ศพก. จำนวน ไร่ งาน ตารางวา

2.5 การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของ ศพก.

- 1) สนใจเข้าร่วมด้วยตนเอง เพราะ
 2) หน่วยงานขอร้องให้เข้าร่วม
 3) ไม่ได้สนใจและไม่เคยทราบมาก่อน
 4) อื่น ๆ ระบุ

2.6 ก่อนเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ศพก. ท่านเคยรู้จักและร่วมงานกับเกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก. มาก่อนหรือไม่

- 1) เคยรู้จัก
 (1) ไม่เคยร่วมงานกัน
 (2) เคยร่วมงานกัน ระบุลักษณะ/รูปแบบการร่วมงาน
 2) ไม่เคยรู้จัก

2.7 การดำเนินงานร่วมกันในฐานะศูนย์เครือข่าย ศพก.

- 1) ร่วมงานแล้ว (ระบุลักษณะ/รูปแบบการร่วมงาน)
 2) ยังไม่เคยร่วมงาน เพราะ

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.8 ผลที่เกิดขึ้นต่อท่านจากการเข้าร่วมงานกับ ศพก. ตามข้อ 2.7 เป็นอย่างไร

ผลดี

ผลเสีย/ผลกระทบ.....

2.9 ความพร้อมในการดำเนินงานเป็นศูนย์เครือข่าย

1) อาคาร/ศาลาเรียนรู้ 1.1) มี ก่อสร้างปี พ.ศ. งบประมาณ บาทแหล่งสนับสนุน

1.2) ไม่มี

2) ฐานเรียนรู้ 2.1) มี จำนวน ฐาน ประกอบด้วย

(1) ฐาน.....ได้รับการสนับสนุนจาก.....

(2) ฐาน.....ได้รับการสนับสนุนจาก.....

(3) ฐาน.....ได้รับการสนับสนุนจาก.....

(4) ฐาน.....ได้รับการสนับสนุนจาก.....

2.2) ไม่มี

3) แปลงเรียนรู้ 3.1) มี จำนวน แปลง ประกอบด้วย

(1) แปลงเรียนรู้.....ได้รับการสนับสนุนจาก.....

(2) แปลงเรียนรู้.....ได้รับการสนับสนุนจาก.....

3.2) ไม่มี

4) อุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้

4.1) โสตทัศนอุปกรณ์ (1) มี เพียงพอ ไม่เพียงพอ

(2) ไม่มี

4.2) โต๊ะ เก้าอี้ (1) มี เพียงพอ ไม่เพียงพอ

(2) ไม่มี

5) ห้องน้ำ 5.1) มี จำนวน ห้อง สภาพ (1) ดี (2) ทรุดโทรมแต่ใช้งานได้ (3) ทรุดโทรม ใช้งานไม่ได้

5.2) ไม่มี

2.10 ปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561) ท่านได้รับอบรม/ สัมมนา /ศึกษาดูงานเรื่องทางการเกษตรหรือไม่อย่างไร

1) ไม่ได้เข้าร่วม เพราะ

2) เข้าร่วม เรื่อง (1) หน่วยงานที่จัด

(2) หน่วยงานที่จัด

(3) หน่วยงานที่จัด

2.11 การทำงานร่วมศูนย์เครือข่าย ศพก.อื่น ๆ (เครือข่าย ศพก.เดียวกัน)

1) เคยทำ ระบุกิจกรรม/เรื่อง จำนวน ครั้ง

2) ไม่เคยทำกัน เพราะ

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.12 การได้รับการสนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินงานเพื่อเป็นเครือข่าย ศพก. ปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561)

รายการ	การนำไปใช้ประโยชน์	หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน
☐ 1) งบประมาณ จำนวน บาท	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 2) ปัจจัยการผลิต ระบุ	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 3) จัดอบรม หลักสูตร.....	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 4) เอกสารวิชาการ/ข้อมูลข่าวสาร	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

☐ 5) ป้ายองค์ความรู้	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....
☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) พัฒนา ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ☐ 2) จัดทำแปลงเรียนรู้ ☐ 3) แจกจ่ายเกษตรกร ☐ 4) แจกจ่ายศูนย์เครือข่าย ☐ 5) พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์) ☐ 6) อื่น ๆ ระบุ	☐ 1) หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ..... ☐ 2) หน่วยงานภายนอก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุ.....

2.13 เครือข่าย ศพก.ของท่านได้เข้าร่วมประชุม/สัมมนาคณะกรรมการเครือข่ายในระดับจังหวัดบ้างหรือไม่

- 1) ไม่ได้เข้าร่วม เพราะ
- 2) เข้าร่วม จำนวน ครั้ง

2.14 ประโยชน์ของการเข้าร่วมประชุม/สัมมนาคณะกรรมการเครือข่าย/ขับเคลื่อนต่าง ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- 1) ได้รับความรู้/นโยบายในการดำเนินงานเครือข่าย 2) ได้รับความรู้/นโยบายด้านเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย
- 3) เพิ่มองค์ความรู้ด้านเกษตร 4) ปฏิสัมพันธ์กับศพก.และเครือข่ายด้วยกัน
- 5) อื่น ๆ ระบุ.....

2.15 ศพก. ของท่านมีการทำงานวิจัยร่วมกับ มหาวิทยาลัย /อาจารย์/หน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชน บ้างหรือไม่

- 1) ไม่ได้ทำงานร่วม (ถามต่อข้อ 2.17)
- 2) ร่วมกัน ได้แก่ การวิจัยเรื่อง ปี(ถามต่อข้อ 2.16)

แบบสัมภาษณ์ประธานศูนย์เครือข่าย

โครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.16 การนำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์

- 1) ไม่ได้นำมาใช้ เพราะ
- 2) นำมาใช้แล้ว ระบุ

2.17 ปัญหาในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของ ศพก.

.....

.....

2.18 ข้อเสนอแนะ/วิธีการแก้ปัญหา

.....

.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการ ศพก.

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
3.1 การดำเนินงานโครงการฯ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้		
3.2 ศพก. มีการให้บริการครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน		
3.3 ศพก. ควรปรับปรุง/ขยาย ด้านต่าง ๆ		
3.4 ศพก. ควรส่งเสริมความรู้ด้านอื่น ๆ ให้แก่สมาชิก/เกษตรกรในชุมชน		
3.5 เกษตรกรที่มาใช้บริการ/ได้รับประโยชน์จาก ศพก. สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์สามารถลดรายจ่ายในการผลิต และมีรายได้เพิ่มขึ้น		

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
4.1 การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่		
4.2 ปัจจัยที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการ		
4.3 การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย		
4.4 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/คณะทำงานในการบริหารโครงการ		
4.5 การเชื่อมโยงเครือข่าย และจุดเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่		
4.6 การประสานเชื่อมโยงงานวิจัยสู่พื้นที่		
4.7 หลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก.		
4.8 ภาพรวมของโครงการ		

ผู้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1	ชื่อ		สกุล	
-----	------	--	------	--

1.2	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน																		
-----	---------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1.3	อายุ (ปี)	
-----	-----------	--

1.4	เพศ		หญิง = 0, ชาย = 1
-----	-----	--	-------------------

1.5	ที่อยู่	บ้านเลขที่		หมู่ที่		หมู่บ้าน	
	ตำบล				อำเภอ		
	จังหวัด				รหัสจังหวัด		
	โทร						

รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด
010	เชียงราย	180	เลย	470	นครนายก	560	สมุทรสาคร
020	พะเยา	190	หนองบัวลำภู	480	ปราจีนบุรี	570	นครปฐม
030	ลำปาง	200	อุดรธานี	490	ฉะเชิงเทรา	580	กาญจนบุรี
040	ลำพูน	210	หนองคาย	500	สระแก้ว	590	ราชบุรี
050	เชียงใหม่	220	สกลนคร	510	จันทบุรี	600	สมุทรสงคราม
060	แม่ฮ่องสอน	230	นครพนม	520	ตราด	610	เพชรบุรี
070	ตาก	770	บึงกาฬ	530	ระยอง	620	ประจวบคีรีขันธ์
090	สุโขทัย	310	มหาสารคาม	540	ชลบุรี	630	ชุมพร
100	แพร่	320	ร้อยเอ็ด	550	สมุทรปราการ	640	ระนอง
110	น่าน	330	กาฬสินธุ์	370	สระบุรี	650	สุราษฎร์ธานี
120	อุดรดิตถ์	340	ขอนแก่น	380	ลพบุรี	660	พังงา
130	พิษณุโลก	290	สุรินทร์	390	สิงห์บุรี	670	ภูเก็ต
080	กำแพงเพชร	300	บุรีรัมย์	400	ชัยนาท	680	กระบี่
140	พิจิตร	350	ชัยภูมิ	410	สุพรรณบุรี	700	นครศรีธรรมราช
150	นครสวรรค์	360	นครราชสีมา	420	อ่างทอง	690	ตรัง
160	อุทัยธานี	240	มุกดาหาร	430	พระนครศรีอยุธยา	710	พัทลุง
170	เพชรบูรณ์	250	ยโสธร	440	นนทบุรี	720	สงขลา
		260	อำนาจเจริญ	450	กรุงเทพมหานคร	730	สตูล
		270	อุบลราชธานี	460	ปทุมธานี	740	ปัตตานี
		280	ศรีสะเกษ			750	ยะลา
						760	นราธิวาส

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.6	ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่สำเร็จการศึกษา = 0, ประถมต้น = 4, ประถมปลาย = 6, มัธยมต้น = 9, มัธยมปลาย/ปวช. = 12, ปวส. = 14, ปริญญาตรี = 16, ปริญญาโท = 18, ปริญญาเอก = 22			
1.7	อาชีพหลัก	ในภาคเกษตร: เกษตรกร = 1, รับจ้างเกษตร = 2 นอกภาคเกษตร: รับจ้างนอกภาคเกษตร = 3, ทำงานประจำ = 4, ธุรกิจส่วนตัว = 5 ไม่มีงานทำ: เรียนหนังสือ = 6, ว่างาน/แม่บ้าน = 7, คนชรา/ผู้พิการ = 8			
1.8	ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี)				
1.9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)				
	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน)			
1.10	ที่ดินในการถือครอง				
	รายการ	ของตนเอง (ไร่)	เช่า (ไร่)	ทำฟรี (ไร่)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน
	ในภาคเกษตร				
	นอกภาคเกษตร				
	การใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางพืช: ที่นา = 1, ที่พืชไร่ = 2, ที่สวนผลไม้/ไม้ยืนต้น = 3, ที่สวนผัก/สมุนไพร = 4, ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ = 5 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางปศุสัตว์: ที่เลี้ยงสัตว์เป็นโรงเรือน/โรงเลี้ยง/คอกสัตว์ = 6, ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ = 7 ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางประมง: ที่เพาะเลี้ยงประมง = 8 ที่ดินทางการเกษตรใช้ประโยชน์หลายอย่างและแบ่งแยกไม่ได้: ฟาร์มผสม/เกษตรผสมผสาน = 9 ที่ดินอื่น ๆ: ที่ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย = 10, ที่รกร้างว่างเปล่า = 11, ห้วย/หนอง/คลอง/บึง/สระ = 12, ป่าถือครอง = 13				
1.11	การชลประทาน	ในเขตชลประทาน = 1, นอกเขตชลประทาน = 0			
1.12	แหล่งน้ำที่ใช้	น้ำฝน = 1, ชลประทาน = 2, สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ = 3, บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง = 4, โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 5, กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 6, ชื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา = 7			
1.13	การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของรัฐ (ให้ตอบทุกข้อ)			มีส่วนร่วม = 1, ไม่มีส่วนร่วม = 0	
	1) ศพก.	3) การบริหารจัดการน้ำ	5) Zoning by Agri-Map	7) มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์	
	2) แปลงใหญ่	4) แผนการผลิตข้าวครบวงจร	6) ธนาคารสินค้าเกษตร	8) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่	

ส่วนที่ 2 การใช้บริการจาก ศพก./ศูนย์เครือข่าย

2.1 ท่านรับทราบข้อมูลการมี ศพก. /ศูนย์เครือข่าย จากสื่อประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- 1) สื่อบุคคล
 - (1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ
 - (2) เพื่อนบ้าน
 - (3) ผู้นำท้องถิ่น (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อ.บ.ต.)
 - (4) เกษตรกรต้นแบบ
 - (5) อาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง
 - (6) อื่น ๆ (ระบุ)
- 2) สื่อประชาสัมพันธ์
 - (1) ป้ายโฆษณา (โปสเตอร์ ไลน์)
 - (2) เสียงตามสายในหมู่บ้าน
 - (3) วิทยุ/โทรทัศน์ท้องถิ่น
 - (4) Social Media(Line ,Facebook)
 - (5) อื่น ๆ (ระบุ)
- 3) ไม่เคยรับทราบมาก่อน (ผู้สัมภาษณ์ อธิบายความสำคัญของ ศพก. และเครือข่าย และข้ามไปถามต่อ ส่วนที่ 3)

2.2 ท่านเคยเข้าใช้บริการ ศพก.และ/หรือ ศูนย์เครือข่าย หรือไม่ อย่างไร

- 1) ไม่เคยเข้าใช้บริการทั้ง ศพก. และศูนย์เครือข่าย เพราะ..... (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และข้ามไปถามต่อ ส่วนที่ 3)
 - (1) อยู่ไกลบ้าน
 - (2) ข้อมูลไม่ตรงต่อความต้องการ
 - (3) เป็นความรู้เดิม ๆ
 - (4) อื่น ๆ ระบุ
- 2) เคยใช้บริการ ศพก. แต่ไม่เคยใช้บริการ ศูนย์เครือข่าย เพราะ..... (ตอบได้มากกว่า 1)
 - (1) ศูนย์เครือข่ายอยู่ไกลบ้าน
 - (2) ไม่รู้จักศูนย์เครือข่าย
 - (3) ศูนย์เครือข่ายไม่มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ไม่พร้อม
 - (4) อื่น ๆ ระบุ
- 3) เคยใช้บริการทั้ง ศพก. และศูนย์เครือข่าย

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.3 กิจกรรมการเข้าใช้บริการ ศพก./ศูนย์เครือข่ายในปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561)

กิจกรรม	การนำไปใช้ประโยชน์	ผลที่ได้รับ
☐ 1. เข้ารับการอบรม เรื่อง.....	☐ 1) ใช้ ☐ 2) ไม่ใช่เพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
เรื่อง.....	☐ 1) ใช้ ☐ 2) ไม่ใช่เพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
เรื่อง.....	☐ 1) ใช้ ☐ 2) ไม่ใช่เพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
☐ 2. เป็นคณะกรรมการ ศพก.		
☐ 3. การเข้าร่วมงาน Field day นำความรู้ไปใช้		
เรื่อง.....	☐ 1) ใช้ ☐ 2) ไม่ใช่เพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กิจกรรม	การนำไปใช้ประโยชน์	ผลที่ได้รับ
☐ 4. ขอปัจจัยการผลิต (ระบุ)..... 1)	☐ 1) ใช้ทั้งหมด ☐ 2) ใช้บางส่วนเพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ..... ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ..... ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
2)	☐ 1) ใช้ทั้งหมด ☐ 2) ใช้บางส่วนเพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ..... ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ..... ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
☐ 5. ขอคำแนะนำ/ข้อมูลเกษตร เรื่อง.....	☐ 1) ใช้ทั้งหมด ☐ 2) ใช้บางส่วนเพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ..... ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ..... ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
☐ 6. แก้ปัญหาการเกษตร/ร้องเรียน เรื่อง	☐ 1) ใช้ทั้งหมด ☐ 2) ใช้บางส่วนเพราะ.....	☐ 1) ได้ผลดี ระบุ..... ☐ 2) ไม่ได้ผล เพราะ..... ☐ 3) อยู่ระหว่างรอดูผล
☐ 7. อื่น ๆ ระบุ

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.4 จากการที่ท่านเข้าใช้บริการ ศพก./ศูนย์เครือข่าย ทำให้ท่านมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการผลิตหรือไม่ อย่างไร

- 1) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะ (1) ไม่ใช่ที่ดินของตัวเอง/เช่า (2) ไม่มีทุน/อุปกรณ์
 (3) ยุ่งยากในการปรับเปลี่ยน (4) อื่น ๆ ระบุ
- 2) มีการเปลี่ยนแปลง คือ ในปี มีการปรับเปลี่ยนจาก (ระบุรายละเอียดสิ่งที่เปลี่ยนแปลง)

2.5 หากมีการเปลี่ยนแปลงตาม ข้อ 2.4 เหตุผลที่ท่านปรับเปลี่ยนเพราะอะไร

2.6 ผลดีที่เกิดขึ้นตามข้อ 2.4 และข้อ 2.5 เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- 1) ลดค่าใช้จ่ายการผลิต

รายการค่าใช้จ่าย (ปุ๋ย/ยา..)	หน่วย	ค่าใช้จ่ายเดิม	ค่าใช้จ่ายใหม่

- 2) เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่

รายการผลผลิตที่เพิ่ม	เดิม (ผลผลิต/หน่วยพื้นที่)	ใหม่ (ผลผลิต/หน่วยพื้นที่)	เหตุผลที่ทำให้เพิ่ม

- 3) เพิ่มรายได้สุทธิทางการเกษตร (ระบุชนิดสินค้า

รายการ	หน่วย	เดิม	ใหม่	เหตุผลที่ทำให้เพิ่ม
(1) ปริมาณผลผลิต				
(2) ราคาจำหน่าย				
(3) รายได้				
(4) ค่าใช้จ่ายในการผลิต				
(5) รายได้สุทธิ				

- 4) มีตลาดรองรับผลผลิตมากขึ้น

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

- 5) ลดความเสี่ยงลงได้ (ระบุความเสี่ยงที่ลดลง).....
- 6) ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน (ระบุสิ่งที่ทำให้ลดลง อาจมากกว่า 1 อย่าง).....
จากเดิม บาท/ครัวเรือน เป็น บาท/ครัวเรือน
- 7) อื่น ๆ ระบุ

2.7 ผลเสียที่เกิดขึ้นตามข้อ 2.4 และข้อ 2.5 เป็นอย่างไร

2.8 ในอนาคตท่านจะเข้ามาใช้บริการ ศพก./เครือข่าย อีกหรือไม่ อย่างไร

- 1) เข้ามาใช้บริการอีก โดยจะเข้าใช้บริการเรื่อง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
- (1) อบรมเพิ่มความรู้ (ความรู้ที่อยากได้เพิ่มเติม คือ))
- (2) ร่วมทำกิจกรรมกับ ศพก. คือ
- (3) เข้ามาปรึกษาปัญหาการเกษตร
- (4) อื่น ๆ ระบุ
- 2) ไม่เข้ามาใช้บริการอีก เพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
- (1) ไม่มีอะไรใหม่ที่น่าสนใจ (2) ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้
- (3) อยู่ไกลจากพื้นที่ทำการเกษตร/บ้าน (4) อื่น ๆ ระบุ

2.9 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการฯ

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
1. ด้าน ศพก.		
1.1 อาคารเรียนรู้		
1.2 ห้องน้ำ		
1.3 แปลงเรียนรู้		
1.4 ฐานเรียนรู้		
1.5 องค์ความรู้ของต้นแบบและทีมงาน		
1.6 รูปแบบการถ่ายทอดความรู้		
1.7 หลักสูตรที่กำหนดตรงกับความต้องการ		
1.8 วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้		
1.9 เนื้อหาวิชา		
1.10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้		

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้บริการ ศพก

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
2. ด้านศูนย์เครือข่าย		
2.1 ศาลาเรียนรู้		
2.2 ห้องน้ำ		
2.3 แปลงเรียนรู้		
2.4 ฐานเรียนรู้		
2.5 องค์ความรู้ของเกษตรกร ศพก. เครือข่าย		
2.6 รูปแบบการถ่ายทอดความรู้		
2.7 หลักสูตรที่กำหนดตรงกับความต้องการ		
2.8 วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้		
2.9 เนื้อหาวิชา		
2.10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้		

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการ ศพก.

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด - 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
3.1 การดำเนินงานโครงการฯ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้		
3.2 ศพก. มีการให้บริการครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน		
3.3 ศพก. ควรปรับปรุง/ขยาย ด้านต่าง ๆ		
3.4 ศพก. ควรส่งเสริมความรู้ด้านอื่น ๆ ให้แก่สมาชิก/เกษตรกรในชุมชน		
3.5 เกษตรกรที่มาใช้บริการ/ได้รับประโยชน์จากศพก. สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์สามารถลดรายจ่ายในการผลิต และมีรายได้เพิ่มขึ้น		

ผู้สัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี.....

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2561
(จัดเก็บเดือน..... 2561)

ชื่อ-สกุล ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่ง หน่วยงาน..... เบอร์โทรศัพท์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ข้อมูลทั่วไปของการดำเนินงาน ศพก. ในพื้นที่จังหวัดของท่าน

รายการ	หน่วยนับ	ผลการดำเนินงาน ปี 2561
1. การจัดตั้ง ศพก./เครือข่าย	ศูนย์ /
2. การเปลี่ยนแปลง ศพก./เครือข่าย สาเหตุที่เปลี่ยนแปลง	ศูนย์ /
3. การจัดชั้น ศพก.	ศูนย์	
3.1ระดับ A (ดี)	ศูนย์	
3.2 ระดับ B (ปานกลาง)	ศูนย์	
3.3ระดับ C (ควรปรับปรุง)	ศูนย์	
4. การพัฒนา ศพก. - จำนวน ศพก.ที่พัฒนาตามแผน/ผล	แผน (แห่ง) / ผล (แห่ง) /
5. การพัฒนาเครือข่าย ศพก. - จำนวนเครือข่าย ศพก.ที่พัฒนาตามแผน/ผล	แผน (แห่ง)/ผล (แห่ง) /
6. การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ - จำนวนเกษตรกรผู้นำที่พัฒนาตามแผน/ผล	แผน (ราย)/ผล (ราย) /

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงาน ศพก. ปีงบประมาณ 2561 (ข้อมูล ณ วันที่ 2561)

2.1 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการขับเคลื่อน ศพก. ประกอบด้วย

งบประมาณ	การจัดสรร (บาท)		ผลการใช้จ่าย (บาท)		หมายเหตุ
	ศพก.	เครือข่าย	ศพก.	เครือข่าย	
ปี 2561 ประกอบด้วยหน่วยงาน					
1. กรมส่งเสริมการเกษตร (งบปกติ)					
2. กลุ่มจังหวัด.....					
3.					
4.					
5.					

2.6 แผน/ผลการดำเนินงาน ศพก. ปีงบประมาณ 2561 ของจังหวัดท่าน ประกอบด้วย

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ 2561	
		แผน	ผล
1. การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อน ศพก.			
1.1 การประชุมคณะกรรมการ ศพก.	ครั้ง/ราย		
1.2 การประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. - ระดับจังหวัด - ระดับเขต - ระดับประเทศ	ครั้ง/ราย ครั้ง/ราย ครั้ง/ราย		
1.3 การถอดบทเรียน ศพก. ต้นแบบ	ครั้ง/ราย		
1.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ครั้ง/ราย		
1.5 การประชุมหน่วยงานวิชาการ เพื่อคัดเลือกผลงานวิจัย - หน่วยงานวิชาการที่เข้าร่วม - งานวิจัยที่ได้รับการคัดเลือก	ครั้ง/ราย หน่วยงาน เรื่อง		
2. การสนับสนุนการให้บริการ			
2.1 การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day)	ศูนย์		
2.2 การสนับสนุนการให้บริการวิชาการและข้อมูลข่าวสารแก่ ศพก.	ศูนย์		
3. การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ			
- การอบรมเกษตรกรตามหลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ และหลักสูตรเสริม	ราย		
4. การพัฒนาศักยภาพ ศพก.			
4.1 การวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก.	ครั้ง		
4.2 การจัดทำแผนและแนวทางพัฒนา ศพก.	แผน		
4.3 การปรับปรุง ศพก. - การสร้าง/ต่อเติมศาลาเรียนรู้ - การพัฒนาฐานเรียนรู้ - การพัฒนาแปลงเรียนรู้ - การพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ (โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก รวมทั้งการปรับปรุงข้อมูล/จัดทำ/ข้อมูลประจำ ศพก.)	ศูนย์ ฐาน แปลง ศูนย์		
4.4 สร้างและพัฒนาวิทยากร (เกษตรกรต้นแบบ)	ราย		
5. การพัฒนาศูนย์เครือข่าย			
5.1 ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	ศูนย์		
5.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	ศูนย์		
5.3	ศูนย์		
5.4	ศูนย์		

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ 2561	
		แผน	ผล
6. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต			
6.1 ปุ๋ย (ระบุ)			
.....			
.....			
6.2 ประมง (ระบุ)			
.....			
.....			
6.3 ปศุสัตว์ (ระบุ)			
.....			
.....			
6.4 วัสดุ/อุปกรณ์/เครื่องมือ(ระบุ)			
.....			
.....			
6.5 อื่น ๆ (ระบุ)			
.....			
.....			
7. การอบรมเกษตรกร (หลักสูตร)			
7.1	ครั้ง/ราย		
7.2	ครั้ง/ราย		
7.3	ครั้ง/ราย		
8. การติดตาม ประเมินผล และรายงาน	ครั้ง		

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการ ศพก. ปัญหา และข้อเสนอแนะ/วิธีการแก้ปัญหา

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ/วิธีการแก้ปัญหา
1. ความพร้อมในการเป็น ศพก.	
1.1 เกษตรกรต้นแบบ
.....
.....
.....
1.2 สถานที่
.....
.....

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ/วิธีการแก้ปัญหา
1.3 การยอมรับของคนในพื้นที่
1.4 การบริหาร ศพก.
1.5 ปัจจัย/วัสดุ อุปกรณ์
1.6 หลักสูตร.....
1.7 อื่น ๆ
2. ด้านการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ
2.1 การประสานงาน
2.2 งบประมาณ
2.3 อื่น ๆ.....
3. ด้านบุคลากร
4. ด้านศูนย์เครือข่าย
5. การนำไปปฏิบัติของเกษตรกร
6. อื่น ๆ

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับคะแนน (1 น้อยที่สุด – 10 มากที่สุด)	ระบุเหตุผล
1. การถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงาน		
2. การประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ		
2.1 ระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่		
2.2 ระหว่างหน่วยงานในพื้นที่		
3. งบประมาณ		
4. ความเหมาะสมของจำนวนกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพ ศพก.		
5. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้		
6. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/คณะทำงานในการบริหารโครงการ		

ขอขอบคุณในการให้ความร่วมมือ
ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
โทร. 0-2579-0614 Fax. 0-2579-0507